

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

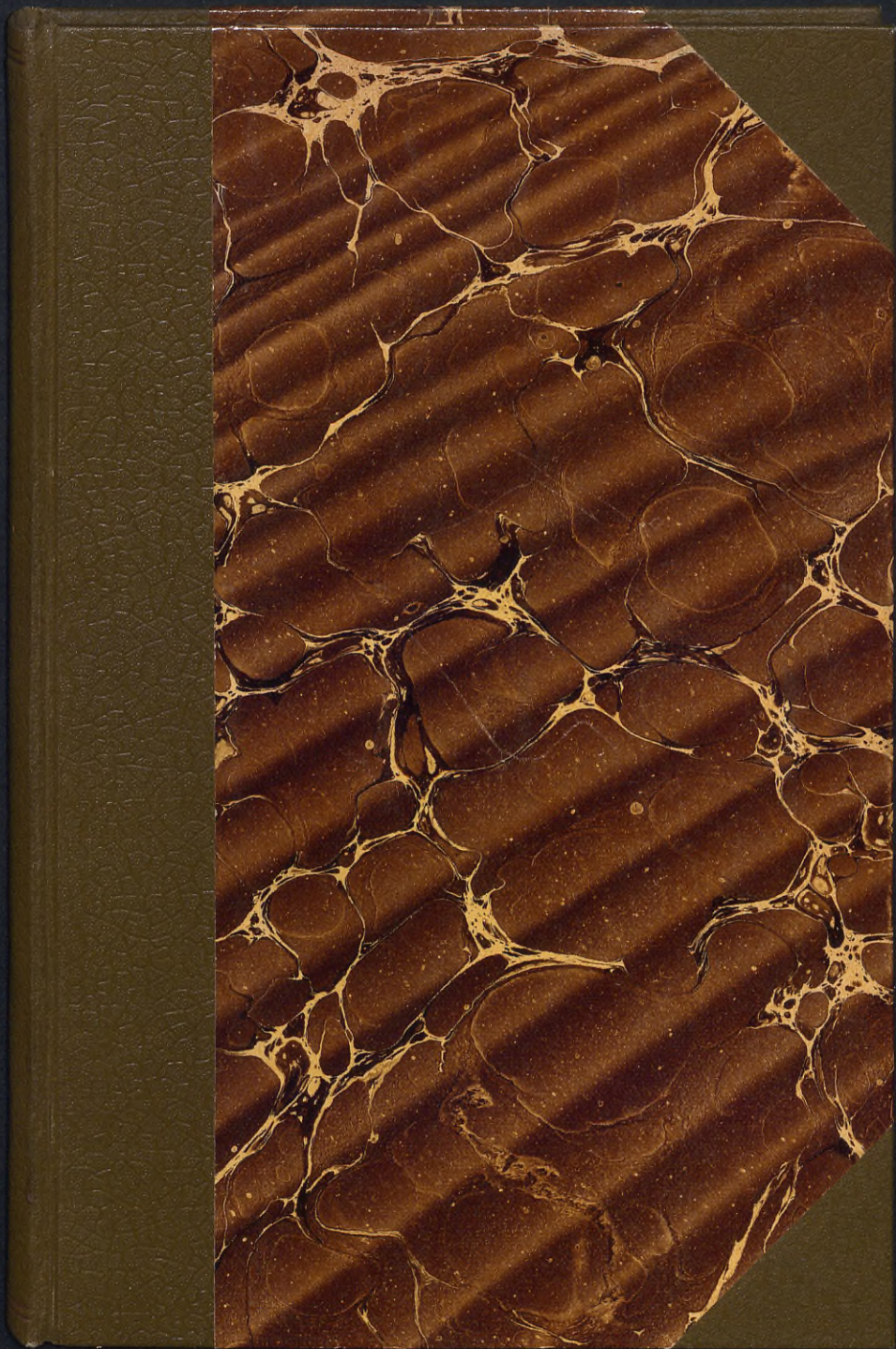
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

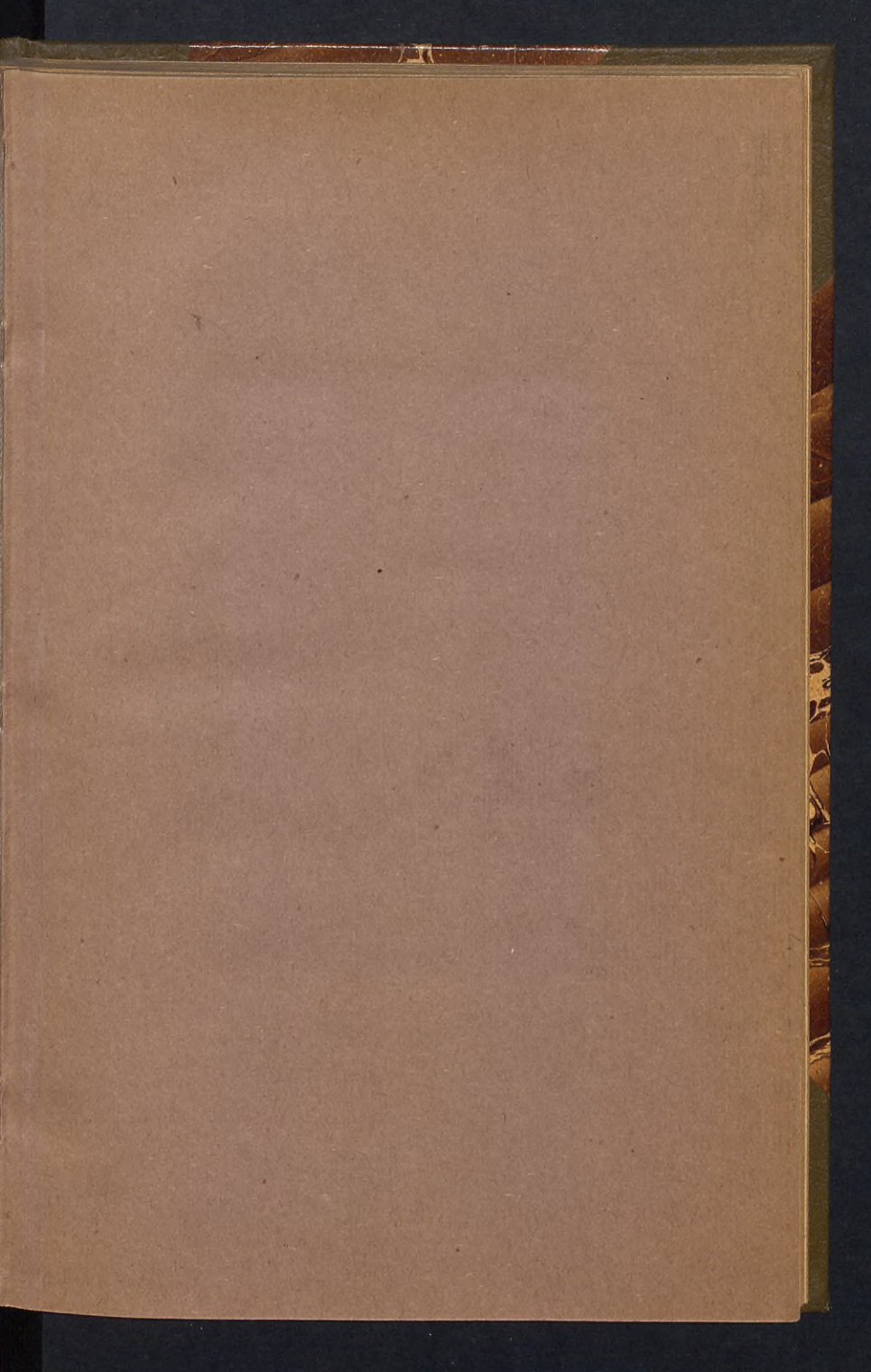
Lit
5v.

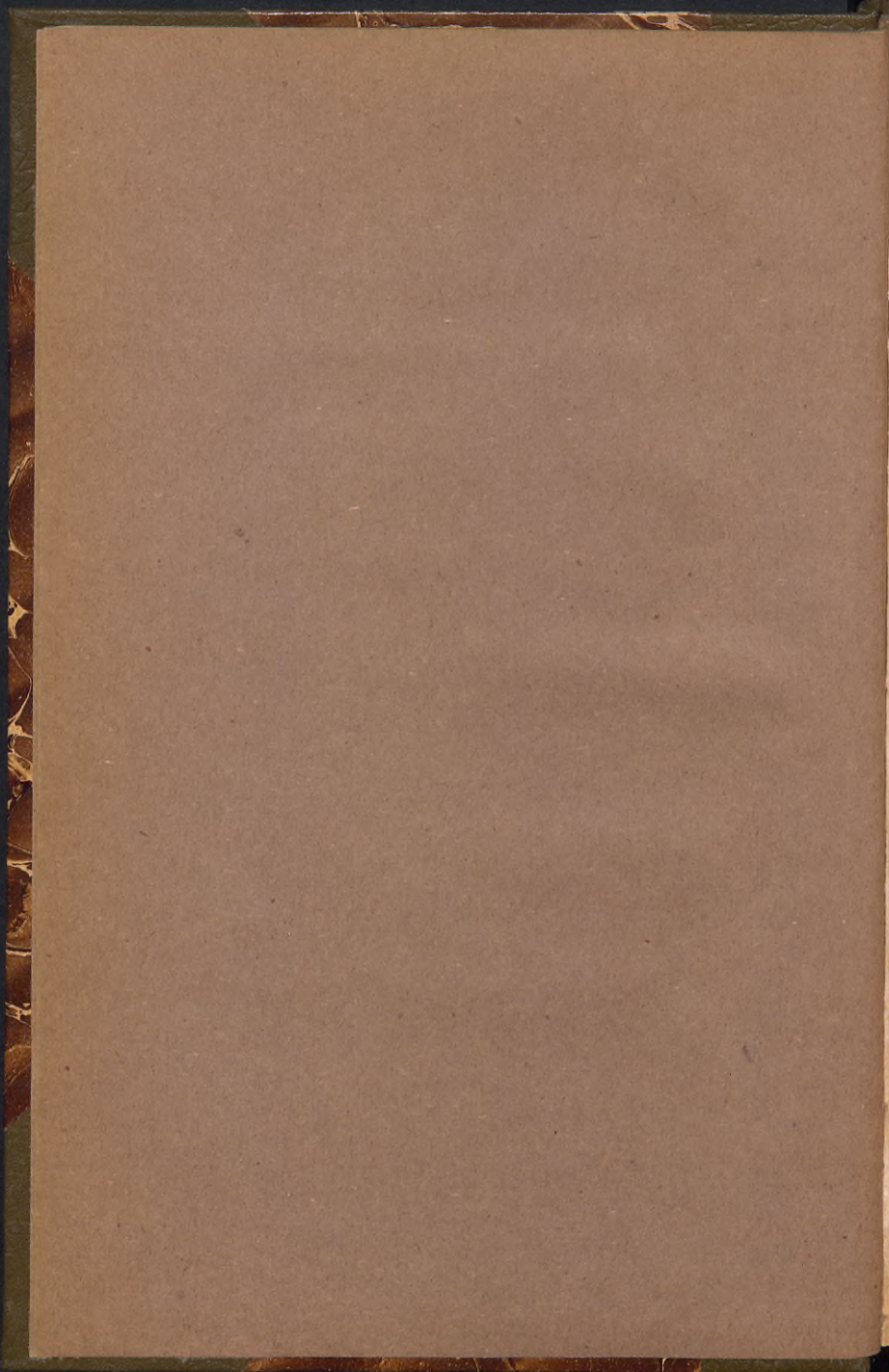
TRANEMÅLA
SÄMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

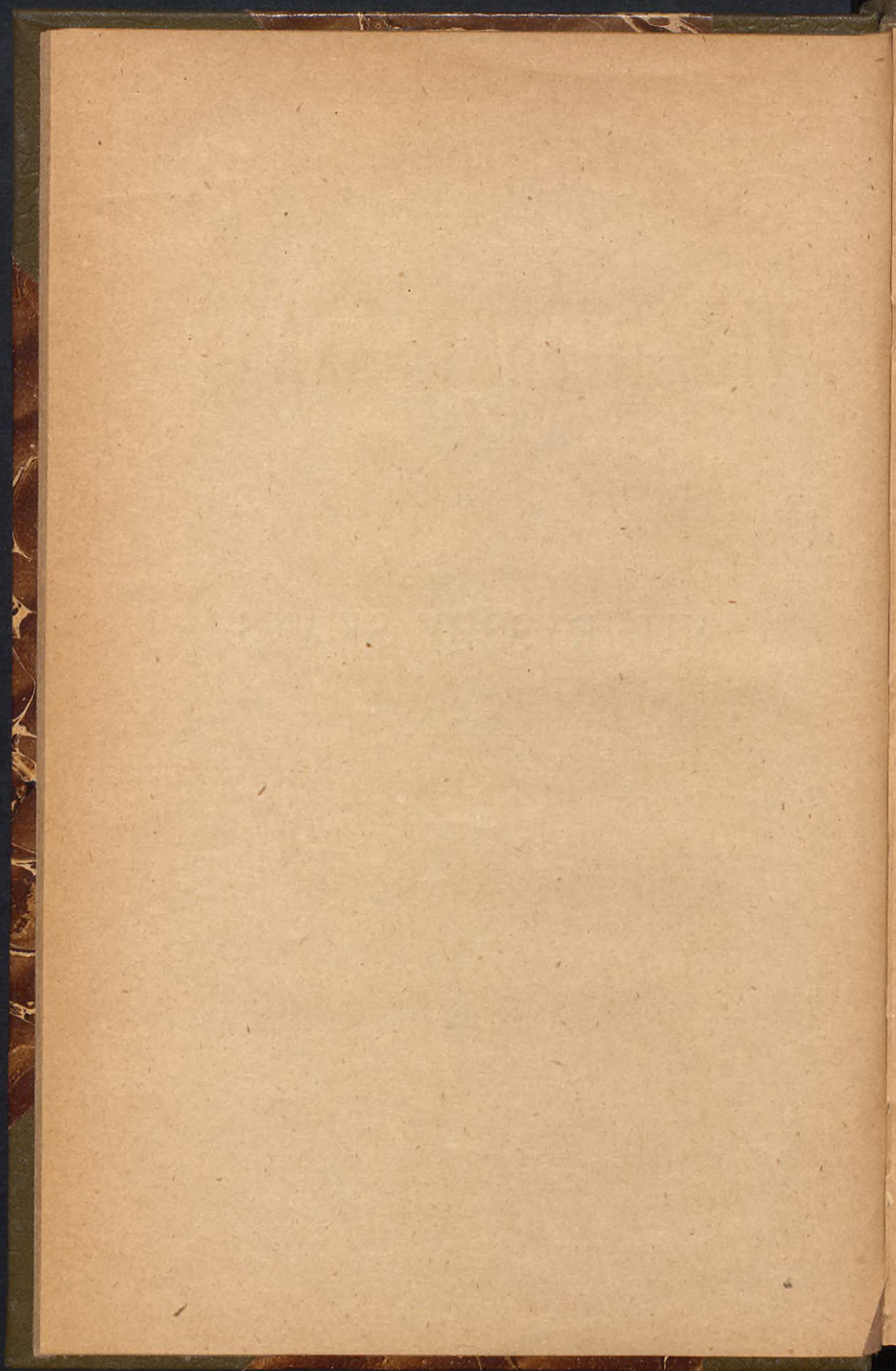

VID RYSSBY SKANS.

VID RYSSBY SKANS

SCENER FRÅN KALMARKRIGET 1611

AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM
ULRIK FREDRIKSONS FÖRLAG
1885.

STOCKHOLM 1885. TRYCKT HOS DAVID LUND.

1.

Det var storm i Kalmar sund och de »hvita gässen» tumlade vildt om hvarandra, under det vinden ilsket tjöt i tågen på de jutska skepp, som dels län-sade undan mot norr, dels försökte kryssa sig upp under Kalmar slots kanoner, dels redlösa drefvo ned mot ölandskusten, sedan de slitit ankartågen.

Stormen var nemligen sydvestlig, och ehuru den kom så tidigt som i augusti månad, var han ändock ytterst våldsam.

Just som en af de danske galernerne, bemannad med ett halft hundra väl beväpnade knektar, förliste utanför Koksgården på södra udden af Skäggenäs, stack en halfdäckad båt djerft ut från Rälla tallskog (»Rälla tall»), belägen straxt söder om nu varande poststationen Stora Rör. Den säkerhet hvarmed båten fördes fram genom de skummande vågorna utvisade tydligt, att det var kraftiga och vana händer som höllo styret. Också utgjordes den tre man starka båtbesättningen af öländingar, vidt och bredt kände för vana, uthållighet och djerfhet vid de oftast lifsfarliga sjöfärderna.

Öländingen är född till sjöman, säger man, och att detta påstående ej jäfvades hvad den lilla farkostens besättning vidkom, det visade sig snart. Hårdt låg vinden på och det lilla seglet stod så spändt, att masten bugtades. Vågorna gingo med korta mellanrum öfver babords reling, och genomdränkte de tre, men icke en mine af ängslan syntes i deras anleten. Trotsigt vände de sina väderbitna ansigten mot vinden och tycktes nästan vilja håna de upproriska elementen. På dylika naturer ha väder och vind svårt att få bugt.

»Allesammans pejlade djupet, tror jag», utlät sig den, som satt vid styret, och satte ena handen öfver ögonen, för att kunna se bättre.

»Ja, de hålla nog på med att dricka brorskål med aborrarne», inföll den, som hade sin plats i fören och der med det kallaste lugn mottog de ymniga duschar, som tidt och ofta bestods honom. »Nå, hvad säger du om saken», fortfor han vidare, och vände sig till den tredje, som var ifrigt sysselsatt med att ösa ut de vattenmassor, som tidtals slungades in i den odäckade delen af farkosten.

»Jag säger att hin må gerna för mig ta' så många jutur han vill», svarade den tillfrågade. De ha nog länge huserat som djefflar här i trakten och torde allt bli ännu mera nackstyfva sedan den förrådaren Krister Some antvardat slottet i deras händer och — —.»

»Ja, ett rep af hampa vore till och med för godt åt den uslingen», afbröt mannen vid styret, under det hans små svartbruna ögon blefvo skarpa som dolkspetsar. »Drabbar honom inte himmelens hårdaste straff för hans gemena handling, så finnes det ingen rättfärdig Gud till, det kan jag säga hvarje menniska rakt upp i synen.»

Den, som talade dessa hårda, men fullt berättigade ord, var båtens egare Antt' Olsson, en småbonde, som hade sitt lilla hemman beläget på vestra landborgen, ungefär midt emellan Stora Rör och Isgärde. Han var en öländing af äkta skrot och korn och all den stund han härstammade från östledingarne (innebyggarne på östra kusten af Öland) hade han hos sig förenade alla deras fördelar och olater. Han var snarstucken, hämdgirig och alltid färdig att draga knifven, äfven i de obetydligaste fall, men på samma gång arbetsam som en myra, gästfri mot alla, oförvägen i farorna och strängt gudfruktig efter den tidens åskådningssätt.

Mannen i fören var hans granne Peter Snabb, också han en fullkomlig afbild af Antt' Olsson, endast

med det undantag att Peter icke så sällan besjälades af en godmodighet, som alldeles saknades hos Antt'.

Nära nog en rak motsats till desse män var ynglingen vid öskaret. Erland, så hette han, var Antt' Olssons enda barn, hur besynnerligt det än såg ut när man såg far och son tillsammans. Men i honom voro öst- och vestledingens egenskaper förenade, en följd af att hans ett år före denna berättelses början, nemligen 1610, afidna moder, varit af vestledingens race. Han hade samma mörka hår som fadren, men ögonen voro af samma klarblå färg som modrens. När de lidelser, som han ärft efter fadren, någon gång brusade upp, lade sig nästan alltid det lugna och öfvervägande förståndet, ett arf efter modren, såsom en hämsko öfver dem. Östledingen är till sin kropp öfver hufvud taget mera reslig än vestledingen. Antt' Olsson, Peter Snabb och Erland hade alla tre fått bibehålla denna resliga kroppsbyggnad, och täflade i styrka och vighet med hvilken som helst af det lilla ölandets härdade befolkning.

Och orsaken, hvarför de gifvit sig ut i denna storm? Kasta vi en blick öfver till den trakt, der deras hem voro belägna, se vi två väldiga eldpelare sticka upp från hvar sin gård och en tjock rök försvinna med stormvinden. Ett danskt ströfparti hade nemligen på morgonen anfallit och bränt några öländska gårdar, deribland Antt' Olssons och Peter Snabbs, och för att ej falla i jutens händer hade flykten måst anlitas.

»Pojken», så hette Antt' Olssons båt, klöf de skummande vågorna med en fart, som ville han så fort som möjligt skynda bort ifrån det farliga sällskapet, och snart hade han uppnått den plats, der den danske galeren gått till botten. Antt' Olsson styrde »Pojken» emellan denna plats och Skäggenäs, som vid denna tid ej hängde tillsammans med fastlandet, utan var skiljdt från detsamma genom ett smalt sund.

Plötsligt utropade Peter Snabb, i det han sträckte ut ena handen mot norr:

»Jag ser en svart punkt derborta. Månne det kan vara — — —.»

Innan han fick sluta tog Antt' Olsson ordet ifrån honom:

»Det är väl jutar kan jag tro», utbrast han argt. »Låt dem plumsa der. De ha ändock inte långt kvar.»

»Men, far», utbrast nu Erland, som rest sig upp och höll sig fast i masten, »det är väl inte rätt att vi låta dem undkomma när vi kunna rädda dem?»

Dessa ord stämde genast Peter Snabb till mildare tankar. Han förenade sig enträget med Erland och slutet på förhandlingen blef att »Pojken» vände förstäfven mot det mörka föremål, som likt en boll kastades omkring på vågornas ryggar.

Lutad öfver relingen höll Erland sina blickar oflätligt fästade derpå och när det kom så nära att han kunde nå det med båtshaken, högg han den kraftigt i detsamma. Det var en stor planka från den sjunkna galéren och på densamma fasthöll sig krampaktigt en man, som hade en mensklig gestalt att också skydda från att ryckas ned i djupe.

Efter förenade ansträngningar lyckades det slutligen Erland och Peter Snabb att draga inom »Pojkens» relingar en medelålders man och en ung flicka. Nedlagda på båtens nu jembförelsevis torra botten, föllo båda i vanmakt.

2.

I en liten, till hälften förfallen stuga, hvars låga och bristfälliga stenfot badades af sundets vågor, som under stormiga dagar stänkte sitt skum ända upp till stugans tak, bodde den gamle fiskaren Simon ensam och öfvergifven af nästan alla. Den enda, som någon gång vårdade sig om den gamle, var mor Britta, en torparhustru i närheten. Hon såg till gubben nästan hvarje dag och medförde då i matväg hvad hon kunde skrapa ihop af öfverlefvorna i sitt eget torftiga hem.

Orsaken till denna oförställda ömhet var att Britta, som vid tiden för denna berättelse var enka, i sin ungdoms ljusa dagar älskat Simon och af honom varit älskad tillbaka. Men en hård fader hade tvungit henne att äkta hennes nu aflidne man, som visserligen var en bra och ärlig karl, men en »riktig mes». Det var torpet, som med så förunderlig makt lockade Brittans far att slå döförat till för dottrens önsknigar. Hennes äktenskap blef olyckligt, och då Jan, hennes påtrugade man, utandats sin sista suck, blef enkan genast som folk igen. Hon kunde nu opåtaladt få besöka Simon och vårda honom med vänskapens hela uppoffring.

Hon hade nyss hunnit duka upp det lilla hon hade med sig af en sorts fisk, som på den tiden var mycket i bruk hos den fattiga befolkningen och som kallades för spettfisk emedan den blifvit satt på spett för att torka, samt en kaka skrettebröd, jemte en stor mugg rostockeröl, det sista hon hade kvar af den tunna hon fått till skänks af en skeppare, som på vårsidan legat för ankar utanför Refsudden i hela fjorton dagar, ömsom hindrad af tjocka, ömsom af så hiskliga stormbyar, att han ej vågade sig till sjös med sitt lilla bräckliga fartyg, när den danska galären började att sjunka.

»Gud vare deras själar nådig», suckade hon då fartyget helt och hållet försvann under den gäsande och fräsande ytan.

»Jag tror inte att Gud bryr sig om sådana rackaresjälar», brummade Simon buttert, der han satt vid det enda fönster stugan egde, och med oafvända blickar betraktade de vexlande scenerna i sundet.

»Så du talar», utbrast mor Britta förebrående. »Det är ju ändå människor och af Gud skapade varrelser, och det vore nog — — — men se på den der våghalsen, du», fortfor hon och pekade på Antt' Olssons båt, »den der var mig en riktig våghals, det må jag säga. Han är då — — —.»

»Känner du då inte igen »Pojken», afbröt Simon hastigt. »Tror du att en annan skulle vågat sig ut

i detta Herrans väder? Ne-nej, du, det är allt Antt' Olsson och Erland, som ä' ute nu, det kan du sätta dig på.»

»Och du kan också slå dig i backen på, att Peter Snabb är med dem», invände Britta. »De der tre ä' då oskiljaktige.»

Simon besvarade icke dessa ord af det enkla skäl, att det icke fans någonting att invända mot Brittass utsago, ty det var nära nog en trosartikel att de tre nämnde personerne utgjorde en treenighet, lika fast sammanslutne som den långkatekesen pluggar i oss. Istället reste han sig upp, stack ut hufvudet ett godt stycke genom fönstret och stirrade en god stund utåt sundet. Bakom honom stod Britta och försökte, äfven hon, att uppfånga de föremål, som så hastigt tagit gubben Simons hela uppmärksamhet så starkt i anspråk, att han till och med glömde bort sin kära spettfisk och det läskande rostockerölet.

Plötsligt hoppade gubben till och tog i häftigheten ett par steg tillbaka, hvarvid han råkade trampa mor Britta på hennes ömmaste liktorn. Och utan att låtsas om Brittass utrop af smärta, skrek han:

»Nå, nu vill jag bli tokig om inte 'Pojken' styr hitåt! Rakt på stugan, Britta! Hvad ska' vi nu ta oss till?»

»Ja, det vet du nog bäst sjelf», gnisslade Britta under det hon, småsvärjande för sig sjelf, hoppade omkring i stugan på ett ben så godt sig göra lät. »Men göm bara undan spettfischen och rostockerölet, så att de utsugne — — —.»

»Hvad pratar du nu för smörja igen», afbröt Simon strängt. »Det är då förunderligt med de qvinnfolken, de — —.»

»Ja, qvinnfolken, ja», afbröt nu i sin ordning Britta, »dem ska' ni, karlar, alltid hacka på, förstås, äfven om ni inte ha skäl dertill. Vi ska' alltid sitta emellan vi. Hå, hå, ja, mej!»

»Schåpa nu inte, Britta», inföll Simon allvarligt, »utan se till att de der, som komma der, må få värme och — —.»

»Herre Jestanes», skrek Britta till då hon varseblef det tåg, som långsamt närmade sig stugan, »det är ju Antt' Olsson och Erland och mellan sig ha de — —.»

»Ja, skynda dig», snäste Simon rätt eftertryckligt. »Du kan ju se, att de dragit upp ett par människor ur sjön och att de behöfva hjälp.»

»Men, om det är jutar», invände Britta hastigt, »då vore det — —.»

Icke heller nu fick hon tala till punkt, ty Simon föste henne hastigt mot dörren, under det han ifrigt skrek:

»Det må vara jutar eller hedningar, så är det sak samma. De behöfva hjälp och det måste vi enligt skriftens ord lemna äfven vår bittraste fiende, då han i nöd och farlighet stadd är.»

Varsamt inburo Antt' Olsson och Erland de förolyckade. Den unga flickan lades på Simons bädd och mannen på golfvet, hvarefter alla började att egna dem de omsorger, som voro behöfliga för att återkalla dem till lifvet.

3.

Förhållandet mellan danskar och svenskar var i fordna tider långt ifrån det bästa. Kalmar-unionen, härden för så många och så stora olyckor inom Sverige, Norge och Danmark, vidgade ännu mera det svalg, som långt dessförinnan uppstått mellan rikena på hvar sin sida om Öresund. De förbittrade fejderna under Engelbrekt och Sturarne förde hatet till sin kulminationspunkt och när slutligen Kristian II, med tillnamnet »Tyrann» genom Stockholms blodbad och under sin af afrättningar betecknade återresa till Danmark, tydligt visade hvad ondt han förde i skölden mot svenskarne, då bröt på en gång förbittringen ännu häftigare ut och förde befrielsehären med Gustaf Eriksson Vasa i spetsen till det åsyftade målet, landets frigörande från utländskt förtryck.

Att danskarne ej så lätt kunde smälta detta grundliga nederlag, var naturligt. De svuro hämnd och passade år efter år på att nagga svenskarne i hälarne. Blodigt afspisade kommo de likväl snart tillbaka och förnyade samma manöver.

Den 3 aug. 1611 uppgaf Krister Some, befälhafvare på Kalmar slott, detsamma till danskarne. Följden häraf blef att svenskarne, som under Karl IX:s eget anförande skyndat den hotande punkten till undsättning, måste aftåga derifrån, alltjemt följde af de nu genom besittningen af »Sveas Nyckel» ännu mera öfvermodige danskarne.

Men Karl IX och svenskarne *flydde* icke för danskarne, de endast drogo sig långsamt tillbaka, för att vid Ryssby skans intaga en fastare ställning och der mottaga sina fiender på ett sätt, som aldra minst de kunde ana, alldenstund de trodde sina retirerande motståndare vara så försvagade och modfällde, att de ej skulle kunna göra något nämnvärdt motstånd.

Danmarks konung, Kristian IV jublade redan öfver svenskarnes fullkomliga nederlag, men det visade sig snart, att han jublade för tidigt.

Ungefär en mil norr om Kalmar är den så kallade Galgkrogen belägen. Sitt namn har platsen fått deraf att en afrättningsplats i forna dagar funnits inne i skogen öster om landsvägen. Galgkrogen begagnas ännu i våra dagar till rastställe för resande från Kalmar.

På förmiddagen d. 20 augusti, eller kort efter det att de af generalstaterna för fredsunderhandlingar afskickade sändebuden lemnat kung Kristians läger vid Kalmar och styrt kosan upp mot Ryssby, lemnade danska hären sina lägerplatser och tågade under sin stridslystne konungs eget anförande samma väg.

När förtruppen af danska hären, der kung Kristian befann sig, kom fram till Westerslät, der vägen

delar sig åt Kläckeberga, framsprängde Henrik Bidstrup, kapten och befälhafvare för det parti, som blifvit skickadt i förväg för att utspana hvar smålandsbönderne, åt hvilka kung Karl gifvit skickliga ledare bland sine officerare, anlagt sina bråtar, ty han var förvissad om, att han skulle få många sådana att besegra.

Redan innan Henrik Bidstrup hann få ett enda ljud öfver sina läppar, märkte konungen, att han hade en föga välkommen underrättelse att lemna. Detta besannades också då kaptenen utbrast:

»Herre konung, en stark förhuggning är gjord i skogen mellan Lindberga och Galgkrogen, just der backen vidtager.»

»Är den af något större omfång?» sporde kung Kristian, under det han rynkade ögonbrynen.

»Hur långt den sträcker sig inåt skogen kan jag ej säga», inföll kaptenen, »men af hvad jag trodde mig erfara, så går den mot öster ända bort till Vesslö. Öfver vägen är förhuggningen ganska stark och att den är besatt med en stor skara bönder, det såg jag tydligt. Jag mottogs både med rör- och stålbågar, så att två af mine knektar stupade.»

»Ni är en tapper krigare, Henrik Bidstrup», svarade kung Kristian, »och», fortfor han under det han med en viss stolthet betraktade den bakom honom framtågande och väl rustade hären, »jag har endast tappra män i min här, så att nog skall jag till slut nödga Sveriges gamle orkeslöse gäckkonung att lemna fältet åt den rätte innehafvaren af mina förfäders thron. Tag en hel fänika med er, kapten Bidstrup och sisselsätt bondhoparne vid förhuggningen till dess jag hinner fram med de öfrige.

Knappt hade Bidstrup sprängt bort med sin fänika, förrän ett ovanligt buller och larm från danskarnes venstra flygel ådrog sig kung Kristians uppmärksamhet. Omgifven af de sina skyndade han dit och fann en stor del af sina trupper i färd med att storma en förhuggning, som kläckebergsborna uppkastat söder om sin kyrka.

Konungens personliga närvaro eggade soldaterna till utomordentliga ansträngningar, men ändock drog det om en god tid, innan de kunde intaga förhuggningen.

Kristian IV egde visserligen en ganska stor personlig tapperhet, men som fältherre visade han sig ständigt under medelmåttan. Då han såsom nu gjorde någon marsch försummade han alltid att i förväg rekognoscera och skydda sin rygg och sina flyglar. Följden häraf blef den, att hans motståndare obehindradt kunde tillfoga honom kännbara förluster, utan att han själf anade anfallet förrän det kom öfver honom. I striden mot Tilly vid Lutter om Barenberge på tysk jord var det denna hans oskicklighet som ryckte segern ur hans händer, oaktadt hans folk kämpade med stor tapperhet.

Denna försumlighet gjorde också, att han behöfde ett helt dygn för att tillryggalägga den ej öfver två mil långa sträckan mellan Kalmar och Ryssby.

Vid den punkt der häradsvägen från Förlösa stöter till stora landsvägen, och der nu en mängd boningshus äro uppförda och gifva nutidens Galgkrogen utseende af ett allt mera tillväxande samhälle, låg vid tiden för denna berättelse endast en liten oansenlig stuga, att döma af utseendet en kvarleva från en längesedan förgången tid. Detta syntes aldrig bäst af byggnadsättet. De ej särdeles höga murarne voro uppförda af sten. Midt på södra väggen ledde en trappa af granit upp på mer än halfva muren, der dörröppningen fanns. Från denna ledde återigen en annan stentrappa på väggens insida ned i stugan. Midt i denna stod ärilen, hvarifrån röken gick ut genom ett rundt hål i det höga spetsiga taket.

Vi klättra först uppför den klumpigt uthuggna yttre trappan och derefter ned för den lika beskaffade inre. Ett halfdunkel rådde i den ej särdeles rymliga

stugan och på den af sandstensflisor löst hopfogade äriken brann en allt mera aftynande brasa. Den tjocka röken vältrade sig med möda upp mot taket, sedan den först spridt sig som ett tunnt moln in i stugans minsta vinklar och vrår och åstadkommit en luft så qväfvande, att det måste förutsätta goda lungor att vistas der inne blott en kort stund.

Men det tiotal personer, som befann sig inne i stugan, var alltför vandt vid denna atmosfer, för att röna något mehn deraf. Den förnämste i samlingen var byfogden Peder Staffansson, som flytt från Kalmar för att undgå det straff, som väntade honom derför att han med alltför stor frimodighet tagit sina miss-handlade landsmän i försvar mot danskarnes våldsamheter. Knappt hade också Peder Staffansson lyckats komma utom stadsmurarne och det jutska lägret, förrän han skyndade först till Kläckeberga och uppmanade denna socken att göra en bråte (den förut nämnda) vid kyrkan. Derefter ilade han på skogsvägar, dem han väl kände till, in i Förlösa, Åby, Bäckebo och Kristvalla socknar och uppbådade så stort antal vapenföra han kunde få tag uti. Med dem tågade han genast till Galgkrogen och uppkastade på en enda dag den väldiga förhuggning, som kapten Bidstrup råkat på. Hade kung Kristian varit mera omtänksam och bättre ordnat sitt tåg, skulle detta svåra hinder i hans väg aldrig mött honom.

Peder Staffansson förde också befålet öfver bondeskaran och under honom bysvennen Niklas Mårtensson, hvilken också gifvit sig af från Kalmar för samma orsak som Peder Staffansson.

Resten af de församlade utgjordes af väl beväpnade bönder och drängar från de närliggande socknarne.

»Ja, det är sanning hvarje ord jag talar», utbräst herr Peder under det han spände sin stålbåge för att utröna om pilen ännu skulle hafva tillbörlig kraft vid afskjutningen. »Jag hörde dagen före min flykt från staden, att jutekungen, den Gud och alla makter måtte förderfva med hela hans plundringshär, endera dagen

ännade sig hitåt för att anfalla de våra vid Ryssby skans. Det var den smilande Anders Bokaskrifvare, en hemlig vän till juten, som omtalade nyheten för borgmästaren och jag kom i tillfälle att lyssna dertill. Men bokaskrifvaren får nog sin lön han med, hvad tiden lider. Jag tillstår att jag inte alls skulle hafva något emot att se honom i mäster Påwels händer öster om vägen här. Det straffet har han ärligt förtjenat såsom en af de mest inpiskade skälmar jag känner till.

»Du nämnde mäster Påwel», utbrast Niklas Mårtensson och slog sig för pannan. »Han var här för en stund sedan, men nu ser jag inte längre till honom. Jag tycker inte om hans uppsyn, det måste jag bekänna.

»Jag känner Påwel, jag, sedan gammalt,» inföll nu en medelålders bonde från Baltorp, »och jag vet, att det ej finnes någon ifrigare jutehatare än han.»

Bonden hann knappt sluta, förrän tunga och klumpiga steg i den yttre trappan förkunnade att någon kom tillstädes. När dörren öppnades tvangs röken genom det uppkomna draget att till en stor del taga denna väg, i följd hvaraf den nykomnes gestalt helt och hållet doldes. En hostning från dörren gaf dock till känna att personen sakta nedsteg på den inre trappan.

»Det är Påwel, jag känner väl igen hans hostning,» utbrast baltorpabonden.

Snart stod också Påwel, stugans egare och traktes mästerman, bredvid äriken. Det grofva tofviga håret och skägget gjorde hans utseende visserligen ej mycket tilldragande, men såg man blott en liten stund in i hans stora mörkblå ögon, som ännu, oaktadt hans höga ålder, likväl hade en klar och ren glans i sig, kunde man ganska tydligt läsa att inom denna vanvårdade kropp, denna skrofliga och föga tilltalande yta, bodde en varm och trofast själ. Men hvarför hade han då valt ett så blodigt och förfärligt yrke som mästermannens? Hans slägt hade under långliga ti-

der bestridt detsamma och far efter far hade af sina söner tagit den eden att ej gå ifrån yrket. Så hade också Påwel gjort med sitt enda barn, den tjuguarige Påwel (ty äfven detta namn bars af hela släkten) som nu var med på förhuggningen tvärs öfver vägen. Det var en sorts tradition, som förmälde att släkten skulle dö ut så snart en af dess manliga afkomlingar skändes för bödelsyrket och lemnade det. Och denna tradition hölls så helig, att gubben Påwel fick ordentliga frossbrytningar, så snart han tänkte på att sonen möjligtvis kunde dö ogift eller före honom.

»Hvar har du varit, Påwel?» sporde Peder Stafansson.

I stället för att afgifva ett muntligt svar, upplyfte Påwel en tjock klump af en gren från en gran. En massa qvistar voro utväxta från grenen och då Påwel stod nära ärilen började den myckna kådan att rinna ned på jordgolvet.

»En marqvast, en marqvast,» utropade alla och började se oroliga ut. »Hvem ska' ha den?»

»Jon i Lindberga,» svarade Påwel med det naturligaste lugn i världen. »Maran har nu i mer än fjorton dagar ridit hans hästar, så att de om morgnarne drupit af svett och sedan hela dagarne varit oförmögne till arbete. Men,» utbrast han triumferande och upphängde marqvasten sorgfälligt på ena väggen, »nu ska' hon få rida den der i stället.»

Icke så sällan får man under vandringar i skogarne syn på en gran, som på något ställe »filtat» ihop sig till en ganska ansenlig knut. Orsaken dertill är att myror och insekter med sina styng sårat granen, hvarigenom sjuklighet inträder hos densamma. Nya qvistar tillkomma alltjemt och genom den kåda, som i ymighet utsveetas, uppstår sålunda den tjocka knuten. Folket, som ej kände den naturliga orsaken till denna utväxt, trodde i sin vidskepelse, att den härrörde från maran, som mest älskade att rida på densamma. Deraf också bruket att upphänga en dylik marqvast, eller marknät, (markknut) i stället på

det att hästarne måtte få vara i fred. »Flygrönnen», som växer på andra träd, anlätades äfven såsom skyddsmedel, och till och med i vår upplysta tid får man ofta se ugglor upphängda i stallen.

Efter förklaring på marqvastens skyddande egen-skaper reste sig Peder Staffansson och uppmanade sina kamrater att följa sig bort till förhuggningen på backen, för att höra efter om danskarne ännu blifvit synliga. Herr Peder hann dock icke längre än halfväges till inre trappan, förrän lätta och snabba steg hördes i den yttre. Dörren, som Påwel skjutit till efter sig, rycktes upp och röken sökte sig ånyo utväg genom densamma. Men det oaktadt ljud från molnstoden en ungdomligt klingande stämma:

»Juten har kommit till Westerslät och vid kyrkan är striden redan i full gång!»

»Påwel», utropade den gamle mästermannen och störtade fram, ty han hade igenkänt sonen, »kom ned, jag vill tala med dig!»

Men den unge, blifvande efterträdaren i fadrens yrke, hörde ej på det örat. Stridslysten som han var, och brinnande af hat till de danske förtryckarne, ilade han så fort han kunde bort till förhuggningen igen.

Mästermannens stuga var snart tom. Men på vägen, som ledde fram till de fällda bråtarne och genom tjocka skogen på båda sidor om vägen skyndade de ända till tänderna beväpnade hoparne att möta den hatade fienden och efter bästa förmåga hejda hans framryckande.

Och på vägen och i skogen hördes endast dessa rop från man till man:

»Stå på er, pojkar! Död åt juten!»

4.

Efter ett långsamt och svårt arbete med den nödställde dansken och hans unga följerslagerska uppslog

ändteligen den sednare ögonen för några sekunder, men slöt dem ånyo.

»Åh, det ger sig nog till slut,» utbrast Simon, under det han och Antt' Olsson höllo på att rulla dansken som ett tomfat öfver stuggolfvet. »Om de inte sörplat i sig allt för mycket vatten, så ska' de — —.»

»Håll inne med det der vanvördiga pratet,» ifylle nu Britta temligen snäsigt.» Du ser väl att de äro bättre folk än både du och jag, och — —.»

»Bättre folk,» afbröt nu i sin ordning Antt' Olsson med skarp stämma. »Hvad menar du med bättre folk, Britta? Tror du att de här skulle sett annorlunda ut än de andra, om de purrat abborrebotten? Ne-nej du, det är allt sannt som prosten der hemma sade, och som det står i böckerna, att döden gör kung och tiggare lika. Men, se nu börjar också den här att andas,» fortfor han när danskens bröst höjdes af ett djupt andetag. Rulla du bara på, Simon, det sqvalar ännu vatten ur hans gap som rostockeröl ur en tunna när svickan är borttagen. Hallåh, herre, har ni fått sansen tillbaka ännu?»

Ett svagt stönande läte besvarade Antt' Olssons fråga.

När den unga flickan en stund derefter åter öppnade ögonen föllo de genast på hennes följeslagare i olyckan och ett svagt anskri hördes från hennes läppar, hvarefter hon på nytt föll i dvala.

»Det här begriper jag då rakt inte,» utbrast mor Britta och klädde sig bakom ena örat. »Hm, hm».

»Du behöfver inte heller begripa det,» inföll Antt' Olsson. »Laga bara du att flickkräket kommer sig för igen. Jag vill sedan föra båda två till Ryssby, der kungen och prinsen nog ska' bli nöjda öfver att få dem i sina händer, ty efter hvad jag kan se, så är den här junkern allt värd en styf lösepenning. Se sjelf.»

Och vid dessa ord framdrog han från danskens bröst en tjock guldkedja, som låg dold innanför den veckade och med ett dyrbart krås försedda skjortan.

»Passa på, far, att inte kedjan är stulen i Kalmar,» inföll nu Erland, som oförtrutet hjälpte Britta med att återkalla den unga flickan till fullt medvetande.

»Jo, jo men, det händer nog,» mumlade Simon. »Det är mycket guld och silfver, som under detta år vandrat från Kalmar till Danmark.»

Hur länge och träget arbetet än fortgick, lyckades det slutligen att få de af vattnet hårdt medtagna att återkomma till sans.

Dansken reste sig till och med häftigt upp och stirrade en lång stund omkring i stugan, liksom för att riktigt öfvertyga sig om, huruvida han befann sig på sjöbottnen eller ej. Då han ändteligen kom till klarhet om, att han ännu fanns bland de lefvandes antal, höjde en suck af lättnad hans bröst. Hans blickar föllo i detsamma på den unga flickan, som ännu qvarlåg på bädden med ansigtet vändt mot väggen, och ett ondskefullt leende spred sig omkring hans läppar.

Erland, som ända från det att dansken slog upp ögonen, fixerat honom, ty genast vid hans första åsyn hade han fattat afsky för hans hårda och frånstötande utseende, märkte tydligt det onskedfulla leendet, och underrättade fadren om sin upptäckt så fort som möjligt.

»Jag skall väl taga reda på hur det hänger tillhoppa.» mumlade Antt Olsson, och så snart han märkte att dansken satte sig upp, samt började att andas friare, sporde han, under det han pekade på den unga flickan:

»Är det der er dotter?»

Dansken låtsade ej höra denna fråga, utan stirrade ömsom ned på golfvet och ömsom bort till den på bädden liggande flickan. Endast en hastig rynkning på ögonbrynen och en skugga, som blixtsnabbt for öfver hans pannna, ådagalade, att den gamles fråga ej var honom välkommen.

Äfven dessa hastigt öfvergående rörelser observerades af Erland, som icke ett enda ögonblick lem-

nade dansken ur sigte, och stadfastade honom ytterligare i hans förmodan, att förhållandet mellan de båda främlingarne ej var det bästa.

Otålig öfver att ej få svar på sin fråga, upprepade Antt' Olsson den och nu med starkare stämning ty dansken kunde ju till äfventyrs ha blifvit en smula döf af allt det vatten, som strömmat in i hans öron.

Men den, som blef förvånad, det blef verkligen Antt' Olsson och för resten äfven de andra, när istället för svar från den tillfrågade, den unga flickan plötsligt reste sig upp och utbrast med en onaturligt skarp röst:

»Nej, jag är icke hans dotter. Med svek har han röfvat mig från min fader, och — — och — —.»

Längre kom hon ej i sitt anförande, utan föll med ett klagande ljud ned på sängen igen.

Den verkan, som dessa ord hade på dansken, var helt annorlunda än de innevarande kunnat föreställa sig. Glömsk af sin svaghet, knöt han våldsamt händerna och gjorde en förtviflad rörelse för att resa sig upp, men i detsamma stod Erland vid hans sida — tryckte utan svårighet ned honom igen och utbrast:

»Ligg stilla der så länge. Vi skola snart föra eder till Ryssby skans och der få ni nog bättre rum att ligga i, kan jag tro.»

»Eller också ett sämre,» mumlade Simon för sig sjelf under det han gaf dansken en vresig blick.

Erland var så upptagen af sitt arbete med juten att han icke observerade de tacksamma ögonkast, som den unga flickan gaf honom. Istället såg mor Britta dem, och de satte ej så få myror i hennes gamla hufvud. Vackrare och mera uttrycksfulla ögon än den sjuka flickans hade hon sig veterligen aldrig sett, men ett minne dök i ett nu upp för hennes själ, och det var minnet af den tid, då äfven hon såg på sin hjertans kär med sådana blickar.

»Hm, hm,» pustade gumman för sig sjelf och började att mera omsorgsfullt pyssla om den unga flickan

»jag vet inte hvad jag skall tro. Det ser så besynnerligt ut rundtomkring mig.»

Småningom fick dansken sina krafter igen, dock ej så tillfyllest, att Antt' Olsson ansåg sig denna dag kunna föra honom till Ryssby. Hade det varit en vanlig simpel fånge, skulle han ej brytt sig om att vänta, men nu märkte han, att ersättningen skulle blifva riklig, ty prins Gustaf Adolph var ej den, som knusslade med vedergällningen, när han ansåg, att den var på sin plats. Såväl han, som Erland och Simon, samt mor Britta höllo därför hela natten sträng vakt öfver honom, medan Peter Snabb låg nere och vaktade den till hälften på land uppdragna och af videqvistar öfverhöljda »Pojken» under det den danska flottan, som medhade en del af krigshären kringseglade Skäggenäs och lade sig för ankar i norra delen af Dragviken utanför Ryssbyåns utlopp i Kalmar sund. Det var alltså konung Kristians mening, att både från söder och öster belägga skansen vid Ryssby, och i händelse af ett nederlag hafva flottan, som helt och hållet beherskade sundet emedan den svenska var för svag att våga sig i strid, att stödja sig på.

Förgäfves sökte dansken att komma i samtal med den unga flickan. Hon var stum som en fisk och låg alltjemt med ansigtet vändt mot väggen. Hon talade icke heller till någon annan af de innevarande; nej, hon tycktes icke ens märka att de funnos till, men den, som under nattens lopp kunnat läsa i hennes hjerta, skulle der funnit en varm känsla af tacksamhet mot de fattiga människor, som genom sitt oegennyttiga handlingssätt skyddade henne för den, hon så grundligt hatade.

Solen hade knappt hunnit belysa Dragskogens trädtoppar, förrän Antt' Olsson väckte dansken, som mot morgonen fallit i en orolig slummer, hvarunder han pratade en mängd både likt och olik och dess- emellan ofta uttalade namnet Holmfrid. En gång hörde den unga flickan detta namn, som då utsades med ett visst hot, och hon erfor dervid en underlig känsla af

beklämning. Hon lugnade sig dock när hon märkte att både Erland och hans far fortfarande höllo trogen vakt om dansken.

»Vi måste begifva oss af nu,» yttrade gubben då solen så vänligt sken in genom de små fönstren. »Innan juten kommer riktigt i ordning måste vi vara i Ryssby.»

Det var endast under hotelse att använda våld som dansken förmåddes att godvilligt stiga upp. Svårare blef det att få honom ur stugan. Han skrek och väsnades som en besatt och svor på att han icke skulle gå derifrån utom i den unga flickans sällskap. Han fick hållas en stund med att gorma ut, men då Antt' Olsson tyckte att det drog för långt ut på tiden, grep han honom utan vidare krus i nacken och föste honom, i trots af att han spjernade emot af alla krafter, utom dörren. Här togo Antt' Olsson och Peter Snabb honom under hvardera armen, Erland gick efteråt för att hindra allt tillfälle till flykt och i den ordningen bar det af ned till vestra stranden af Skäggenäs, som på den tiden var en ö, skiljd från smålandslandet genom ett smalt sund.

Under konung Gustaf Wasas första regeringsår sammanhängde Skäggenäs, som man tror erhållit sitt namn efter jätten Thor Skägg, hvilken hade sitt tillhåll der och hvilken graf man tror sig hafva påträffat, med fasta landet såsom det äfven nu gör. Men den företagsamme Gustaf såg med sina skarpa blickar, att en båtled genom det smala näset skulle vara till stort gagn för kustbefolkningen norr om Skäggenäs, emedan den då slapp att taga en lång omväg förbi Refsuddén.

Och som beslut och handling alltid följde hastigt på hvarandra hos denne kraftfulle konung, påbörjades också genomgräfningen af näset år 1554 af den arbetsstyrka, som fanns vid Kalmar slott. Det för den tiden storartade arbetet, som inalles kräfde fem tusen dagsverken, pågick i fem år och kallades när det blef fullbordadt, än »Grafven», än »Båtleden vid Skäggenäs»

och än »Leden». Allmogen benämnde likväl det nya sundet »Draget» och är detta namn ännu kvar för den bekanta marknadsplatsen, ehuru båtleden för länge sedan är försvunnen och näset återgått till hvad det fordom var.

Sedan Erland lyckats öfverkomma en mindre båt skedde öfverfarten till fastlandet utan att något hinder mötte.

5.

Vid middagstiden samma dag som Kristian IV utkämpade striden vid Galgkrogen, syntes tre stora vagnar af den tidens klumpiga konstruktion, och hvar och en dragen af fyra hästar, som hade all möjlig möda att draga de tunga kolosserna uppför backarne, i sakta mak närma sig de svenska förposterne vid Söregärde, strax söder om Ryssby skans. Ryttare omsvärmade vagnarne på alla sidor och det framgick tydligt af den uppmärksamhet anföraren visade de åkande, att desse voro ej obetydliga personer.

Komne genom förposterne ökades vagnarnes fart och snart körde de inom de höga förskansningarne.

De resande stucko upprepade gånger ut sina hufvud genom vagnsfönstren, sågo sig uppmärksamt omkring och nickade sedan åt hvarandra, liksom belätne öfver de starka försvarsanstalter, de här sågo.

Desse främlingar, som kort förut haft företräde hos konung Kristian, hos hvilken de ej fingo sitt makt-påliggande ärende uträttadt voro de sändebud, som »Generalstaterna och det fria förenade Nederland» skickat för att medla fred mellan Nordens konungar. Denna utomordentliga beskickning, som medförde en egenhändig skrivelse från prins Moritz af Oranien och utfärdad i Haag den 25 Juni 1611, utgjordes af följande personer: »Jacob af Dutranword, herre till Odam; Ramborch Hoyneborch, amiral der Graftskafft

undt Lande van Hållandt undt Västfriesland, Didrick Bas, alt Burgmeister undt Rath den Stadt van Amsterdam, samt juris doctor Romboldt Hoynebas Råd ordinarius in dem Haghern, Radt van Holland.»

Skansen vid Ryssby var af ansenlig storlek. Den inneslöt kyrkan och närmaste trakten der omkring, och genomskars ungefär på midten af Ryssbyån. Alla de hjälpmedel, som funnos till att förstärka densamma, hade blifvit använda, och hvarje timme på dagen anlände uppbådade allmogeskaror från de kringliggande socknarne och länen.

Den, som mest ådrog sig uppmärksamheten, var den unge prins Gustaf Adolph. Hans vänliga och hurtiga sätt hade fånglat alla, och fanns det någon som förut tviflat på hans förmåga såsom befälhafvare, så var detta tvifvel redan häfdt genom den lyckliga eröfringen af Avaskär (Kristianopel) natten mellan den 26 och 27 Juni 1611. Det var också med berättigad stolthet som hans fader, den gamle konungen, föreställde honom inför sina höfvidsmän efter hans återkomst från det uppbrända Avaskär, der största delen af danskarnes hopade förråd af ammunition, vapen, beklädnadspersedlar och lifsmedel, antingen förstördes eller bortfördes till svenska lägret vid Kalmar.

Då sändebudsvagnarne, som mottagits af en från konungen utskickad hofman, skulle passera bron öfver ån, hejdades de plötsligt af en ansenlig hop knektar, som nyfiket strömmade till från alla sidor.

Omgifne af en stark vakt marscherade fyra soldater, helt och hållet obeväpnade och med sänkta hufvud, öfver bron. Det syntes tydligt, att de voro dömda för någon svårare förseelse, ty hopplösheten stod tydligt att läsa i de stirrande och nästan glasartade blickar, som de emellanåt sände utöfver den nyfikna hopen.

Som trängseln vid bron allt mera tilltog, måste vagnarne hålla stilla. Underrättelsen om att de främmande männen kommit såsom fredsmäklare hade spridit sig med löpeldens hastighet. Nyfiket trängdes också

knektarne omkring vagnarne och betraktade under olika uppfattning och hviskningar sins emellan de okända anletena, som än med förväning och än med likgiltighet stucko fram ur vagnsfönstren.

»Hvad är detta för en tillställning?» sporde doktor Romboldt Hoynebas, beskickningens sekreterare, den bredvid hans vagn ridande hofmannen.

Denne svarade likgiltigt och utan att ens bevärdiga de omkring honom sorlande knektarne med en enda blick:

»Ingepting annat, än att kung Karl låter verkställa ett välförtjent straff på fyra vilda sällar, som ej lydt hans stränga befallning att icke plundra i närliggande gårdar. Det är för resten utländske legoknektar af det slödder, som hitkommit från Tyskland och med dem är det inte så noga. Kungen har också reda på, att det är dessa hopar, som aldrig kunna lära sig krigstukt, men dag ifrån dag pocka de på högre sold, hvilka förleda våra nyutskrifne bönder och drängar att begå allehanda dumbheter.»

»Hvad straff väntar dem?» sporde åter doktor Romboldt.

Hofmannen red för några minuter bort till befälhafvaren för vaktens och talade några ord med honom. Återkommen pekade han, utan att yttra ett enda ord på en galge, som reste sig vid östra kanten af lägret.

Doktor Romboldt förstod svaret. En lätt skugga af missnöje, flög öfver hans anlete, han lutade sig tillbaka i ett hörn af vagnen och började ett lågmäldt samtal med sin sidokamrat, borgmästaren Didrik Bas.

De dömde hade hunnit tillryggalägga ungefär halfva vägen fram till galgen, då en ryttare sprängde fram till vaktens befälhafvare.

»Kungen har gifvit nåd!» ropade han med hög stämma. »Det är vår unge prins, som lagt sig ut för syndarne.»

På denna underrättelse följde ett oerhördt jubel, i hvilket de förut lifdömde instämde af fullaste hjerta.

Och just som ropet: »Lefve Gustaf Adolph!»

skallade vidt omkring kom den sjuttonårige prinsen till stället och han fick nu mottaga allas hyllning i rikaste mått. Med glädjestrålade anlete helsade den unge prinsen, en fullständig bild af helsan, åt alla sidor.

De benådade knektarne hade skyndat fram och och innan någon kunde hindra det, hade de knäfallit vid sidan af den unge furstens häst, hvarefter en af dem grep ena stigbygeln och förde den vördnadsfullt till sina läppar.

När Gustaf Adolph såg denna slafviska undergifvenhet mörknade hans förut glada och lyckliga utseende och med förebrående stämma utbrast han:

»Böjen knä endast för Gud, ej för mig. Dessutom är det konungen, som I ären tack skyldige och ej mig.»

De främmande sändebudens ankomst var redan i förväg känd, hvadan konung Karl träffat anstalter till deras värdiga mottagande. Utom det att han från Stockholm lät förskrifva »fem åmar rehnskt godt vin, 6 oxhufvuden franskt vin, samt det mesta rostocker och lybskt öl, som de kunde åstadkomma, uppmanade han äfven hertig Johan »med sina hästar, samt Östgöta adeln med sin rusttjänst begifva sig till Ryssby, att sändebuden måtte se att Eders Kärlighet vore här hos oss ock tillstädes.» Derjemte skref han också till drottning Kristina och prinsessan Katarina med begäran om att få låna deras guldkedjor. Brevet derom lyder delvis så och var affattadt i Ryssby den 25 Aug. 1611, och således efter det att kung Kristian under tre dagar förgäfves sökt storma den väl försvarade skansen. »Vi behöfva här till föräring till de holländske sändebuden, som här äro, några guldkedjor, som något voro åt (värda) och derföre hafva skrifvit vår käre dotter fröken Catharina till att hon lemna Oss dertill den stora pantsarkedjan, som vi henne gäfvo till nyårsgefva, och efter oss ändå felar två något stora kedjor, så begära vi att Eders K:het ville upplåta oss två kedjor, och der som Eders K:het då ville

tala med vår elskelige käre son hertig Johan att han upplåter oss två dertill. Wi vele latha betala Eders K:het eller få Eders K:het dem igen bättre och intet sämre och begära att denna vår utskickade genom natt och dag måtte komma tillbaka.»

Gåfvor till sändebuden voro på den tiden en vigtig gradmätare på den vänskap, som rädde mellan de skiljda landens furstehus. Kung Karl, som med oförställd glädje omfattade hvarje tillfälle till en fredlig förlikning med Danmark, hyste också ganska stora förhoppningar på holländarnes förmåga att göra ett slut på det blodiga och landet utarmande kriget, hvar dan han också önskade att genom dyrbara skänker ännu mera befästa det goda förhållandet mellan honom och de holländske generalstaternas styresman prins Moritz af Oranien.

Sedan beskickningens hofmästare öfverlemnad dess kreditivbref till Kung Karl, blef densamma på ett högtidligt sätt mottagen af honom och frågorna om en fredlig lösning af förvecklingarne började att bearbetas.

6.

»Stå på er, pojkar! Död åt juten!»

Så ljödo ropen öfver hela den vidsträckta förhuggningen och dånade mäktigt den framryckande danska hären till mötes. Rör och pilar nedlade en stor mängd af den första truppen, och kapten Bidstrup, som anförde densamma, måste inom kort vika tillbaka. Sjelf hade han mer än en gång varit nära döden, då han med en djerfhet utan like men på samma gång dumdristighet sökte spränga upp på förhuggningen. Men deruppe stod Peder Staffansson, Niklas Mårtensson, mäster Påwel och hans unge son och bakom dem en tät falang af ända till tänderna

beväpnade drängar och bönder. Och deras pilar och yxor anställde stor manspillan i jutehären.

Henrik Bidstrup hade efter första misslyckade anfallet tagit en omväg öfver åkrarne åt Wesslö till och framförde derifrån sina förstärkta skaror till upprepade anfall. Men bakom den skyddande förhuggningen lågo bönderne och plockade bort många af de ståtligt utrustade danska ryttarne.

Kung Kristian sjelf kastade sig djerft in i den hetaste striden och det lyckades honom efter en hårdnackad kamp, att eröfra den förhuggning, som var bygd tvärs öfver den smala vägen ned till Wesslö. Dermed var också böndernes motstånd från detta håll brutet, ty de jutska fotknektarne stormade fram och mot deras planmässiga anfall kunde bönderne ej länge hålla stånd. De skingrades likväl ej, utan drogo sig i temligen god ordning upp mot sjelfva Galgkrogen, omkring hvilken Pedér Staffansson allt mera drog tillhoppa sitt folk i akt och mening, att der göra ett ihärdigare motstånd.

Gubben Pável och hans son hade tillsammans med några hurtiga drängar forskansat sig i och omkring den lilla stugan. Då Niklas Mårtensson fick se deras förehafvande, utbrast han:

»Bättre vore om du i tid skyndade in i skogarne, gubbe. Du är gammal och orkar ej så fort undan, som — —.»

»Hvem har sagt att juten skall komma fram här?» afbröt Pável missnöjd.

»Det kan ju hvar och en se, att vi ej länge för må att hejda fienden,» svarade Niklas. »Han har för resten tagit oss i sidan från öster, och därför — —.»

»Jag lemnar inte min stuga?» afbröt ånyo gamle Pável med bestämd röst. »Här är jag född och här skall jag också finna min graf, om det så är beslutadt. Passa på nu! Derborta vid galgbacken ha vi juten igen.»

Omkring Pávells boning skockade sig nu bönderne och togo skydd af träd och gärdesgårdar. De

hyste den fasta föresatsen, att i det längsta göra danskarne platsen stridig.

Peder Staffansson räckte till för allt. Än voro han och hans närmaste i handgemäng med juten, den de oftast affärdade med blödiga pannor, än syntes herr Peder på förhuggningarne och uppmuntrade både med ord och handling de sina. Och han följdes alltid troget af den unge Páwel, som ville vara med der det gick hetare till.

Kung Kristian hade upptäckt Peder Staffansson och befallde en af sina bästa skyttar att sända den djerfve byfogden, som i sjelfvaste Kalmar trotsat hans myndighet, en kula ur sitt rör. Så skedde och herr Peders ända ned till öronen gående lua slungades ett godt stycke bort och fastnade i en ek.

»Se här, tag min istället,» ropade unge Páwel och tryckte ned sin lua på herr Peders hjessa, innan denne ens hann yttra ett enda ord.

»Hvad skall du då sjelf ha, pojke?» utbrast slutligen herr Peder.

»Jag! jag behöfver ingen.»

»Men,» inföll en närstående bonde, »den är allt god att ha, ifall någon kula eller pil — — —.»

»Jo vackert, ja,» skrek i detsamma Páwel då bonden, utan att ha fått tala till punkt, vände båda benen i vädret. Den kula han talade om lät luan vara i fred och krossade hans panna istället.

»Tag du luan på dig. Den kan allt bli bra till något,» uppmanade Peder Staffansson. »Ja, ser du det skrek han just som Páwel lutade sig ned för att upptaga hufvudbonaden och en pil i detsamma hven så tätt öfver honom, att han ofelbart skulle blifva träffad om han ej så fort lydt herr Peders råd. »Ser du det, du! Luan blef din räddning denna gång.»

Páwel svarade ingenting. Stum reste han sig åter och brukade derefter sin låge så flinkt och träffsäkert, att han inom kort nedlade två danska hästar, så att deras ryttare åtminstone för tillfället blefvo obrukbare till strid.

Väl var böndernes kamp mot danskarnes öfvermakt förtviflad och hjeltemodig, men de kunde likväl ej uträtta mera, än att hindra kung Kristians marsch några timmar. De sammnträngdes allt mera omkring gubben Päuvels stuga.

Den gamle mästermannen hade tagit plats på trappan. Förgäfvos spanade han efter sonen; denne hade blifvit borttryckt i stridshvimlet.

»Tänk om han är död,» mumlade Päuvel halfhögt, »hvem skall då sköta min tjenst, ty den här kampen öfverlefver jag inte, det känner jag på mig.»

»Pojken din lefver och är vid herr Peders sida,» inföll en af Päuvels kamrater, som hört den gamles ord. »Han blir nog en god krigsman med tiden.»

Ett flyktigt leende spelade kring Päuvels läppar då han förnam detta uttryck. Han ville svara, men danskarnes angrepp, som i detsamma företogs häftigare än tillförne, hindrade honom derifrån.

Böndernes motsånd var ytterst hårdnackadt. De lemnade endast danskarne steg för steg af den plats de hade föresatt sig att försvara.

Då Peder Staffansson märkte att allt motstånd var förgäfvos skyndade han, sedan han tagit med sig några af de handfastaste karlarne, deribland unge Päuvel, upp på stentrappan och befallde den gamle mästermannen att begifva sig bort derifrån. Och han slutade med dessa ord:

»Det är bättre att vi genom skogarne leta oss väg fram till konungen som forskansat sig i Ryssby skans. Der kunna vi göra mera nytta än här.»

»Jag har sagt att jag inte lemnar mitt hem,» svarade gamle Päuvel och gaf byfogden en vred blick, hvarefter han för att bestyrka sin utsago kastade en jute, som klättrat uppför trappans sida, handlöst ned igen, samt drog sig derpå ännu längre upp, beredd att till det yttersta försvara ingången till huset.

»Men, far,» utropade unge Päuvel, och sökte, ehuru förgäfvos, att bana sig väg fram till den gamle, »lyd byfogdens råd, det är det bästa.»

Stridsbullret förtog alldeles gamle Pāwels ord, men hans son kunde ändock höra hvad en närstående kläckebergabonde yttrade.

»Jo, se, att komma om sams med den der gamle tvärviggen, det är då omöjligt. Han är lika envis som synden.»

Unge Pāwel hade just ordet i munnen för att besvara denna, såsom han tyckte, förolämpning mot fadren, då ett anskri från öfre delen af trappan drog allas uppmärksamhet dit.

Gamle Pāwel vacklade i detsamma och störtade baklänges genom den öppnade dörven ned i stugan. Danskarnes hurrarop öfverröstade det skri af smärta, som unge Pāwel uppgaf samtidigt med att han, anlåtande hela sin styrka, försökte att tränga sig fram till den fallne mästermannen.

Men istället greps han af ett par senfulla armar och bortfördes, hur kraftigt motstånd han än gjorde, tillika med de åt norr retirerade bondhoparne.

Konung Kristian hade visserligen lyckats att bana sig väg öfver förhuggningarne vid Galgkrogen, men denna framgång, som ju ej kunde vara tvifvelaktig gent emot odisciplinerade bondhopar, hade ändock kostat honom ett par hundra stridbare och öfvade knektar, förutom ganska många af befälet.

Hans utseende var också mer än vanligt dystert när han efter vunen framgång mötte kapten Bidstrup och uttalade dessa ord till honom:

»Fortsättes motståndet på detta sätt hela vägen, vet jag sannerligen inte hur stor styrka jag får qvar att använda mot Ryssby.»

Något tröstad fann han sig likväl af detta kaptenens svar:

»Hur liten styrka eders majestät än har med sig, är jag dock förvissad om, att svensken ej längre skall kunna göra motstånd, utan att skansen vid Ryssby, den första nyckeln till Stockholm och svenska kronan, snart skall ligga i eders majestäts segervana hand.

Tillfredsstäld af dessa smickrande och högtraf-

vande ord, red kung Kristian bort i den stolta föreställningen, att han inom kort skulle komma att hålla ett lysande intåg i den svenska hufvudstaden.

7.

Det första Antt' Olsson gjorde när han lyckligt och väl kommit inom skansmurarne var att föra dansken till en af kungens underbefälhafvare. Sedan denna en stund hade förhört honom, sade han till Antt':

»Det är bäst att du går till kungen sjelf, eller till prinsen.»

»Antt' skrufvade på sig både länge och väl innan han fick dessa ord ur sig:

»Men, kungen är ju så hög af sig, att jag inte vågar.»

»Nå, så gå till prinsen, då,» blef svaret.

Antt' Olsson gick först till kungen, men då han ej fick träffa honom uppsöke han prins Gustaf Adolph.

»Hvad vill du, min gode man?» sporde den sjuttonårige prinsen vänligt.

»Jo, nådige herre,» stammade Antt' Olsson och vände förlägen mössan emellan fingrarne, »se, det är på det viset, att jag, min pojke och en god vän utanför Skäggenäs träffade på en karl och ett fruntimmer, som höllo på att gå till bottnen. Vi räddade dem och nu vet jag inte hvad jag ska' göra med dem. Karlen har jag fört hit.»

»Låt honom gå hvart han behagar,» svarade prinsen.

»Det tror jag inte går an.»

»Hvarför?»

»Derför att det är en jute.»

»Det förändrar saken,» inföll Gustaf Adolph.

»Hvar har du honom?»

»Der borta,» svarade Antt' och utpekade med handen en liten koja vid östra skansmuren.

»För honom genast till mig. Du ser huset bredvid kyrkan. Der väntar jag dig. Vänta,» ropade han då Antt' aflägsnat sig några alnar, »vet du hvad karlen heter?»

»Nej, det har jag glömt att fråga.»

»Än kvinnan då?»

»Inte heller henne har jag frågat om namnet. Hon är kvar hos gamle Simon på Skäggenäs.»

»Jaså. För då oförtöfvadt karlen till mig.»

Antt' Olsson skyndade bort. Då han inträdde i det enda rum stugan hade, möttes han af skarpa röster. Det var dansken och Peter Snabb, som grälade. Dansken ville nödvändigt ut, men detta kunde Peter ej tillåta. Skarpa tillvitelser haglade från båda sidor och hade ej Antt' Olsson kommit så lägligt, skulle det utan tvifvel blifvit hangemäng utaf.

»Stilla der,» befalldes Antt' med hög stämma. »Gör er färdig att följa mig,» sade han derefter till dansken.

»Följa dig. Hvarthän?»

»Det skall ni nog få se.»

Endast med den största motvilja gjorde dansken sig i ordning och lät sin senfärdighet ej på minsta sätt störas af Antt' Olssons ifriga påminnelser. Till slut blef han dock färdig.

»Du följer med, du,» sade Antt' till Peter Snabb.

Det syntes tydligt att detta var ett streck i räkningen för dansken. Hvarför? Tänkte han kanske på flykt? Gjorde han det, så var hans tanke bra dåraktig, ty, lät vara att det lyckats honom att undkomma Antt' Olsson, han skulle ändock haft ganska svårt för att oantastad komma ut ur den sorgfälligt bevakade skansen. Detta insåg troligtvis dansken, ty under det han åtföljde Antt' och Peter syntes han småningon lugna sig.

Inställd för Gustaf Adolph visade han sig ej fullt så trotsig som tillförne.

Den första fråga prinsen gjorde var denna:

»Edert namn?»

Dansken teg en stund, men då prinsen uppre-
pade frågan med skarpere tonfall, kom ändteligen
svaret:

»Fredrik Lögstrup.»

Det var med djupt misstroagna blickar som prin-
sen betraktade fången. Denne syntes också mer än
vanligt förlägen och undvek i det längsta att se Gu-
staf Adolph i ögonen.

Denna omständighet, som ej undgick Gustaf
Adolphs blickar, gjorde naturligtvis sitt till att för-
värra Lögstrups sak. Prinsen fattade genast en stor
misstro till honom och ordet »spion» höll på att bryta
fram öfver hans läppar. Han hejdade sig likväl och
befalld istället att dansken skulle förvaras under stark
bevakning. När han bortfördes syntes hans anlete
lika känslolöst och intetsägande som då han första
gången stod framför Gustaf Adolph.

Då sista skymten af Fredrik Lögstrup försvunnit
bakom de träd, som kantade Ryssbyåns södra strad,
lät den unge prinsen kalla till sig grefve Brahe och
berättade för honom om den tillfångatagne dansken.

»För honom måste vi akta oss,» svarade grefven.

»När jag var i Köpenhamn lärde jag känna ett par
officerare med namnet Lögstrup. Jag vet inte huru-
vida den ätten har stor utgrening, men hvad jag vet,
det är att den ej har särdeles godt rykte om sig.
Detta fick jag veta först när jag kom tillbaka till
Skåne. En af de Lögstruparne, med hvilka jag varit
i beröring, hade nemligen, straxt efter min afresa från
den danska hufvudstaden, blifvit häktad såsom för-
vunnen till försnillning af allmänna medel. Men,
hvilken utaf dem som nu är här, det vet jag ej.»

»Ni skall snart få se honom,» menade Gustaf
Adolph och gaf en af de vakthafvande officerarne be-
fallning att ledsaga grefven till den fångne dansken.

»Nå», sporde prinsen, då grefven efter ungefär
en half timmes förlopp återkom, »kände ni igen honom?»

»Visserligen bär han drag, som påminna mig om,
att jag tillförne varit i hans sällskap,» ljöd grefve

Brahes svar, »och jag tyckte mig märka, att han också i första ögonblicket kände igen mig, ty han gjorde en hastig och ofrivillig rörelse, men snart hade han förställt sig igen. Denne fånge bär ej något skägg, men sådant hade de båda Lögstruparne i Köpenhamn.»

»Ett vanligt sätt att göra sig oigenkännelig», inföll Gustaf Adolph.» »Men vi skola gå försigtigt tillväga så kanske någon tillfällighet yppar för oss hvad vi åstunda veta.»

Denne grefve Magnus Brahe var en af de få personer, åt hvilka Karl IX skänkte sin enskilda tillgifvenhet, och af hvilken han ganska ofta mottog råd och upplysningar i svårare fall. Brahe var född på Tynnelsö d. 25 sept. 1564 och stod fördenskull vid tiden för denna skildring i sin kraftfullaste mannaålder. Han var nemligen endast 47 år gammal. Äfven hos Gustaf Adolph åtnjöt han allt framgent stort anseende och då han fick underrättelse om denne store konungs död vid Lützen, greps han så hårdt af denna sorgest, att han ej öfverlefde honom länge. Han dog nemligen d. 3 mars 1633 och historiens dom öfver honom är att han var en af sin tids kraftfullaste och mest fosterlandsälskande män.

8.

Då Holmfrid, så hette den unga danskan, äntligen blef öfvertygad om att hennes följeslagare i olycka blifvit aflägsnad, reste hon sig upp i sängen, räckte sin hand åt enkan Britta och utbrast, under det hennes ögon glänste af tacksamhet:

»Tack för hjälpen! Ni kan ej ana hur mycket han under ett par dagar pinat mig.»

Britta, som redan fäst sig vid den unga flickan, torkade sig i ögonen och sade, under det hon svepte täcket liksom med moderlig ömhet kring henne:

»Ligg hon bara stilla, så blir nog allting bra, det vet jag.»

Efter det Holmfrid slumrat en stund, reste hon sig plötsligt upp med ett anskri. Hennes ögon irrade förskräckta omkring stugan och tycktes med bäfvan söka något föremål. Men då hon ej fann det hon sökte, lugnade hon sig, for med båda händerna öfver pannan och utbrast:

»Hu, det var en elak dröm jag hade. Säg mig, goda qvinna», fortfor hon och vände sig till Britta, »är det sannt att han är borta?»

»Ja.»

»Och att han ej mera kommer tillbaka?»

»Ja, se det vill jag inte svära på», inföll nu enkan Britta. »Nog hafva Antt' Olsson, Peter Snabb och Erland fört honom till Ryssby skans, det är då säkert, men om han rymmer derifrån, det rå de ej för sedan de en gång öfverantvardat honom i knektarnes händer. Men», fortfor Britta hvilkens nyfikenhet nu blifvit mer än tillräckligt väckt, »han måtte hafva gjort eder, ädla jungfru, mycket illa, emedan ni så mycket fruktat honom?»

Britta, som hoppades att nu få sin nyfikenhet stillad, afvaktade med en viss ängslan den unga flickans svar.

Detta lät vänta på sig en god stund, men slutligen kom det:

»Ja, nog har han gjort mig illa, men slipper jag bara att vidare se honom, så vill jag förlåta att han ryckt mig från min fader.»

Dessa ord retade ännu mer enkan Brittas åtrå att få veta mera. Betraktande den unga flickan med förvånade blickar, utropade hon under det hon häftigt slog tillsammans händerna:

»Har han ryckt er bort från er fader! Den der karlen måtte då vara en usel skurk, som kunnat ha hjerta i sig att göra en så vacker och älsklig jungfru något ondt. Ah, det skulle Antt' Olsson eller Erland bara vetat innan de förde honom härifrån! Ni kan

vara säker på, att de nog skulle smort upp honom, så att han inte kunnat gå härifrån på mången god dag!»

Ett svagt leende spelade kring den unga flickans läppar när hon förnam dessa ord och såg den nyfikna ängslan, som tydligt stod att läsa i enkan Brittans hela anlete. Efter att en stund ha betänkt sig yttrade hon:

»Sätt er här bredvid mig, goda gumma, så skall jag berätta för eder min historia, ty jag ser på eder, att ni vill mitt väl?»

Och när Holmfrid uttalade dessa sista ord i frågande form och på samma gång fattade Brittans grofva hand, såg hon på henne så bedjande, att den gamla qvinnan nästan utom sig ropade:

»Säg bara hvad ni önskar och om inte jag kan gifva er det, så vet jag fyra andra, som skola offra sitt lif för eder, ty ni ser så god ut.»

Och innan Holmfrid hann lösgöra sin lilla hvita hand, den Britta nu omfattade med båda sina, hade hon tryckt en kyss på den.

»Ej så», utbrast den unga flickan under det en lätt sky drog öfver hennes fagra anlete. »Tag nu plats, så vill jag börja:»

»Med min fader kom jag till kung Kristians läger utanför Kalmar. Jag hade nog fått stanna hemma, om jag velat, men jag önskade alltjemt vara hos min far och — — men, ni har ju ej ännu fått veta mitt och hans namn. Han heter Blöcker och är öfverste i danska rytteriet. Först när jag fick se kriget på närmare håll med alla dess fador, ångrade jag att jag följt med, men nu kom ångern för sent, ty kung Kristian utgaf en dag en förordning, att ingen finge vid lifsstraff lämna lägret. Detta skedde sedan det blifvit upptäckt att två skåningar rymt öfver till svenskarne och omtalat hur det stod till i vårt läger. Jag måste alltså foga mig i mitt öde. Ack», fortfor hon under det en djup suck höjde hennes bröst, »det skulle ändock hafva varit temligen drägligt, om ej en officer vid namn Fredrik Lögstrup, just densamme, som edra tre bekanta förde till svenska lägret, anländt till hären.

Denne Lögstrup hade många gånger förgäfvets begärt min nu döda moder till äkta. Då hon, som redan länge älskat min far, blef förenad med honom, försvann Lögstrup hastigt från Köpenhamn, utan att någon på länge visste hvart han begifvit sig. Ett par gånger var han visserligen sedermera i hufvudstaden, men så hastigt, att knappt någon kunde få tala med honom. Så har min far berättat. En dag gjorde jag i hans sällskap ett besök inne i sjelfva staden Kalmar. Vi passerade just förbi S:t Kristoffers gillehus, då min far med ens ryckte till och drog mig närmare intill muren. Jag kunde till en början ej förstå hvad som gick åt honom, men då jag följde riktningen af hans blickar, såg jag att de voro fästade på en officer, som, utan att varseblifva oss, tågade förbi i spetsen för en trupp danska fotknektar. Då hörde jag min far mumla för sig sjelf: 'Der går han, min dödsfiende', och nu förstod jag, att det var Lögstrup, som han fått syn på. Icke på många dagar sågo hvarken jag eller min far till denne man och vi trodde redan, att han uppgifvit sin hämnd. Men den likgiltighet han visade var endast skenbar, det fick jag snart erfara. O», fortfor den unga flickan och dolde snyftande det täcka ansigtet i händerna, »om jag kunde lefva i tusen år, skulle jag aldrig glömma den sjuttonde sistlidne juli. Förfärligare timmar har jag aldrig upplefvat. Det var då som svenskarne tidigt på morgonen stormade staden och utdrefvo de våra derifrån. Isynnerhet fans det en af de svenske härförarne, som gjorde kung Kristian stort afbräck. Han hette La Ville, såsom jag hörde min far säga. Striden hvälfde fram och tillbaka, men slutligen segrade kung Kristian.»

»Under dessa förfärliga timmar såg jag ej den minsta skymt af min far, och har ej heller sett honom sedan dess. Jag vet således ej, om han är lefvande eller död. Ej heller minnes jag mycket af den sedanaste striden, ty just som jag ensam satt i min fars tält och bäfvande lyssnade till det förfärliga kanondundret och med stigande ångest betraktade den brin-

nande staden, i hvilken min far kanske låg död eller sårad, rycktes tältdörren upp och Lögstrup syntes i densamma. Jag gaf till ett anskri och kom ej till medvetande, förrän jag var på sjön. Den kylande blåsten hade väckt mig. Och nu,» fortfor Holmfrid och dolde ansigtet i händerna, »nu besvor mig den eländige att blifva hans maka då ej min mor fick bli det. Jag nekade naturligtvis. Ordbytet blef allt häftigare och till slut hotade jag att heldre kasta mig i vågorna, än att gå in på hans fordringar. Men Lögstrup skrattade mig hånfullt rakt upp i ansigtet och gick sina färde med löfte att snart återkomma. Förtviflad störtade jag fram till dörren. Den var låst utifrån. Jag försökte att krypa ut genom en glugg, der bredvid, men jag kunde ej ens få in hufvudet. Gräsligt! Jag vändades och grät på det våldsammaste, men ingen räddare kom.»

»Då timade skeppsbrottet. Vattnet strömmade in med förfärande hastighet. Jag var nära att drunkna, när dörren rycktes upp och Lögstrup, vild att se på, rusade in, fattade mig om midjan trots mitt motstånd, ty jag var fast besluten att heldre dö i vågorna, än att lefva tillsammans med honom, och störtade ned i en af båtarne. Men i dödsångsten rusade äfven flere dit och när Lögstrup ändteligen kunde stöta ut den från den sjunkande galären, kantrade den i de höga vågorna. Då förlorade jag åter sansen och minnes alltså ingenting, hur vi blefvo räddade och kommo hit. Det kan ni, goda qvinna, tala om för mig», slutade den unga flickan och såg på enkan Britta med en bönfallande blick.

Britta efterkom gerna Holmfrids begäran, ty äfven hon kände ett starkt behof af att få tala. Och hur hon prisade de raske öländingarne sedan, och framför allt Erland! Ja, det ville aldrig taga ände på hennes svada, men till slut föranlät sig den unga flickan att småleende falla henne i talet.

»Den der Erland, som enligt er utsago räddade oss, är han densamme, som jag såg här inne?»

»Ja, ädla jungfru», utlät sig enkan Britta. »Väl är han bara en simpel fiskarpojke, men jag tror att man skall få leta efter en så ståtlig karl äfven bland herremännen. Och en duktig pojke är det, så mycket vet jag, och skulle han få belöning för alla de människor han räddat ur sjönöd, så vore han nog rika karlen nu, det är tvärsäkert.

Under det Britta så högeligen berömde Erland, satt Holmfrid tyst och begrundande med det täcka hufvudet lutadt i ena handen. Hvad rörde sig manne inom hennes bröst? Anställde hon tilläfvtyrs en jemförelse mellan sin räddare, den unge fiskarpojken och sin fiendé Lögstrup? Hon delgaf ej Britta sina tankar, utan lät henne en stund ostörd gå på och prata.

Ett par kanonskott afbröt ändteligen den gamla enkans tal. Både hon och den unga flickan skyndade till det lilla fönstret, hvarifrån de hade en fri utsigt öfver sundet och från hvilket man vid klart väder kunde se Kalmar gråa slottsmurar afteckna sig. Men som luften denna dag var stormig och mulen, syntes ej den minsta skymt af »Kalmar grå».

För hårdt angjorda segel ilåde en esping (skärgårdsjakt) norrut. Tätt efter densamma ansträngde sig ett par större fartyg med dansk flagga, att hinna upp den flyende båten. För att hindra hans snabba färd aflossades då och då ett par kanoner, men ingen kula träffade flyktingen. Han vann tvertom allt större försprång. Detta märkte slutligen danskarne, och när de väl hunnit i höjd med Skäggensås afstodo de sjelfmant från jagten och styrde in till den i norra delen af Dragviken liggande danska flottan.

När besättningen på espingen märkte att fienden upphörde med förföljandet, uppgaf den ett jublande hurrarop, hvilket likväl ej för stormens skull kunde höras af danskarne. Men så kunde de istället se, och detta med förbittring, hur den svenska flaggan trotsigt flog upp på espingens masttopp.

9.

Det så kallade »lilla kriget» spelade en betydande roll i denna fejd kring Kalmar och dess närhet. Skogarne genomströfvades nemligen dygnet om af en stridslysten och i högsta grad danskfiendlig allmoge, som aldrig lät tillfället gå sig ur händerna, att tillfoga de hatade danskarne så mycken skada som möjligt. Ett dylikt krig är alltid farligare för en tillfångatagen fiende, ty högst sällan behandlas han såsom krigsfånge, utan plågas på alla upptänkliga sätt. Dödas han genast, så sker honom en stor lindring.

I de stora skogarne rundt omkring lägret vid Ryssby hade på konung Karl IX uppmaning väldiga bråtar blifvit fällda, och i skydd af dessa lurade bönder och drängar på mindre danska ströfkårer, dem de antingen nedhöggo, tillfångatogo eller förjagade. De voro vana vid detta stridssätt.

En dylik förhuggning fans också i skogen norr om Örntorp vid vägen genom Bäckebo. Förhuggningen var af anseelig storlek och rymde fullt ut hundra man. Ej fullt så många funnos der den dag vi nu åsyfta, ty en del af dem voro ute på spejeri. Det var länge sedan de hade fått något byte och tiden började också blifva långvarig för de stridslystne.

Detta lade också förhuggningens »kommendant» Jösse Ölskalle, så benämnd för sitt starka hufvud, som ej blef oklart huru stora quantiteter rostockeröl han än förtärde, tydligt i dagen, der han, svärjande och utdelande örfilar till höger och venster gjorde sin rund genom bråten. Och Jösse Ölskalle, som också hade bastanta näfvar, var ej att leka med när berserkeraseriet kom på honom.

»Det här står jag inte längre ut med», skrek han och snurrade rundt. »På nära nog en hel vecka har jag inte sett så mycket som skymten af en jutsk soldat och — —.»

»Han är väl rädd för dig, så att han kryper undan i buskarne när han får höra att Jösse Ölskalle

är i närheten», inföll en Högsbybonde och klippte betecknande med ögonlocken.

Detta var alltid att taga Jösse på det ömma, ty det var ingenting som han var så svag för som för smicker, det måtte komma i hvilken form som helst.

»Tror du det, Jan», sporde han efter några minuters funderande och blinkade förtroligt tillbaka, ty han ville allt bra gerna höra om berömmet en gång till.

Det insåg nog den klippske Jan och sade för den skull:

»Jo jo men, du, det är allt dagsens sanning det. Jag vet ingen som skulle kunna mäta sig med dig.»

Nu tog sig Jösse fullkomligt belåten om det borstlika skägget och lät höra ett kort skratt, snarlikt en suggas grymtande.

»Kanske att du har rätt», utbrast han derpå.

»Jaja, nog har jag jagat många jutar i år. Kommer du ihåg hur illa vi tilltygade dem vid Sporsjöån för fjorton dagar sedan?»

»Minns nog det», svarade Jan och tog sig bakom örat. »Det var bara skada att deras anförare skulle komma undan. Jag såg tydligt att han hade en tjock guldkedja kring halsen och finare linne än en vanlig officer.»

»Hm, hm», hostade Jösse Ölskalle, »tänk om det varit sjelfvaste kungen.»

»Ja, så har han ändock rakat vår näsa förbi, det är lika säkert som amen i kyrkan.»

»Men kanske att vi lyckas få fatt i honom en annan gång!»

Jans ögon blefvo större och han stirrade som en förryckt på Jösse.

»Du sa' ett ord så godt som två du», frampustade han ändteligen. »Kommer han ännu en gång i skotthåll för mig så — — —.»

Innan Jan hann tala till punkt afbröts hans mening af ett väldigt buller från ena ändan af förhuggningen.

Det var spejarne, som kommo tillbaka, medförande tre karlar.

»Ändteligen», utropade Jösse. »Ändteligen hafva de fått tag i några jutar.»

»Det är inte jutar», svarade Jan.

»Intel! Hur vet du det?»

»Jag känner den, som går i spetsen.»

»Du?»

»Ja, just jag!»

»Hvem är det då?»

»Byfogden Peder Staffansson från Kalmar.»

»Känner du de andre också?»

Sedan Jan en stund fixerat de kommande, sade han:

»Pojken, som grälar med Skammeltorpa-Pelle är ju mästermans Påwel från Galgkrogen.»

»Der borta står Jösse Ölskalle», sade spejartruppens anförare under det han slafviskt bugade sig för Peder Staffansson. »Sér ni honom, stränge herre? Der! Nej längre bort.»

Ändteligen hade byfogdens blickar funnit den sökte. Med raska steg närmade han sig Jösse och då han kom fram till honom räckte han honom ena handen, i det han sade:

»Jaså, du är den Jösse Ölskalle, som juten så gerna vill åt. Nu skall det visa sig om du har så hård panna som man säger, ty dansken har satt ett pris på din skalle.»

»He, he», skrattade Jösse, »alldeles som på förnäma herrars sätt.»

»Just så», menade Peder Staffansson. »Men nu till ett annat. Hur många man har du här i förhuggningen?»

»Åh, så der omkring hundra, kanske mer och kanske mindre.»

»Godt, dem vill jag använda. I Tokeboskogen har jag också uppkastat en bråte och som juten nu är på marsch hitåt från Kalmar, så tycker jag att vi borde slå oss tillsammans. Den här bråten är för stor att försvara med hundra man. Den jag har der borta är mindre och alltså lättare att försvara. Besluta dig fort, ty inom kort ha vi juten öfver oss.»

I detsamma framträdde också Märten bysven, lade sin hand på Jösse Ölskalles arm och sade:

»Jag har nog sett dig förr, jag.»

Jösse betraktade en stund noga interlokutören.

Derpå tycktes hans minne klarna något och han inföll, under det hans läppar drogo sig till ett grin, som skulle föreställa belåtenhet, men som dock hade någonting surt i sig:

»Ja — ja — — det kan nog — — — hända.»

»Jo, det händer nog, det», svarade Märten raskt.

»Det är nu nära två år sedan du satt på slottet och rymde derifrån. Har du glömt det?»

Nu var det Jössets tur att bli riktigt förlägen.

Stammande yttrade han:

»Ja, se, det vill säga, att — — att — — att — —.»

»Att det ingen fans nedanför vid gluggen när du en stormig oktobernatt halade dig ut, vill du väl säga», afbröt Märten och nu var det hans tur att skratta. »Nåja, det kan du allt ha rätt i. Men allvarsamt taladt, så är det inte så farligt med mitt besök här, ty jag kommer i samma ärende som byfogden. Dessutom skall du veta, att kungen på förbön af prinsen gifvit förlåtelse åt de förrymde fångar, som vilja strida mot Sveriges fiender. Detta har du länge gjort och derför är ditt straff dig återskänkt.»

»Hurra för prinsen! Hurra för Gustaf Adolph», skrek Jöns Ölskalle och svingade sin lurfviga mössa öfver hufvudet. »Nå, pojkar», skrek han vidare till sina män, som ej kunde begripa hvad som gick åt Ölskallen, »ska' vi inte hurra för prinsen?»

Det behöfdes ej denna uppmaning en gång till. Ett jublande hurrarop skallade genom hela förhuggningen, och det var till slut ganska svårt för byfogden att göra sig hörd. När detta ändteligen lyckats honom, utvecklade han närmare sina skäl för att öfvergifva den stora förhuggningen och intaga den mindre.

Följden af hans tal blef att alla gingo in på att följa honom. Endast ett fåtal beordrades att stanna kvar för att hålla vakt. Bland desse befann sig den unge Påwel.

10.

Det rum, i hvilket Fredrik Lögstrup blifvit innesluten, var så pass stort, att han kunde gå tre eller fyra steg från den ena långväggen till den andra. En eländig säng, som knakade i alla fogningar så snart han försökte att taga plats på den, utgjorde rummets hela möblemang. Genom de bristfälliga träväggarne kom då och då en kall pust och afkyldes för några minuter fångens brännheta panna. Men den förtärande glöd, som rasade i hans hjerta, kunde ej utsläckas af någon som helst yttre svalka.

»Så nära att uppnå mitt mål och ändock besviken just då», mumlade han och stampade i de murkna golftiljorna, så att en af dem knäcktes af. »Ha», fortfor han och lyfte den ena handen, våldsamt knuten, upp öfver sitt hufvud, »är det himmelen eller afgrunden som förföljer mig så oblidkeligt? Nåväl då», skrek han till och hela hans mörka anlete uttryckte det mest infernaliska hot en menniska kan vara mäktig af, »nåväl, jag bjuder er spetsen båda två, äfven om det skulle förorsaka min undergång. Holmfrid måste blifva min, eller också ingen annans. Hon har detta att välja på».

Han tystnade här och ställde sig vid den utifrån säkert låsta dörren för att lyssna, ty hans skarpa öron hade hört fotsteg närma sig. Men dessa aflägsnade sig slutligen från kojan, hvarefter Lögstrup återtog sin plats midt på golfvet.

»Det var nära att Magnus Brahe känt igen mig», mumlade han för sig sjelf under det han gjorde ett par otåliga rörelser; »men mitt förändrade utseende och falska röst tillika med den kallblodighet jag lyckades bibehålla, narrade honom nog. Åh, jag har ej för ro skull varit vid det franska hofvet och lärt mig den svåra förställningskonsten, som der uppnått en otroligt hög grad. Och hädanefter skall han ej heller lura mig. Men», fortfor han och spratt till, »om Holmfrid kommer hit, så skall hon må hända yppa

mitt namn för att . . . Näja», afbröt han sjelf sin mening, »hvad är det mera dermed? Som spion kan jag ej blifva ansedd, utan helt enkelt som vanlig krigsfånge, och det är jag ju äfven,» slutade han och skar tänderna af harm öfver att hafva råkat i detta tillstånd.

Försigtigt lade han sig derefter på sängen och den höll bara han väl hunnit taga plats i den. Men stilla måste han ligga, ty den minsta häftiga rörelse han gjorde kom sängen att olycksbådande knaka i alla fogningar.

»Det vore bättre om den här vore borta», tänkte Lögstrup. »På golfvet ligger man säkrare».

Alldenstund han ännu icke återfått sina fulla krafter efter skeppsbrottet och kampen i vågorna, egde ej hans kropp nog styrka att motstå sömnen. Han kämpade visserligen en stund emot den, men denna ojemna strid varade ej länge. Ögonlocken blefvo med hvarje minut tyngre och innan han kunde ana det slöto de sig alldeles.

Men plötsligt spratt han till och gnuggade sig i ögonen. Han lyssnade några ögonblick. Ja, det var verkligen en mensklig röst, som talade till honom, och sedan han efter en stund kunnat reda sina tankar nog tillräckligt för att kunna uppfatta hvad som talades, hörde han tydligt följande ord:

»Var bara lugn, nådige herre. Om en stund skall ni vara fri, ty konung Kristian har kommit framför lägret.»

Nog uppmanade rösten honom att vara lugn, men detta hade sig ej så lätt. Glädjen öfver att snart vara fri kom honom att oförsigtigt nog vända sig häftigare i sängen än som var rådligt.

Följderna deraf inträffade också ögonblickligen. Kratsch, kratsch, och den skrala bädden föll med ett brakande tillsammans, hvarvid Lögstrup gjorde en våldsam kullerbytta ned mot dörren, mot hvilken han stötte pannan ganska kännbart. Uppretad öfver missödet reste han sig dock upp så fort hans krafter det

tilläto, svor några dryga eder och sparkade bitarne af sängen omkring i stugan. Derefter närmade han sig den lilla gluggen midt emot dörren och tittade ut. Men hur ifrigt han än spejade omkring, kunde han dock ej upptäcka en enda menskelig varelse. Några famnar ifrån stugans vägg sörlade Ryssbyån och bakom denna höjde sig mörk den högresta skogen.

»Det var besynnerligt», tänkte han för sig sjelf och for några slag med handen öfver pannan, »var det ej en menskelig röst som jag hörde, eller kanske att jag drömt alltsammans. Men, det må vara hur som helst... ah... der hör jag skottvexling! Rösten yttrade ju också att kung Kristian skulle...»

Ett häftigt buller utanför stugdörren afbröt hans tankar. Fredrik Lögstrup skyndade genast bort från gluggen och ställde sig helt likgiltigt mot ena väggen.

Den officer, som nu inträdde, åtföljd af två knektar, stannade i dörröppningen och betraktade förvånad spillrorna af sängen. Till slut undslapp honom dessa hänfulla ord i det han pekade på lemmingarne af bädden:

»Den var kanske ej nog passande åt en så förföräm herre.»

Officerens bitande ord och försmädliga miner retade visserligen dansken, men han tyglade sin vrede och svarade blott med en axelryckning.

»Följ mig», befalldes nu officeren.

»Hvarthän?» sporde Lögstrup. Men han fick tillbaka detta kärfva svar:

»Det tillhör ej en fånge och spion att fråga *hvarthän*, utan endast att lyda.»

Då han uttalade denna mening gaf han knektarne en blick, den de tydligt förstodo. Slamrande med sina långa värjor närmade de sig Lögstrup och ställde sig på hvar sin sida om honom.

»Kom nu och tig för resten», befalldes officeren för andra gången.

Dansken, som tydligt insåg, att här ej fans annan utväg än att lyda, följde godvilligt och stillati-

gande med. Då han passerade bron öfver ån, kom han att kasta blickarne åt sidan. En sprittning, som alldeles undgick hans väktare, genomför hans leder, på samma gång som en hastig rodnad sprang upp på hans kinder. Och orsaken dertill?

Mellan strandbuskarnes täta löfverk hade han upptäckt ett välbekant ansigte, och han var nära att uppgifva ett glädjeskri, när den gömde hastigt lade hela handen öfver munnen.

»Gud vare lof att han är här», tänkte Lögstrup. »Det var då han, som talade till mig genom gluggen. Ja, ja, känner jag honom rätt, så skall han ej gifva sig förr, än han befriat mig. Men jag kan ej förstå på hvad sätt han kunnat smyga sig hit in, eller hur han fått nys om att jag var fånge här. Det kommer att — — —».

Ett anrop från vakten utanför prestgården, der konung Karl IX bodde, afklippte tvärt hans tankar.

»Säg hans majestät att fången nu är här», befallde den barske officeren befälhafvaren för vakten. Denne skyndade genast in och kom hufvudstupa tillbaka med befallning att fången skyndsamlingen skulle föras in i konungens arbetsrum.

Det var underliga tankar, som stormade in på Fredrik Lögstrup under det han tillryggalade den korta sträcka, som skiljde honom från prestgårdsbyggnaden. Ansåg man honom verkligen som en spion, eller ville man endast sätta hans ståndaktighet på prof?

Det var frågor, som han ej sjelf mäktade besvara, men som inom kort skulle lösas.

»Mod, bara mod», ljöd en röst inom honom, »det är kanske ej så farligt som du föreställer dig.»

Och i denna förhoppning inträdde han helt ogeneradt, ej som en fånge och misstänkt spion, utan som en, den der i all vänlighet blifvit kallad till audiens, i konungens rum.

11.

Då natten föll på hade unge Påwel gått ut för att genomströfva förhuggningen. Det kändes så besynnerligt inom honom. Han visste ej fadrens slutliga öde, och hur skulle han nu få veta det! Inom förhuggningen fans ingen, som kunde meddela honom hvad som på sistone tilldragit sig vid Galgkrogen. Beklämningen blef honom slutligen för stor. Han kände på sig att han måste skaffa sig friskare luft. Han tyckte nämligen att det blef allt för qvaft inne i förhuggningen, hur rymelig den än var.

Der utanför var det så tyst som om den vidsträckta skogens tusentals bevingade, krypande och krälände invånare helt plötsligt dött ut.

Påwel började känna sig riktigt hemsk till mods. Han, som annars ej plägade darra för någonting, blef nu ordentligt rädd, när blott en murken qvist föll till marken. Alla de historier han i sin barndom hört om spöken och andra öfvernaturliga väsen, framstodo nu med sina gyckelbilder för hans uppskrämda fantasi och gjorde honom till en sannskyldig »backhare».

Inifrån förhuggningen hördes ej heller det minsta »knyst». Det var som om ingen lefvande varelse funnits der, och likväl dvaldes der inom nära femtio käcka karlar. De föregående dagarnes ansträngningar och nattvak hade dock gjort dem mera mottagliga för sömnen, och de slumrade äfven så lugnt som om alls ingen fiende funnes till.

Påwel hade ej gått och vankat särdeles lång tid, förrän han bredvid sig förnam ett prassel, som han tyckte låta mer än besynnerligt. Han stannade för den skull och lyssnade uppmärksamt. Prasslet än af och än tilltog. Hvad skulle Påwel nu företaga sig? Skulle han rusa fram och ensam undersöka förhållandet, eller skulle han smyga sig tillbaka till förhuggningen och väcka folket der?

Han stannade rådvill en stund och kunde på länge ej besluta sig för hvad han skulle göra. Augustinat-

ten var i sig sjelf ganska mörk, och blef det ännu mera genom det dunkel, som den täta skogen spred omkring sig.

»Nej, jag måste återvända till förhuggningen», tänkte han för sig sjelf och tog ett par steg mot densamma. »Det kan möjligtvis vara jutar som — —.»

Han fick ej sluta meningen, ty en gren slog honom så våldsamt i ansigtet, att han nära nog fallit baklänges. Sjelf kunde grenen ej falla så hårdt; det måste vara någon, som höll i honom och utdelade slaget. Så mycket sans hade också Påwel kvar, att han kunde inse detta, likasom att det ej var rådligt att stanna kvar längre, utan att skynda undan. Handling följde genast på detta beslut, men han fick ej uttaga många steg, förrän han med ens slogs omkull. Förgäfves ansträngde han sig för att komma lös. Kraftiga näfvar höllo honom fast som i ett skrufstäd på samma gång som en hand lade sig öfver hans mun för att hindra honom från att ropa.

Af de hviskningar han hörde rundt omkring sig, blef det klart för honom att han blifvit öfverrumplad af fiender. Han insåg också, att här ej fanns något annat att göra, än att förhålla sig fullkomligt lugn.

Efter några minuters väntan blef det mera lif och rörelse i skogen, men ännu sofvo förhuggningens försvarare. Hur bittert ångrade ej Påwel nu att han så oförsigtigt gått ut ensam! Nu kunde han ju ej ens varna sina kamrater. En säker undergång skulle blifva deras lott.

Hastigt förändrades också scenen. När danskarne väl hunnit samla sig, störtade de med ett ursinne, som hade sin rot i harmen öfver de svenska böndernes oftast lyckliga ströftåg, in i förhuggningen och inom mindre än en fjerdedels timme voro de herrar der inne. Bönderne kunde nemligen ej, ehuru de sofvo på sina vapen, komma på benen så fort som nödigt var för att sätta sig till kraftigt motvärn. Ingen enda lyckades fly undan. Mer än hälften blef dödad, de återstående lågo spridda här och der med större eller mindre sår.

Ehuru danskarne intagit förhuggningen vågade de likväl ej upptända några eldar för att undersöka densamma. Henrik Bidstrup, som var deras anförare, satte för den skull starka vakter vid hvarje ingång och beslöt att tålmodigt invänta dagningen, som icke skulle låta vänta på sig så länge.

Under det danskarne öfverrumplade förhuggningen var Påwel i en sinnesstämning, som ej med ord tillräckligt kan beskrivas. Men den aldra minsta rörelse han gjorde framkallade genast hans väktare och de lade minsann ej fingrarna emellan när de kunde få tillfälle att klämma efter den af dem hatade svensken.

»Rör du dig en gång till, så får du denna genom kroppen», brummade den ene knekten och stötte sin långa pik i jorden så nära Påwels ansigte, att den nära nog snuddade vid detsamma.

Han låg för den skull stilla. Dagern närmade sig långsamt för honom, men den kom ändock. Hur såg det nu ut vid förhuggningen? Den var delvis sönderbruten och mellan spillrorna framstucko de vanställda liken af de nedhuggna bönderne. Påwel kunde ej återhålla en rysning då han betraktade allt detta elände. Inom sig var han dock belåten med, att han ännu var vid lif. Skulle han befunnit sig inom förhuggningen, hade han troligtvis antingen nu varit dödad eller också svårt lemlästad.

När det blef så pass ljust, att förhuggningen kunde öfverses i sin helhet kom Henrik Bidstrup ut i skogen.

»Hvar är den fånge vi togo i natt?» sporde han ett par knektar.

»Kanske att det är den der», svarade den ene af dem och pekade på den ej långt derifrån liggande Påwel.

»Ja, kanske», tänkte Bidstrup för sig sjelf, under det han närmade sig Påwel. »Hör du, du är ju bara en pojke», skrek han, och han fortfor med hotande stämma, i det han vände sig till Påwels väktare: »Hur kommer det sig att jag ser den der pojken här. Det var ju — —.»

»Det var honom, som vi knepo i natt, nådige herre», invände den knekten, som hotat Påwel med piken.

»Ja, det var han», bedyrade hans kamrat.

»Knektarne tala sanning», inföll nu Påwel. »Men låt mig komma upp på benen, jag ligger så obehvämt och — —.»

Kapten Bidstrup gaf knektarne ett tecken och de släppte genast Påwel. Denne sprang hastigt upp och såg sig till en början förstulet omkring. Tänkte han måhända på flykt?

Denna tanke måtte Henrik Bidstrup ha läst i hans anlete, ty han befallde genast knektarne att föra Påwel inom förhuggningen. Väl införd dit gick kaptenen honom hastigt på lifvet och utbrast, under det han med en betecknande åtbörd slog med handen på den långa värjan:

»Här inne får du gå fri, men vågar du att sticka näsan utom förhuggningen, så är du dödens man. Kom nu, jag vill förhöra dig.»

12.

Karl IX var en barsk herre, det har vår historia dragit försorg om att berätta för det slägte, som lefver efter hans tid. Han skrädde ej heller orden, utan sade sitt hjertas mening rent ut. Det låg intet prål, intet af *hofmannens* hycklande föreställning i hans ord: rent spel och ärlig svensk, så finna vi Gustaf Vasas yngste son, den bäste och kraftfullaste af »befriarens» söner.

Fredrik Lögstrup fick vänta en god stund i det yttre rummet innan han infördes till konungen. Men ändteligen kom den stunden. Med raska steg inträdde den sextioettårige konungen, spände sina skarpa blickar på dansken och sade derpå:

»Ni är misstänkt för att vara spion.»

Lögstrup hade föresatt sig att uppträda på ett sätt, som åtminstone till en början skulle afväpna den svenske konungen, men vid dennes ord stod han istället alldeles handfallen.

»Spion», mumlade han för sig sjelf. »Åter igen det der förhatliga ordet.»

Då konungen märkte att danskens läppar rörde sig, spände han sina ögon ännu skarpare i honom. Denna blick förmådde ej Lögstrup uthärda. Han började framstamma några ursäkter, men blef helt tvärt afbruten af dessa konungens ord:

»Jag har nog genomskådat er. Tala nu bara sanning. Det rätter och packer eder efter.»

De der kärnorden hade Lögstrup hört andra berättat om och på samma gång fått vetskap om, att de utgjorde konungens sista varning. I betraktande af att kung Karl nu också var högeligen uppretad öfver det hånfulla, föraktliga och oförskämda svar, som kung Kristian gifvit på hans beryktade utmaningsbref, vågade ej heller Lögstrup drifva hans vrede till sin spets. Han antog för den skull en så lugn ton som möjligt och svarade:

»Eders majestät har kallat mig för spion. Detta är ej öfverensstämmande med sanningen. Som en ärlig man har jag tjenat kung Kristian och skall alltid tjena honom. Att jag under min färd i sundet råkade lida skeppsbrott är ej mitt fel. Några fiskare räddade mig och förde mig hit som fånge. Detta är allt.»

»I hvad afsigt gjorde ni er sjöresa?» sporde kung Karl och trädde Lögstrup under ögonen.

»I hvad afsigt?»

»Ja. I hvad afsigt?» sporde ånyo konungen med tonvigt på hvarje ord.

Fredrik Lögstrup kunde ej genast besvara denna fråga. Skulle han yppa sitt förhållande till Holmfrid Blöcker? Gjorde han detta, hvad blefve då måhända följden? Ytterligare fångenskap, hån, misshandlingar! »Nej», tänkte han, »heldre lider jag sjelf, än jag utsätter mig för dessa motigheter.»

Här tog också Fredrik Lögstrups sjelfvishet till fullo ut sin rätt. Han teg fortfarande och besvarade ej konungens ord.

Sedan Karl IX en god stund förgäfves väntat på att få sin fråga besvarad, ropade han in en adjutant och gaf honom med en hviskning den befallning han åsyftade.

Det dröjde ej många minuter, förrän Magnus Brahe trädde in. Så snart han fick syn på Fredrik Lögstrup, gick han ögonblickligen fram till honom sträckte ut sin hand och utbrast:

»Det var länge sedan vi träffades i Köpenhamn.»

Och Lögstrup? Mera handfallen än han nu var hade han aldrig varit. Brahes tvära uppträdande och den säkerhet, med hvilken han framförde sin helsning förbryllade alldeles dansken. Han kunde till en början ej få ett enda ord öfver läpparne; ögonen stirrade än upp i taket och än på väggarne, men tungan var som om den blifvit fastlåst i gommen. Det syntes tydligt af den öfverraskning han erfor, att han var svarslös. Kung Karls ord väckte honom dock ur den dvala han för tillfället var bunden uti:

»Nå, Lögstrup,» uppmanade konungen,» känner ni igen grefve Brahe?»

Fredrik Lögstrup måste till slut frångå sin passiva hållning.

»Grefve Brahe» svarade han och rätade upp sig.

»Jo, nog har jag känt en grefve Brahe, men om denne är densamme, som jag såg i Köpenhamn, det kan jag ej påminna mig.»

Just i detta ögonblick trädde den återopade personen fram och såg Fredrik Lögstrup skarpt i ögonen, under det han utbrast:

»Jag ser att ni känner igen mig, men ej vill göra det. Jag är densamme som ni menar.»

Nu hade Fredrik Lögstrup ej längre att frambära något skäl till att han ej kände igen grefve Brahe.

Alltså har ni då känt igen mig,» utbrast han och antog en så obesvarad hållning han för tillfället

kunde. »Och då bör ni också öfvertyga eder konung om, att jag ej är någon spion,» slutade han med tonvigt på de sista orden.

Karl IX råkade sällan i förlägenhet, men vid dessa Lögstrups ord kunde han ej betvinga denna obehagliga känsla. Han betraktade ömsom Brahe och ömsom Lögstrup och det syntes tydligt, att han var i stor villrådighet om hvad han skulle säga. Danskens öppna vädjande till grefve Brahe hade alldeles förbryllat konungen. Sedan han hostat och harklat en kort stund, inföll han slutligen:

»Kanske att jag varit alltför hård i mitt omdöme. Kan ni försvara eder, så är det mycket bättre. Men,» fortför han och fixerade skarpt Fredrik Lögstrup, »af hvad orsak begaf ni eder från Kalmar, då både stad och slott kommit i edra landsmäns händer det sist nämnda likväl genom förräderi af en samvetslös skurk, som i högsta måtto förtjenat ett rep af hampa kring halsen, i stället för en guldkedja. Svara mig sanningsenligt härpå.»

Den blick, som grefve Brahe gaf Lögstrup sade också så mycket som:

»Bäst att ni skyndar er att bekänna först som sist innan konungens tålmod helt och hållet är slut.»

Fredrik Lögstrup ämnade just svara, när ett häftigt buller och vapenskrammel hördes utifrån. Äfven ljudet af tvistande röster, deribland en qvinnas, trängde fram till konungens rum. I stället för att aftaga, ökades bullret med hvarje minut.

På en vink af konungen skyndade grefven ut. Han återkom snart.

»En gammal qvinna och en ung vacker flicka stå ute bland vaktens rapporterade han och fortsatte. »Jag har aldrig förut hört en så munvig människa som den der gamla qvinnan. Hon låter ej vaktens befälhafvare säga ett enda ord, utan poekar bestämdt på att få tala med eders majestät personligen. Också påstår hon att den unga flicka, som hon för med sig, är danska.»

Som stungen af en orm ryckte Fredrik Lögstrup till. Kunde det vara Holmfrid? Omöjligt var det ej. I dessa brydsamma ögonblick fattade han raskt sitt beslut och sade:

»Då eders majestät nu blifver upptagen af kanske viktigare saker, må det tillåtas mig att aflägsna — — —.»

»Behöfves ej,» svarade Karl IX hastigt, redan innan dansken hann sluta sin mening. »Efter som det är er landsmaninna, så befaller jag er att stanna kvar.» Derpå vände han sig till Magnus Brahe och sade:

»Ni kan föra in de båda qvinnorna hit.»

Hvad Fredrik Lögstrup så oroligt anade, inträffade också. Först inträde enkan Britta och efter henne den vackra fastän bleka Holmfrid.

Om golfvet plötsligt vikit undan och Fredrik Lögstrup försvunnit derigenom, skulle han ingenting haft deremot. Tvärtom, han skulle med glädje ha passat på detta välkomna sätt att undandraga sig de följder, som utan tvifvel nu skulle blifva rätt svåra.

Icke heller hade Holmfrid väntat att här träffa på Fredrik Lögstrup. Vid åsynen af honom rodnade och bleknade hon ömsom. Brahe upptäckte genast de olika rörelserna i de främmande personernas anleten och han slöt deraf ganska riktigt att något besynnerligt förhållande kunde vara rådande dem emellan.

Den obehagliga tystnaden afbröts slutligen af Britta. Hon kände genast igen dansken och utropade, under det hon slog händerna tillsammans:

»Jo, se der står han,» skrek hon med hela styrkan af sin röst. »Det är just han, som bortfört den här fina jungfrun och jag kommer nog ihåg när Antt' Olsson — — —.»

»Inte så häftigt,» förmanade grefve Brahe i det han lade ena handen på Brittans axel. »Konungen är ju här.»

Dessa ord verkade för ögonblicket på Britta som en elektrisk stöt, men sedan hon några minuter sett sig omkring, tog hennes svada ånyo ut sin rätt.

»Ja,» fortfor hon, »just därför att kungen är här, skall han få höra hur mycket ondt,» och vid dessa ord hötte hon åt Fredrik Lögstrup »den der, som står der, gjort den här unga flickan. Jag har sjelf hört det af henne, och hon ljuger inte, så mycket har jag sett, och så gammal är jag att jag kan se det. Saken är nu den, att jag kommit hit, för att få rättvisa åt jungfru Holmfrid Blöcker.»

»Eders majestät,» inföll nu Fredrik Lögstrup och gaf den frispråkiga Britta en blick, som hon sedermera aldrig glömde, »tro ej hvad den der vanvettiga qvinnan säger, ty hon — — —.»

»Vanvettig! Är jag vanvettig,» skrek Britta och knöt händerna djerft rakt under Lögstrups näsa. »Fråga för resten jungfrun sjelf, så få ni väl se hvem som har rätt och hvem, som är vanvettig. Ja, ja, det säger jag bara: fråga jungfrun sjelf bara.»

»Det är just det vi skola göra,» svarade kung Karl och vinkade åt Holmfrid att träda närmare. »Nå, unga jungfru,» fortfor han, »har denna qvinna rätt i hvad hon säger?»

»Ja, eders majestät,» svarade den unga flickan raskt, och hon fortfor, under det hon bedjande sträckte sina händer emot konungen. »Låt mig komma till min far i Kalmar.»

»Hvem är eder fader? sporde kung Karl.

»Öfverste Blöcker.»

»Samme man, som under hertigen af Lüneburg utmärkte sig i striderna om Kalmar stad?»

»Ja, eders majestät.»

Kung Karl blef i hast allvarsammare än tillförne. Sedan han med Brahe fört ett kort samtal i så låg ton, att de andra ej kunde höra ett enda ord deraf, sade han:

»Eder begäran kan ej bifallas. Ni måste stanna kvar här, men ni kan vara öfvertygad om, att ni här

skall vara lika säker, om ej säkrare, än hos er fader. I eder vård, grefve Brahe, lemnar jag den unga jungfrun, likasom jag strängeligen ålägger eder, att se till det ej denne fånge,» och vid dessa ord pekade han på Fredrik Lögstrup, »kommer undan.»

Grefve Brahe inkallade genast vakthafvande officeren och gaf honom de befallningar, som rörde Fredrik Lögstrup. Utan att denne fått säga ett enda ord, hvarken till konungen eller Holmfrid Blöcker bortfördes han. Men innan han trädde utom dörren sände han den unga flickan en blick, som betydde så mycket som:

»Vi träffas väl någon gång under andra omständigheter.»

Holmfrid låtsade ej som om hon märkte den. Hon brydde sig nu ej heller om den förhatlige mannen, ty hon kunde nu vara temligen säker under sven-skarnes beskydd.

Just i detsamma anmäldes att de holländska sändebuden begärde företräde hos konung Karl. Han afskedade för den skull de närvarande med en nick, som var långt ifrån onådig.

13.

Efter många strider med de i förhuggningarne gömde bönderne anlände konung Kristian slutligen till Ryssby på morgonen d. 21 augusti. Hans första åtgärd var att sätta sig i förbindelse med sin i norra delen af Dragviken liggande flotta. Denna förbindelse blef timme efter timme svårare att regelbundet uppehålla, ty smärre utfall gjordes ofta från skansen.

Ett par timmar efter danska härens återkomst till Ryssby beordrades öfverste Blöcker att draga en stark kedja längs stranden, och att intaga Skäggenäs samt derifrån så mycket möjligt vore oroa svenskarne.

Öfversten kunde också göra detta så mycket kraftigare som han hvilken stund som helst kunde få undsättning från flottan i Dragviken.

Öfverste Blöcker hade före denna tid varit en språksam och tillgänglig man, som, hvar han än visade sig, alltid mottogs med glädje. Men, alltsedan dotterns försvinnande hade hans lynne helt och hållet förändrat sig. Ingen glad min syntes mera i hans anlete; intet skämtsamt ord kom heller från hans läppar. Han hade istället blifvit nära nog en menniskohatare, var alltid dyster och tilltalade nästan aldrig någon utan att han var nödd och tvungen dertill.

Ett par dagar efter Holmfrids försvinnande hade han under sina ifriga efterforskningar träffat på en knekt, som omtalade att han sett en karl, lik den af öfversten beskrifne Fedrik Lögstrup, nära nog släpa med sig en ung flicka ombord på en af de vid skeppsbron förtöjda galejorna. Knekten hade ej vidare fäst sig härvid emedan han trodde, att det var ett byte, som den okände officeren skyndade att bringa i säkerhet, ty sådant var ju så vanligt under krigstider. Vidare forskade öfversten på alla upptänkliga sätt efter galejan, men förgäfves. Om ett par dagar fick han kunskap om, att tre dylika fartyg gått förlorade med man och allt i den i berättelsens början omnämnda stormen. Kanske att det fartyg, på hvilket Holmfrid blifvit förd, var bland dessa, tänkte öfversten. Detta kunde ju hända. Och ju längre tiden skred framåt och ingenting hördes af från dottern, desto mera blef den sörjande fadren inom sig sjelf öfvertygad om, att hans sorgliga aning vore besannad. Han blef till slut så fullt och fast öfvertygad om, att dottern var död, att han på allvar föresatte sig, att anse henne såsom för alltid förlorad.

Den knekt som hade gifvit öfversten upplysning om dottern och hennes förmodade bortröfvare, hette Sorvad. Han var en äkta jute från wiborgstrakten, förslagen och djerf i allt hvad han företog. Snart hade han funderat ut hvad han skulle göra för att

bistå den allmänt onttyckte öfverste Blöcker. Efter ett par dagar gick Sorvad till honom, sade sitt hjertas mening rent ut och begärde att få anställa efterforskningar längs kusten, ty han sade sig hysa den förmodan, att flyktingen ej kunnat hinna så långt, alldestund svenska flottan bevakade norra delen af sundet. Hon vore kanske på Öland, hvilket nu till största delen innehades af danskarne. Den öfverraskade öfversten gaf efter en stunds betänkande sitt bifall och Sorvad stod just i begrepp att företaga sin undersökningsresa, då konungens befallning om uppbrott mot Ryssby för att alldeles tillintetgöra den svenska hären kom emellan. Sorvad medföljde då Blöckers ryttare, för att hafva friare händer. Under de blodiga striderne med bönderne hade han tre gånger varit fången, men ändock lyckats undkomma, sista gången så nätt och jemt, att snaran redan var lagd kring hans hals. Just i detta afgörande ögonblicket och då bönderne redan jublade öfver sin hatade fiendes ändalykt, framsprängde öfverste Blöcker i spetsen för en stark ryttartrupp. Efter en kort, men högst förtviflad strid blefvo bönderne dels nedhuggne, dels fördrifne och de ännu lefvande fångarne befriade. Bland desse var också Sorvad.

Efter detta äfventyr gick han mera försigtigt till våga vid sina efterforskningar. Aldra helst gick han ensam och som han egde ett ganska starkt utpräglat lokalsinne, så lärde han sig snart känna trakten.

I motsats till öfversten var Sorvad fullt och fast öfvertygad om, att den unga flickan lefde. »Han hade drömt det,» sade han på fullt allvar till den bekymrade fadren, och hans drömmar hade alltid varit sannspådda. Hvarför skulle de icke vara det denna gången också?

Till slut började också öfversten att i det närmaste öfvergå på Sorvads mening och det var ej utan att han icke kände sig något gladare till sinnes, ty huru beklämd menniskan än månne vara, är hon dock i vissa stunder mottaglig för hoppet.

Några timmar efter danska härens ankomst till Ryssby var Sorvad redan ute på spaning längs stranden. Dels gående, dels krypande mellan de täta busksnåren och dels roende, hade han snart kommit fram till södra spetsen af Skäggenäs, ej långt ifrån den plats der Simons stuga var belägen.

Ehuru danskarne voro de herskande på Skäggenäs, höll Sorvad det likväl för klokast, att anlägga förklädnad. Han tog för den skull på sig en fullständig bonddrägt, men gömde vapnen under densamma, så att han vid förefallande behof skulle hastigt kunna hafva dem till hands.

Smygande försigtigt kom han slutligen fram till Simons stuga. En lätt rök svingade sig upp ur skorstenen och borgade för att stugan hyste menniskor, eller åtminston *en* menniska.

Då Sorvad kommit fram till den lilla gärdesgård, som skiljde trädgårdstjappan från skogen, stannade han några ögonblick, för att öfvertänka hvad han vidare skulle göra. Att oförberedt gå på, ansåg han mindre rådligt, ty han visste ju ej hur många personer, som funnos inne i stugan, eller om desse voro fiender eller vänner.

Under det han sålunda grubblande lutade sig mot gärdesgården träffades hans öron af en svag hostning. Sorvad spratt till; hans högra hand for nästan omedvetet innanför jackan och grep tag om knifvens breda skaft.

Åter en svag hostning och nu betydligt närmare Sorvad än förra gången. Spejaren utdrog också knifven ur bältet mer än till häften.

Plötsligt uppdök tätt bredvid honom en manlig gestalt, från hvilken läppar detta utrop hördes:

»Min själ och Gud, tror jag inte, att det är Sorvad?»

Denne hoppade till som om en huggorm oförmödat stungit honom.

»Hvem är det som känner mig?» sporde han, fortfarande med handen om knifskäftet.

»Jag», svarade i detsamma en grof stämman och dess egare trädde fram.

»Thomas!»

»Ja, just Thomas!»

»Hur har du kommit hit?»

»Ja, det är just det jag vill förklara för dig», svarade Thomas. »Kom, så gå vi undan ett stycke. Förklaringen är snart gjord, och jag hoppas att du nog skall hjälpa mig.»

»Kommer an på det», svarade Sorvad. »Hvad är det frågan om?»

»Tålmod en stund, så får du veta det.»

14.

Det var ej något vanligt förhör som unge Påwel hade att undergå inför Henrik Bidstrup. Denne ansatte nemligen pojken med de mest närgångna frågor och deribland till och med sådana, som han med bästa vilja i världen ej kunde besvara. Så till exempel sporde han:

»Hur stor är svenske konungens styrka inom skansen?»

»Det vet jag inte!»

»Vet du inte», röt Bidstrup till och knöt handen under Påwels näsa.

»Nej, det vet jag inte, för jag har aldrig varit inom skansen.»

Deri hade han också fullkomligt rätt.

»Jaså», utbrast kaptenen hänfullt, »du har aldrig varit der inne. Men, tror du att jag tror på dessa dina ord, så bedrager du dig. Bekänn nu först som sist, det råder jag dig till.»

»Jag har talat fullkomlig sanning», svarade Påwel med tonvigt på hvarje ord.

»Är du då ej från denna trakt?»

»Nej.»

»Hvarifrån då?»

Påwel tvekade några ögonblick, om han *nu* skulle säga sanningen. Han hade ju varit med i striden vid sitt fädernehem och hvad följderna deraf skulle blifva, det stod ej i hans makt att utfundera. Han fick ej heller lång tid till eftersinnande, ty kapten Bidstrup, som var en stark man, tog honom nolens volens i nacken och lyfte upp honom som om han varit en liten värlös kattunge.

»Vill du nu klämma fram med sanningen», menade kaptenen och skakade pojken som en vante. »Hin skall taga dig genast med hull och hår om jag ej får — —.»

»Släpp mig, jag qväfs», stönade Påwel och sprattlade som en fisk i en not.

Sedan kapten Bidstrup åter satt ned honom på marken, sade han i betydligt mildare ton, men ändå med en bestämdhet, som tydligt ådagalade, att hans tålmod nu i rappet hade nått sin gräns.

»Jag önskar veta sanningen af dig, och ingenting annat. Fram nu med den. Hvarifrån är du?»

»Från Galgkrogen», svarade Påwel sakta.

»Jaså, från den der platsen, der vi hade striden i går?»

»Ja.»

»Var du med der?»

»Ja, det var jag visst, det», svarade Påwel med tvärsäker stämman. Han hade nu sagt för mycket för att kunna ljuga sig fram, något, som ej heller skulle duga, det insåg han ganska lätt.

Hans tvärsäkrasvar förbryllade också kapten Bidstrup för ögonblicket, men denna känsla var snart öfvergående.

»Jaså, du var med der. Det var också jag, skall du veta. Men, nu skall du säga mig hvart de flyende bondhoparne togo vägen.»

I detta ögonblick hittade Påwel hastigt och lustigt på en giltig osanning och han använde den genast utan den ringaste tvekan.

»Det vet jag inte», ljöd hans snabba svar.

»Men, du var ju med der», inföll kaptenen hotande.

»Ja, det var jag. Men under flykten och den allmänna förskräckelsen tappade jag bort de andra. Efter mycket kringirrande påträffade jag den här förhuggningen och har sedan dess ej varit på något annat ställe.»

Denna förklaring, afgifven med den trovärdigaste stämma, tycktes kaptenen vara tillfyllest. Han satte för den skull en af knektarne till att vakta Påwel och gick sjelf för att njuta en stunds hvila.

Den vaktare, som Påwel nu fått, var af en mera meddelsam natur, än de förre. Han pratade länge och utbredde sig med en lätt förklarlig skrytsamhet öfver de väldiga framgångar, som kung Kristian skulle röna, bara han finge köra bort svenskarne från Ryssby skans.

»Ja, bara han *kan* göra det», tänkte Påwel, »men det har sig kanske ganska svårt.»

Knekten fortfor efter en kort andhemtning:

»Och sedan den här skansen blifvit intagen, ligger vägen till Stockholm öppen. Jag gläder mig redan i förtid öfver att få komma dit, ty jag har ett par slägtingar der.»

»Den, som gläder sig i förtid får snart erfara motsatsen», tänkte Påwel om igen. Han var dock så klok och förståndig, att han ej med ett enda ord motsade dansken.

Sedan denne pladdrat hit och dit en god stund, blefvo hans meningar allt kortare och till slut kommo blott enstaka ord öfver hans läppar. Påwel fann derutaf, att sömnen började anfakta dansken. Han aktade sig därför visligen för att på något sätt gifva anledning till att dansken kryade upp sig igen.

I den vidsträckta förhuggningen blef det småningom tyst och snart sof också Påwels vaktare. Inga bojer tryckte mästermannens pojke, men hur skulle

han slippa ut? Vid de båda öppningarne sofvo nog ej posterna, så att ett försök der nog ej skulle aföpa utan alltför stor risk. Men, hastigt kom Påwel ihåg att han var en öfivad klättrare. Om han skulle försöka att med denna sin skicklighet till hjälp befria sig! Större hinder hade han nog förut klättrat öfver. Hemligheten låg endast i att kunna göra sin flykt så varsamt som möjligt. Komme han bara öfver på andra sidan, skulle han nog veta att sticka sig undan i skogen.

Påwel hade aldrig vant sig vid att söla med hvad han skulle utträtta. Så ej heller nu. Sedan han väl sett att hans väktare med säkerhet insomnat, reste han sig sakta och undersökte noga platsen emellan det ställe, der han låg och de grofva stockarne i förhuggningen. Ingenstädes kunde han upptäcka något, som skulle kunna hindra honom från att fullfölja sin afsigt, hvadan han, krypande på händer och fötter närmade sig målet. Hur klappade ej hans hjerta då han lade händerne på de grofva bjelkarne! En sådan känsla, som han nu erfor, hade han aldrig förut varit besjälad af.

Tyst, rörde det sig ej der nere bland all den bråte, som fanns inom förhuggningen? Påwel lyssnade med återhållen andedrägt. Skyntade ej också skuggor förbi? Påwel ansträngde sina ögon så mycket han förmådde, men kunde ej upptäcka några skuggor. Det var hans egen upprörda fantasi, som lät honom både höra och se hvad som ej fanns till i verkligheten, åtminstone icke då han trodde det.

Påwel hade snart hunnit upp till förhuggningens krön. Blott ett hopp och han skulle vara räddad. Men skulle kanske ej danskarne vakna då hans kropp fölle till jorden? Jo, säkerligen. Han måste för den skull försöka, att också klättra ned, fastän det blefve svårare, alldenstund den yttre sidan ej egde sådana utsprång som den inre.

Och utan att gifva sig tid till lång eftertanke verkställde han sitt beslut. Han hade dock ej hunnit

mer än hänga sig ut öfver krönet, förrän en gäll stämma inifrån förhuggningen genomskar luften:

»Hvart tusan har pojken tagit vägen?»

Detta rop väckte många af de sofvande danskarne och bland dem äfven kapten Bidstrup, som kom framrusande till den förskräckte väktaren med värjan i högsta hugg under det han skrek:

»Har du låtit fången komma undan, så är du snart dödens man!»

Åtföljd af de nyvakne knektarne sprang den försumlige väktaren lik en besatt omkring i förhuggningen och letade efter flyktingen och både ömkliga och löjliga voro de scener, som utspelades under dessa korta minuter.

Det var nära att Påwel i förskräckelsen släppt sitt tag då han förnam väktarens förtviflade anrop, men han lyckades dock att bibehålla så mycket af sin sjelfbeherrskning, att han ej släppte detta tag.

Utän att göra något nämnvärdt buller tog han fastare tag och lyckades att komma ett par alnar längre nedåt. Han var nu ej särdeles högt öfver marken, men afståndet dit var ändock tillräckligt att gifva honom en svår knuff, ifall han skulle behöfva att kasta sig ned.

Men, det ögonblicket kom förr, än Påwel anade. Nedifrån hörde han plötsligt ropet:

»Pojken har bestämdt flytt öfver — —.»

Mera fick ej Påwel höra. Det susade för hans öron då han förnam bullret i stockarne och tydligt hörde hur knektarne under svordomar klättrade upp på insidan. Armarnes krafter slappades mer och mer, och innan han ens kunde få något klart för sig, låg han nere på marken.

Knappt en minut varade hans tillfälliga domning. Ropen och skriken ofvan ifrån förhuggningen kommo honom att påskynda sin flykt. Den blef också äfventyrlig nog. Ett par danska knektar, vigare än kamraterne, hade också hunnit öfver förhuggningen och eftersatte Påwel af alla krafter. Pojken sprang för

lifvet, knektarne för den belöning, som kapten Bidstrup utlofvat. Flerfaldiga gånger tumlade både flyktingen och förföljarna öfver ända och finga ganska djupa rispor af trädgrenarne och ej så obetydliga sår af i vägen liggande stenar, men ingendera parten brydde sig om hvarken svedan eller värken.

Två fördelar lågo på flyktingens sida. För det första hade han ett ganska betydligt försprång och för det andra kände han bättre till vägen än danskarne. Slutligen tog han af på den lilla skogsväg, som han visste gick fram till stora landsvägen förbi Örnortp. De förföljande skyndade efter.

»Om jag bara kan hålla ut till dess jag kommer i närheten af förhuggningen i Tokeboskogen, så ska' ni nog bli fast», tänkte Påwel och torkade under springandet svetten ur ansigtet med tröjärmen.

Härs och tvärs fortsatte han derefter sitt lopp och hade ändteligen den tillfredsställelsen, att ej vidare kunna höra sina förföljares rop. Belåten dermed kastade han sig andfädd ned bredvid en mossig sten. Hans hufvud blef allt tyngre och han skulle ofelbart fallit i sömn, om ej ett rassel i närheten kommit honom att blixtnabbt springa upp.

Och hvad fick han nu se?

Framför honom stodo hans ifrige förföljare, de båda danske knektarne och den ene ropade, i det han lade sin bössa till ögat:

»Gif dig godvilligt, pojke, annars skjuter jag!»

Påwel såg tydligt att det skulle vara en högst vansklig sak att nu försöka komma undan. Han beredde sig fördenskull på att gifva sig fången och hade redan tagit ut ett par steg emot sina fiender, då scenen med ens förändrades som genom ett trollslag.

I en blink framstörtade ett halft dussin bönder, och innan de öfverraskade danskarne hunno sätta sig till motvärn, lågo de blödande på marken.

Böndernes anförare var Peder Staffansson. Från sitt läger vid Tokebo hade han under hela natten genomströfvat den närmaste trakten och var nu på

hemvägen, då en af hans utsände spejare underrättade honom om Påwels ställning.

Sedan pojken omständligt redogjort för sina äfventyr, utbrast herr Peder:

»Det måtte väl ej vara så särdeles svårt att drifva bort juten, kan jag tro?»

»Nej, det är det visst inte», svarade Påwel med tillförsigt.

»Jaså, du säger det du?»

»Ja, det gör jag.»

Med den största skyndsamhet ilade Peder Stafansson tillbaka till Tokebo och länge dröjde det ej heller, förrän hans män voro fullt rustade till ett öfverfall på den af danskarne besatta förhugningen redan den följande natten.

15.

Sorvad och Thomas gingo ned till stranden der den var som mest beväxt med yfviga buskar.

»Här kan ingen hvarken se eller höra oss», utbrast Thomas, under det han tog plats på en flat alldeles invid vattenbrynet belägen sten. »Men först en fråga. Hur kommer det till, att *du* är här?»

Detta spörsmål framställde Thomas emedan han ej kände till kung Kristians ankomst till Ryssby skans.

När Sorvad ändteligen hunnit taga plats, sade Thomas:

»Du vet väl att ganska viktiga saker komma att tima här endera dagarne?»

»Måtte väl känna till det der, eftersom kungen redan är här», svarade Sorvad med likgiltig stämma.

»Redan!» utbrast Thomas med glad öfverraskning.

»Ja visst, men det är kanske ändå för sent, ty svensken har hunnit förstärka sig. Det är de fördömda bönderne, som uppehållit oss på vägen, annars skulle vi nog varit här en dag förut.»

»Har det varit många strider?»

»Nära nog endast fot för fot ha vi varit nödsakade att kämpa oss fram öfver förhuggningar och genom bakhåll, och jag gissar att det kommer att gå mer än vanligt hett till i rappet.»

»Men nog inte hetare än vid Kalmar», inföll Thomas begrundande.

»Det är det vi få se», menade Sorvad, »men till ditt ärende nu. Tiden är dyrbar och — —.»

»Mitt ärende», afbröt Thomas raskt. »Ja, det är snart utträttadt. Kort och godt! Du känner nog en officer, som heter Fredrik Lögstrup?»

Sorvad hoppade till. Han hade ej väntat att så snart få höra talas om den man, för hvilken skull han just nu blifvit utskickad. Men som han ännu icke var riktigt säker på Thomas, sade han undvikande:

»Ja, jag tror att jag skall känna igen honom.»

»Han är min husbonde, du!»

Denna bekännelse ökade naturligtvis Sorvads misstankar. Han hade ju till syftemål att uppspära den, som Thomas antagligen åtagit sig att skydda. Väl tänkte han i förbigående på, att spörja om Thomas kände till något angående Holmfrid, men vid närmare eftertanke ansåg han det vara klokast att tiga dermed så länge.

»Jag har kommit hit för att befria honom», inföll Thomas och fixerade kamraten skarpt.

»Befria honom», eftersade öfverstens tjänare med tonvigt på hvarje ord. »Är han då en fånge?»

»Ja visst, men det svåraste är att han inte är ensam i den fördömsen.»

»Se så bra att jag tog den här med mig», utbrast plötsligt Sorvad och tog fram en liten kopparflaska. »Jag trodde fullt och fast att jag glömt den, men, se här, Thomas, en klunk bränvin kan inte skada hvarken dig eller mig. Skåll!»

Med dessa ord förde Sorvad flaskan till läpparne och tog sig en försvarlig klunk under det han tänkte:

»Nu har jag kommit henne fortare på spåren än

jag hoppades. Blir nu min ensak om hon inte snart får återse fadren. Han kan naturligtvis ej mena någon annan än öfverstens bortröfvade dotter.»

»Det var en bastant klunk, den der», sade Thomas småskrattande. »Nå, ändteligen! Du har väl lemnat några droppar kvar åt mig?»

»Säkert har jag det», svarade öfverstens utskickade, »annars hade jag väl ej bjudit dig på något.»

Då Thomas mottog flaskan höll han den vid ena örat och riste den, för att öfvertyga sig om hur mycket Sorvad lemnat kvar af den efterlängtdade drycken. Hans blickar ljusnade också, då han fann att flaskan var mer än halffylld. Begärligt smackande med tungan satte han utan dröjsmål flaskan till läpparne och tog sig en klunk, fullt ut lika stor, om ej större än Sorvad.

»Det der läskemedlet behöfs allt ibland», menade han och satte flaskan mellan sina knän så varsamt som om dess innehåll varit af det aldra dyrbaraste slaget. Derpå sade han:

»Jag vet att jag tryggt kan lita på dig, vän Sorvad. Det finnes i hela kung Kristians här ingen ärligare dansk än just du. Jag nämnde nyligen att min husbonde inte är ensam i den fördömelse, som kallas fångenskap hos våra fiender. Ne-nej, du, han har allt någon annan med sig. Gissa hvem det kan vara!»

»Omöjligt att gissa», inföll Sorvad, som när som helst skulle kunnat uttala Holmfrids namn.

»Ja, det har sig kanske inte så lätt», svarade Thomas och anlidade ånyo flaskan utan att ens göra den ringaste mine af att unna dess egare några ytterligare droppar. »Ser du», fortfor han och hans anlete började att antaga en högröd färg, »det är så, att min herre, som för resten aldrig knusslar med penningar, ty han är mäktig rik, skall du veta, blef kär i en flicka i vårt läger vid Kalmar. Under striderna der röfvade han bort den sköna och flydde utåt sundet för att söka upp Godske Lindenows flotta, men öfverfölls af stormen och hade så nära som på ett hår

gått till botten med sitt byte, om han ej i sista stunden blifvit räddad. Men, denna räddning medförde också fångenskapen både för honom och hans sköna.»

»Hm, hm», hostade Sorvad, »hvad heter hans sköna?»

»Holmfrid Blöcker.»

Då Thomas uttalade detta namn behöfde Sorvad all den sjelfbeherrskning han var mäktig utaf för att ej förråda sig. En lycka för honom var att Thomas åter grep flaskan och som den nu var i det närmaste tömd, måste han luta sig ett godt stycke bakut, för att komma åt de få återstående dropparne. Den tid, som sålunda åtgick för Thomas att studera himlahvalfvet, var nog för Sorvad att fullkomligt återvinna det lugn, som höll på att lemna honom.

»Nu är det slut med den der», puttrade Thomas och räckte liksom missbelåten flaskan tillbaka till Sorvad.

»Ja», tänkte denne, »jag ville önska att vi också finge ett lika godt slut på de äfventyr, som stunda för oss.» Högt sade han: »Hvad är nu din mening, Thomas?»

»Förstår du inte den?» sporde den tillfrågade och gjorde stora ögon.

»Inte riktigt.»

»Nå, så skall du få höra den då. Du, som är förslagen skall hjelpa mig att befria min herre och den unga flickan. En Lögstrup betalar alltid bra, och vi skola snart bli rika, det kan du vara säker på. Går du in på förslaget?»

Sorvad försjönk en stund i djupa tankar och härunder gjorde han sin enskilda plan klar för sig. När detta var gjordt sade han och räckte Thomas handen:

»Ja, jag går in på ditt förslag.»

»Här har du min hand då. Slå bara till nu!»

Sagdt och gjordt. Öfverenskommelsen beseglades med ett kraftigt handslag. En half timme derefter funnos hvarken Thomas eller Sorvad på Skäggenäs; de hade skyndat öfver till fastlandet för att sätta sina planer i verkställighet. De enskilda funderingar Sorvad hyste gömde han dock för sig sjelf.

16.

Bland ortens förnåma herrskap, som flytt in i skansen för att vara fredade från danskarnes rof- och mordlystnad, var också adelsmannen Sigward Höök med hustru och dotter. Magnus Brahe och Sigward Höök hade varit kamrater under deras första knektår. Den olyckshändelsen att Sigward förlorat venstra armen gjorde dock att han lemnade krigstjensten och istället egnade sig åt skötseln af sin fäderneärfda gård, belägen i närheten af Bäckebo kyrka. Till denne ungdomsvän förde grefve Brahe sin skyddsling Holmfrid Blöcker och anförtrodde henne med full tillit.

Det dröjde icke heller många timmar, förrän den unga danskan kände sig ganska hemmastadd i sitt nya hem. Dertill bidrog i väsendtligaste mån det hjertliga mottagande, som den Höökska familjen, bestående af gubben sjelf, hans förståndiga hustru Ebba och deras enda barn, den näpna nittonåriga Ingeborg visade henne. De båda flickorna slöto sig också inom kort till hvarandra, kanske mera innerligt än Sigward Höök i själ och hjerta önskade. Han till och med gjorde Magnus Brahe uppmärksam på den förtrolighet, som mer och mer syntes uppstå dem emellan och kunde ej underlåta att lägga i dagen sina farhågor därför.

»Den der förtroligheten anser jag alls icke farlig», svarade grefven. »Sanna du mina ord. Den unga danskan är besjälad af en alltför stor tacksamhet mot oss därför att vi gifvit henne skydd mot hennes fiende Lögstrup, för att hon skulle kunna hysa förrådiska afsigter. Jag brukar temligen godt kunna bedöma folk och efter mitt förmenande hafva vi ingenting att frukta af henne.»

»Gud gifve att du spådde sannt», inföll Sigward Höök.

»Ja, jag tror det», menade grefve Brahe, »men det skadar ändock ej att hålla ett vaksamt öga på henne.»

Detta var dock lättare sagdt än gjordt. Krigsbullret och de vildt jägtande bestyren isynnerhet sedan danska hären belagt skansen hindrade det.

Det ämne, som aldra mest sysselsatte de båda flickorna vid deras samtal, var naturligtvis kriget. Båda dolde ej för hvarandra sina tänkesätt och förhoppningar men besynnerligt nog uppkom derigenom icke någon missänja dem emellan.

Holmfrid hade helt och hållet öppnat sitt hjerta för Ingeborg och denna hade i vederlag också skänkt henne sitt fulla förtroende. Slutet derpå blef att de unga flickorna föresatte sig att ej utan nödfall vika ifrån det tillfälliga hemmet och om de någon gång måste göra det, alltid laga så, att de hade tillgång till skydd bland den svenska besättningen, samt att städse iakttaga den största möjliga försigtighet. Ty det hade nu till och med gått så långt, att Holmfrid mera fruktade sina egna landsmän än svenskarne.

»Men tror du», de båda väninnorna hade redan lagt bort titlarne, »att den der Lögstrup ännu skall förfölja dig?» sporde Ingeborg, medlidsamt betraktande den unga danskans sorgsna anlete.

»Ja, det tror jag bestämdt», svarade Holmfrid. »Jag har ju talat om för dig hur han i åratal förföljt min mor. Nu vill han hämnas på min far genom att rycka mig ifrån honom.»

»Men detta skall ej hända», utropade Ingeborg. »Jag vill tala med min far om den saken.»

Holmfrid besvarade ej Ingeborgs ord. Med hufvudet lutadt i ena handen tycktes hon öfvertänka en riktigt viktig sak. Slutligen upplyfte hon ögonen, såg Ingeborg stadigt och vänligt i ansigtet och utbrast:

»Om du vill som jag, skola vi hålla den der saken hemlig ännu en liten tid. Jag önskar att så få som möjligt få vetskap om min ställning.»

Ingeborg kunde ej motstå Holmfrids böner och det beslöts för den skull, att ännu icke underrätta gubben Höök om förhållandet.

Den bostad, som den Höökska familjen fått sig

anvisad, låg i närheten af norra skansvallen, ej långt ifrån kyrkan. Huset, eller rättare kolan, bestod af två rum, af hvilka det ena beboddes af gubben Sigward och hans hustru fru Ebba och det andra af de båda flickorna. Det med tunna hornskifvor försedda fönstret i detta sist nämnda rum vette utåt vallen och var knappt mer än tjugu alnar aflägsset derifrån.

I skymningen hade Holmfrid tagit plats vid detta fönster. Hon hade skjutit hornskifvorna åt sidan och den ganska ljumma augustiluftens smekte behagligt hennes bultande tinningar. Längre satt hon med hufvudet lutadt i ena handen och hennes tankar flögo utan mål hit och dit.

Ètt buller från vallen liksom af nedrasande stenar kom henne att se upp. På en lång stund kunde hon ej upptäcka den, som försakat raset, men till slut varseblef hon en mellan kanonerna och andra krigsföremål nedhukad gestalt, som oafvänt hade sina blickar fästade på det lilla huset. Till hälften förskräckt af det uttryck, som hon kunde läsa i dessa ögon, drog hon sig häftigt bort från fönstret och ämnade just lemna rummet, för att gå till de gamle, när dörren hastigt öppnades och Ingeborg trädde in. Holmfrid gjorde henne genast uppmärksam på den ensamme mannen.

»Åh, ingenting annat», svarade den unga flickan småskrättande. »Det är väl någon af de poster, som grefve Brahe satt ut för att värna oss för öfverrumpling. Du ser spöken nära nog midt på ljusa dagen.»

»Ja, det är väl inte underligt», mumlade Holmfrid halfhögt.

»Var nu bara vid godt mod», förmanade Ingeborg. »Jag talade nyligen vid min far, och han påstod bestämdt, att vi kunna vara säkra här, ty om dina landsmän företaga en stormning, så blir det med all säkerhet från södra sidan.»

För tillfället öfvertygad af Ingeborgs hjertliga framställan, lofvade Holmfrid att förhålla sig så lugn som möjligt. Sedan hornskifvorna blifvit omsorgsfullt

tillskjutna igen, lemnade de rummet för att hålla de båda gamla sällskap och med samtal fördrifva den ovissa tiden.

17.

Vid en barack ungefär midt i skansen gick det muntert till. Det var der som Öl-Greta, en af hvar-
enda knekt känd personlighet, höll sitt marketenteri.
Och dit samlades äfven alla, som hade törstiga strupar
och hungriga magar, ty nyheten om att Greta för en-
dast några timmar sedan erhållit riklig tillförsel af ett
par bönder från Fagerhult, hade lockat dit så många
som den ganska vidsträckt platsen kunde rymma.

Och att här ej sparades hvarken på förbannelser
eller speord åt danskarne, det var naturligt. Isynner-
het utmärkte sig en lång Förlösabonde i konsten att
kunna bruka tungan och i förmågan att kunna hålla
i sig orimliga kvantiteter öl. Öl-Greta och han, Vedby-
Jonas, så var hans namn, voro de, som egentligen
höllo målron vid makt och kommo de öfriga än att
gapskratta åt någon mustig qvickhet, än att i vredes-
mod knyta näfvarne och hotfullt slamra med vapnen.

Hastigt hördes öfver sorlet en grof stämma:

»Hör på, Greta, gif oss tre muggar öl!»

»Hvem är det som kraxar der borta?» skrek
Greta. »Kom fram och betala först. Jag står ej här
för att för intet skänka bort mitt öl!»

En bred fåra plöjdes i detsamma i den böljande
knektopen och efter en kort armbågestrid stodo våra
tre vänner, Antt' Olsson, Peter Snabb och Erland,
framme vid den primitiva disken, bestående af ett par
i bredd lagda ohyflade bräder, hvilande på ett par
tunnor.

»Ni var mej ena konstiga gökar», utropade den
länge Förlösabonden och slog Antt' Olsson på ena axeln.
»Det ser ut som om ni kommit rakt från — —.»

Den länge fick ej tala till punkt, ty medelst en hastig svängning på armen redde den gamle fiskaren honom ganska häftigt ifrån sig. Bonden såg dervid först på Antt' Olsson och derefter vandrade hans blickar öfver till Snabb och Erland. Det syntes tydligt att han i första häpenheten ej visste hvad han skulle företaga sig. Hans kamraters gäckande utlåtelse återbragte honom likväl till sig sjelf igen.

»Jaså, du vågar anfalla en konungens stridsman», skrek han och armbågade sig fram till Antt' Olsson. »Det der ska' du — —.»

»Stilla, Olle», hördes i detsamma en röst bredvid den länge. »Våga dig inte på de der tre, ty då får du smörj. Jag känner dem jag, och hvilken som helst af dem är din öfverman.»

Istället för att låta sig varnas af denna röst, morskade länge Olle upp sig. Spottande i de grofva näfvarne steg han fram till Antt' Olsson och just som denne skulle föra muggen till läpparne fick den ett slag af Olles näfve, så att den flög öfver disken och träffade Greta rakt i bröstet.

Men Olle hade nätt och jemt hunnit tillfoga den gamle fiskaren denna grofva förolämpning, innan Erland med sina kraftiga näfvar grep honom i bröstet, lyfte upp honom ett godt stycke och slungade honom derefter så häftigt till marken, att han blef liggande afsvimmad en god stund.

Den råa styrkan har alltid haft och skall alltid hafva sina beundrare på samma gång som den alltid måste uppväcka aktning hos den svagare. Så också här. Långe Olle var känd såsom en af de starkaste och farligaste slagskämparne i hela lägret och det var därför ganska många, som af innersta hjerta önskade honom den nernäsa han nu fått.

Ett jublande hurrarop beledsagade denna Erlands kraftyttring. Men han tycktes ej bry sig om denna hyllning. Lugn som om ingenting händt bad han Greta gifva fadren en mugg öl till och kastade dervid några örtugar på disken.

Efter en stund hördes först ett stönande, sedan ett argt grymtande från den slagne Förlösabonden. Derpå kom en ramsa svordomar och straxt derefter reste sig den förödmjukade, sökte med vildt rullande ögon sin motståndare och skrek under det han drog en långskaftad knif ur bältet:

»Jag är född östledning och vet att hämnas. Hvar är — —.»

»Prinsen kommer! Prinsen kommer», hördes i detsamma de längst bort stående utropa och snart hade nyheten derom spridt sig till alla de närvarande. Den ende, som ej lyssnade dertill, var länge Olle. Han väsnades lika mycket som förut och begärde endast att få mäta sig med den, som slagit honom till marken.

»Vänta du till dess juten kommer öfver oss, då får du nog ditt lystmäte tillfredsstäldt», hördes i detsamma en ungdomlig stämma bredvid Olle, och när denne förundrad vände sig om, stötte hans ena armbåge till nosen på Gustaf Adolphs springare. Olle igenkände genast prinsen.

»Är det du, som bråkar?» sporde denne allvarligt, och då Olle ej besvarade denna fråga, fortsatte Gustaf Adolph: »Jag sade nyss att du skulle vänta till dess juten kommer öfver oss. Får då se om du är lika stor i munnen som nu.»

Olles förlägenhet låter knappt beskrifva sig. Han såg alldeles hängfärdig ut och kunde, hur gerna han ville, ej få fram ett enda ord öfver läpparne.

Prins Gustaf Adolph hade emellertid ridit längre bort och allt efter som han red fram, skallade dånande hurrarop honom till mötes. Kristianopels eröfring var nemligen ännu i friskt minne hos alla.

Då prinsen hade aflägsnat sig så långt att han ej kunde höra stemmet vid Öl-Gretas marketenteri, tog länge Olle modet till sig igen. Men nu fick han föga medhåll af de omkring stående. Ja, det var till och med flere, som halfhögt yttrade sin förnöjelse öfver att se honom så grundligt qväst.

Olle var dock sjelf föga belåten dermed. Rufvande

på hämnd och blickande omkring sig alldeles som en folkilsken tjur, smög han omkring för att få sigte på Erland, hvilkens drag och dräkt han noga inplantat i sitt minne. Ändteligen varseblef han sin fiende i sällskap med fadren och Peter Snabb gå långs åkanten. Olle märkte att de ej sågo honom och en lumpen hämndplan rann plötsligt upp i hans hjerna. Han ville nemligen försöka att stöta ned Erland i vattnet.

För den skull smög han sig sakta som en katt fram emellan åkantens småbuskar och snart var han alldeles bakom Erland. Utan att betänka sig gjorde han ett språng. Det buller, som han då förorsakade, kom Peter Snabb att hastigt vända sig om och samtidigt uppgifva ett varningsrop.

Detta kom så »i grefvens tid», att Erland nätt och jemt hann springa ett par steg åt sidan. Följden deraf blef den att Olle, som ej kunde hejda farten, stod rakt på hufvudet i ån.

Lyckligtvis var der så pass djupt, att han ej slog emot botten i fallet, utan syntes snart öfver vattenytan igen.

»Hjelp — — hjälp — — — jag — — —.»

Åter en plumsning för några ögonblick.

»Det är synd om kräket», utbrast nu Antt' Olsson. »Han kan ju inte simma, och — —.»

Innan fadren hann tala till punkt hade Erland, som ända sedan pojåkåren varit en stark, skicklig och djerf simmare, kastat af sig de tyngsta kläderna och då Olle kom upp för andra gången var den unge fiskaren bredvid honom, grep ett kraftigt tag i hans borstlika peruk och förde honom på detta sätt i land, der en massa knektar emellertid samlat sig.

Genom häftig rullning och gnidning lyckades det slutligen att återkalla Olle till lif. Det första han slog upp sina ögon varseblef han Erland.

»Hjelp mig upp», stönade han och utsträckte båda armarne.

Sedan han derefter vant sig vid benen igen, gick han rakt fram till Erland, räckte honom handen och sade, under det han förläget slog ned ögonen:

»Ser du, jag är östledning, och om du känner till det folket, så vet du hvad det går för. Jag var arg på dig därför att du för en stund sedan slog mig till marken och så ville jag bringa dig på fall, men det var istället jag sjelf, som råkade illa ut. Och detta oakadt har du dragit upp mig ur ån, der jag var nära att drunkna, det ser jag på dina våta kläder. Tack ska' du ha för att du ej lät mig omkomma. Här har du min hand. Vill du att vi ska' bli vänner, så kläm till.»

Erland såg mer än väl, att Olle ej var någon dålig karl. Derfor sade han i det han lade sin hand i Olles och klämde till så att den länge nära nog gifvit till ett anskri:

»Godt östledning! Här ser du din landsman, ska' jag berätta dig.»

Nu gjorde länge Olle större ögon än han gjort på länge. För att öfvertyga sig om, att han ej hört galet, sporde han för den skull:

»Hur var det? Du sa' ju att du var östledning?

»Jo-o, du. Det slår allt in det.»

»Nå, så anfakta och regera», utropade Olle, som nu återfick sitt morska sinne, »kom nu hit, ni andre ynkryggar, så ska' ni få se på annat. Den, som vågar sig i fejd med två östledingar, han — —.»

»Ja, aldra helst med dig», afbröt i detsamma en hånande röst ur knekthopen, och härpå följde en skallande skrattsalfva.

Olle märkte nu att han' var utsatt för drift. Han sade för den skull till Erland:

»Kom nu så gå vi bort till Öl-Greta och tömma en mugg för vår vänskap. Följ med ni, gubbar», fortfor han och vinkade åt Antt' Olsson och Peter Snabb. »Ni ska' tro att jag är inte utan mynt. Se här!»

Med dessa ord grep han ett djupt tag ned i ena byxfickan samt häfvade derpå upp en väldig hög penningar, både koppar och silver.

»Jo jo men», fortfor han under gåendet fram till Öl-Greta, och blinkade dervid förtroligt åt sina följe-

slagare, »det ger ibland någonting att i skogarne lura på jutar. Härom dagen träffade jag och några till på fyra sådana, deribland en, som tycktes vara för mera än de andre. Nå! Pang, pang, och der lågo de med näsan i vädret. Jaja, vår prest har sagt att det inte är synd att slå ihjäl en jute, och derfor kan det ej heller vara synd att taga hvad han bär på sig.»

»Nej, det vet jag också», inföll nu Antt' Olsson. »Juten har nog i årtal plundrat här i landet och bortfört stora egodelar, så att det är alls inte för mycket om vi nu återtaga en liten del.»

»Du talar alldeles som en prest», menade Peter Snabb och såg på Antt' med en viss vördnad.

Vid ankomsten till Öl-Greta slog hon ihop båda händerna då hon såg Erland och Olle förtroligt gå vid hvarandras sida, och utropade:

»Nå, nu må jag väl tappa mina gamla ögon om jag ser orätt! Svart har ju blifvit hvitt, vet jag! Hur kommer det till? Det måste ni tala om, pojkar! Öl, kan jag tro! Det är nog du, Olle, som spenderar. Nå hur ha ni blifvit sams, ni som nyss — —.»

»Åh, se så! Tyst nu, Greta», afbröt Olle och såg förlägen ut.

När den nyfikna Greta ej kunde få veta sanningen af de handlande personerne, forskade hon efter på annat håll och länge dröjde det ej, förrän hon erfor sammanhanget. Nu skulle man ha trott att den skämtsamma och i sina uttryck mången gång elaka Greta skulle hånande tillvita Olle hvad som skett, men istället gick hon fram till honom, lade sin uppsvullna köttfärgade hand på hans axel, såg honom allvarligt i ögonen och sade:

»Jag trodde dig vara en elak karl, Olle, men sedan jag nu hört hvad som inträffat, så tar jag tillbaka min tanke om dig. Det der ska' ni ha en mugg öl till för, pojkar. Se så, krusa inte nu, utan fram med muggarne. — — Jaså, du vill klabba sta' med betalning, du, Olle! Åhnej, göm du dina slantar, du kan nog komma att behöfva dem bättre än nu. För

resten ska' du veta att Öl-Greta», hon kallade sig sjelf när hon var vid godt humör, vid detta namn, »inte är så alldeles på bar backe, utan att hon kan ha råd att bjuda på några muggar godt rostockeröl om det kniper. Tack ska' ni ha, pojkar! Mätte ni bara klämma till juten riktigt när det gäller!»

Erland och Olle gingo derefter bort för att skaffa sig de vapen, som blifvit lofvade dem. I närheten af bron mötte de två personer, som de tyckte se miss-tänkta ut.

»Känner du dem?» sporde Olle.

Svaret blef nekande.

»Vi ska' följa efter dem», inföll Olle. »De kunde inte se mig riktigt i synen.»

»Nej, inte mig heller», svarade Erland, hvarefter de båda nya vännerna försigtigt veko af åt samma håll som de för dem okände personerna.

Dessa voro våra gamla bekanta, Thomas och Sorvad.

18.

Under den villervalla, som till en början var rå-dande i den af landtfolk och knektar sammansatta svenska hären var det ej synnerligt svårt för Thomas och Sorvad, hvilka dessutom gjort sig nästan oigen-känneliga genom att ömsa drägter och så mycket möj-ligt var förändra sitt utseende, att komma in i skansen.

För att detta skulle gå så mycket lättare för sig, passade de ganska listigt på och förenade sig med en hop bönder, som en morgon stojande, dansande och hoppande tågade in i lägret. Ingen sade ett enda ord till dem. Under tystnad mottogo de sina vapen och skiljdes derefter från de öfrige. Nog visste de, att deras lif ej skulle vara mycket värda om de blefve upptäckta, men för att detta ej skulle lyckas, hade de nog sørjt genom det af Thomas framkastade och af

Sorvad med glädje antagna förslaget att spela stumma när det behöfdes. Och som båda voro fasta och orubb-
liga i sina föresatser, tviflade de ej en enda sekund
på att ej deras list skulle medföra önskad framgång.

Ibland när de tilltalades låtsade de ej höra, men
tvungos de att stanna, tecknade de genast och folket
begrep således att de visserligen kunde höra men ej
tala. Endast de oartikulerade ljud eller skrik, som
stumma personer utstöta, kommo öfver deras läppar.

Detta inberättades slutligen för den käcke Jakob
Jakobson Bååt till Stäflö, samme man som sedermera
genom sin allmogehär och de väldiga förhuggningar
han lät uppställa i danska härens rygg, nära nog för-
störde den djerfve men oförsigtige Gerhard (Gert)
Rantzaus på återtåget från Vimmerby stadda armé.
Han uppsökte de båda stumma krigsmännen och bör-
jade tilltala dem, men de svarade endast med de van-
liga tecknen och skakningarne på sina hufvud. Sedan
han en god stund pröfvat dem gick han sina färde i
den tron, att han verkligen hade med stumma personer
att göra.

Detta blef snart bekant i lägret och efter den
stunden fingo de båda danskarne gå oantastade hvart
de behagade.

Den listige Thomas hade snart utforskat hvar
både Fredrik Lögstrup och Holmfrid befunno sig.
Knuten blef nu att kunna närma sig den förstnämnde,
så att han kunde meddela sig med honom. Detta var
det svåraste, alldenstund det sällan tilläts Lögstrup
att gå ut. När detta skedde var han alltid omgifven
af en så väldig skara knektar, att Thomas med bästa
vilja i verlden ej kunde komma honom blott ett par
alnar nära.

Men lyckan, som ibland plägar gynna äfven onda
anslag, var en gång Thomas väl bevägen.

Den koja, der Lögstrup satt inspärrad, hade blott
ett rum och på detta ett med hornskifvor försedt fön-
ster så nära marken, att en ordinär karl utan den
ringaste olägenhet kunde praktisera sig in och ut genom

detsamma. Så till vida var allt godt och väl, men en annan sak tillkom nu, och det var de utanför dörren posterande båda knektarne. Att få bort dem syntes omöjligt.

Men det var nu, som den nyckfulla lyckan var framme.

Samma morgon som kung Kristian anlände framför skansen, skyndade naturligtvis en mängd knektar, trots befälhafvarnes varningar, upp på skansvallarne och bastionerne för att betrakta hur den fiendtliga hären utbredde sina hotande led. Förbannelser och hånfulla utrop haglade öfver danskarne, som visserligen der och hvar svarade med enstaka skott, men annars förhöllo sig temligen lugna, beredande sig på en krigslek, lika blodig som den vid Kalmar.

Besegrade af nyfikenheten och när de ej kunde upptäcka att något bevakande öga följde dem, smögo sig de båda knektar, som bevakade Fredrik Lögstrup, bort till vallen, i hvars närhet den lilla kojan var belägen.

Af en händelse befann sig Thomas ensam i närheten. Smygande mellan de små buskar, som växte nära nog ända upp till stugväggen, gaf han fönstrets hornskifvor ett lätt slag. De frändrogos genast och Lögstrup tittade ut. Till en början varseblef han ingenting, men då Thomas medelst en svag hostning gaf sig till känna, fick han ändteligen syn på honom.

»Stilla, herre», hviskade han. »Jag har endast några minuter på mig medan edra vaktare gått bort för att se vår konungs ankomst hit. Jag har — —.»

»Men, hur i all verlden har du burit dig åt för att komma hit?» afbröt Lögstrup förvånad.

»Det har jag nu ej tid att tala om.»

»Var det ej dig, som jag såg i går, då jag passerade bron?»

»Jo, herre. Men nu har jag smugit mig hit för att låta er veta att ni skall hålla er redo att fly, då ni utanför detta fönster får höra rösten af en uggla. Glöm inte det, herre, och var bara lugn; allt skall gå bra.»

Innan Lögstrup hann svara hade Thomas försvunnit samma väg som han kommit. Det var också hög tid att han begaf sig bort, ty knektarne återkommo nu, svärjande öfver de anryckande danskarne. De kommo så fort, att Lögstrup ej ens hann tillsluta hornskifvorna fullständigt.

»Ah», utbrast den ene knekten och skrattade hånfullt, »var det inte bra att vi skyndade oss. Ser du på den karnaljen du! Han trodde kanske att han skulle kunna kila sin väg, ha, ha, ha!»

»Åh, det låter han allt bli, åtminstone så länge jag står vakt här», inföll kamraten.

»Ja, passa dig du! Juten är i förbund med hin sjelf ska' du tro!»

»Ja, ja, det kan nog hända, men emot stål förstår han ingenting.»

»Nog har du rätt deri, men bättre är då att rita ett kors på marken och sedan en ring omkring sig sjelf. Sedan kan Hornpetter fräsa och spy ut svafvel så mycket han vill. Öfver korset går han ändå inte, så mycket är säkert.»

»Ja, det säger du, men presten han påstår att hin eger så många knep och konster som det finnes stjernor på himmelen. Men, eftersom vi nu språka om hin, så säg mig om du inte tycker att fången der inne är bra lik honom. Det enda som fattas är bara svansen, hornen och klöfvarne.»

Fredrik Lögstrup, som från det bristfälliga fönstret hörde knektarnes samtal, bet harmfullt ihop läpparne, föga smickrad af liknelsen med afgrundsfursten.

»Ja, smäda ni», mumlade han och knöt händerne mot knektarne. »Nu ä' ni morska, men vänta bara, det kommer nog den tid, då jag blir fri, och — — —.»

Han afbröt här sjelf sin monolog då han fick höra den knekt, som liknat honom vid hin, yttra:

»Nej, då är det mycket bättre att se på den unga danska, som man påstår att hin der inne röfvat bort från Kalmar, just under det striden var som hetast der.»

»Röfvat bort», inföll kamraten och gjorde stora ögon, »det har jag inte hört förr.»

»Jo-o, det är dagsens sanning, för Antt' Olsson, som räddat dem utanför Skäggenäs, har berättat det.»

»Åh, tusan. Ja, det förundrar mig inte att en karl kan bli kär i henne, för hon ser då riktigt god ut. Har du inte sett henne?»

»Nej. Hvar finns hon?»

Fredrik Lögstrup lade nu örat så nära fönstret han kunde, men hur skarp hörsel han än hade, kunde han dock ej uppfatta knektens svar och det i följd af det buller, som i detsamma uppstod när ett par grofva kanoner kördes fram för att erhålla plats på södra vallen.

»Försmädligt att jag inte skulle få veta hvar Holmfrid finnes», mumlade Lögstrup för sig sjelf och började att mäta det lilla rummet med hastiga steg. »Men om hon är kvar i lägret, så skall jag nog få reda på henne. Dumt att inte Thomas hade tid att stanna för att få uppdraget att utforska hennes vistelseort. En präktig pojke, den der Thomas! Blir jag någonsin fri och öfverlefver detta krig, så skall jag nog belöna honom så, att han skall känna sig nöjd.»

19.

Mer än en gång hade de holländska sändebuden besvurit kung Kristian att ingå på en fredlig uppgörelse, men alltid fåfängt. Danmarks konung var så uppblåst af högmod öfver sina hittills vunna framgångar, hvaribland äran att hafva bekommit Kalmar slott genom ett groft förräderi af Some, var skäligen tvifvelaktig, att han slog döförat till för alla fredliga anbud. Han trodde fullt och fast att vägen till Stockholm skulle ligga öppen bara han fördrifvit svenskarne från Ryssby skans och i sin inbilskhet njöt han redan

af att få sätta den tredubbla kronan, förfärdigad af Margareta och ryckt ifrån Kristian II:s hufvud, på sin hjessa. Hvilken triumf för honom att på nytt få upplifva den kära kalmarunionen och dymedelst bringa de hatade svenskarne, »upprorsmännen», som han kallade dem, i nytt slafveri!

Men Kristian IV gick ej rätta vägar fram till det mål han hade i sigte. I stället för att med mildhet behandla de landsändar, som han lyckats underlägga sig, tillät han sina knektar och höfvidsmän att fara fram på det aldra omenskligaste sätt, alldeles som i Kristian Tyranns tid.

Öland, många gånger danskt och svenskt, var det landskap som led mest. Den förfärligaste grymhet öfvades mot dess innebyggare, till och med sedan de nödgats att svärja kung Kristian trohet, och många år derefter, ja ända så långt framåt som på den tid, då prins Karl (sedermera Karl X Gustaf) hade Öland och Borgholm i förläning, funnos en stor mängd ödeshemman, till hvilka ingen egare fanns.

Af dessa danskarnes grymheter uppväxte naturligtvis ett bittert hat hos de förtryckte. Hvar de kunde finna tillfälle, lade de sig i försåt för sina plågoandar och mördade dem. Allmänna vägar och skogsstigar, ja hvarenda plats i Kalmar län och på Öland har förskräckliga vittnesbörd om de blodiga dåd, som dagligen öfvades. Säkerhet till lif och lem fanns ej.

Den fiendskap, som rådde emellan de båda konungarne, ansåg Karl IX kunna sluta med att han och konung Kristian möttes i tvekamp. Detta beslut satte han i verkställighet då han låg i läger vid Ryssby. De två bref, som vexplades mellan de båda konungarne, äro så märkliga för den tidsanda, som framlyser deri, att vi här vilja framlägga dem. Kung Karls bref var skrifvit i Ryssby den 11 augusti 1611, och hade följande lydelse:

»Kampebref till Juthekonungen.»

»Vi Carl etc. Lathe tigh Christian den fiardhe Konung uthi Dennemark vetthe att thu hafver giort

som ingen Ehrlig eller Christen Konung att thu så i oträngdhe mäle och uthan någon gifven orsak hafver brutit och tillintetgiort thet vänlige fredzfördraget, som uthi Stettin för fyratio åhr sådan thesse loflige Konungariken Sverige, Danmark och Norge emellan opprättadt blef, och är med din Krigsmackt dragen för vår befästning Calmar och först intagit Staden och sådan är befästningen genom förräderi thig och tillhanda gångit, såsom ock Öland och Bårkholmen. Och hafver thu medh sådant dytt fejde opväckt ett sådant blodhbadh, som intet är snart till att stilla. Men så vele vi hoppas att Gudh den aldra högste, som är en rättvys Gudh, han skall sådant ditt friviliga och försåtliga öfvermodh hämpnas och straffa. Och aldenstund vi allt härtill har föreslagit dig alla de Christeliga medel, som vi någonsin hafve kunnat optenkia till fridh och enighet skulle tiäna, och du them alltid hafver utslagit, så slå vi thig nu thet sista och yttersta medel före, äfther vi märkia thu äst här personligen staddh, att thu på det att yttermera blodh för den skuld icke må utgjudas, begifver dig uthi eigen person efther the gamble Göthers loflige bruk och sedvane uti en kamp med Oss på slätta marken med två af dina Krigsmän riddarmessige af adel uthan argelist, der vela vi ock uthi eigen person möta tig sjelf tredie. Vi för vår eigen person uti våre blåtte kläder uthen något kiöris eller harnesk allena med en stormhatt på hufvudet och vår sidevärje i handen. Äfvenså kom du för din person emot Oss. De andre tu, som vi vele hafve med Oss, skall båda vara uti deras fulla harnesk och den ene hafva två pistoler och sidevärje hos sig, och den andre en muskett och en pistol med sin sidevärje. Låth ock tu de två, som med tig följer, vara lika beväpnade och bevärade. Om tu thett icke gör, så holle vi tigh för ingen ährlig Konung eller Krigsman att vara. Der rätter tig effter.»

Det skriftliga svar, som konung Kristian afgaf den 14 augusti, innehåller så mycket hän och så

många grofheter, att man med rätta förundrar sig deröfver. Danmarks konung skref sålunda:

»Vi Christian etc. lade dig Carl den niende Konge af Sverrig vide att ditt grove og ohoffige Breve er os overlevereret af en Trompeter. Vi have ikke kunnet forvente et saadant Brev af dig, men vi mærke at Hundedagene ere ikke ændne forbi og at de endnu af al magt virke i din hierne. Derfor have vi besluttet att rette Os efter det gamle Ordsprog at echo gifves tilbage ligesom man taler. Till Gensvar paa Ditt brev maa tiene dette. Hvad det förste angaar, som du skrifver, at Vi ikke have gjort som en Christelig og ærlig Konge i det vi hafve brudt den Stettinske Fred, da siger Du deruti ikke Sandhed, men som den der vil forsvare sig med Skiildsord, efter di han drister sig ikke til at udføre sin Ret med sværdet. Den yderste nød har drivet Os til denne krig, hvilket vi kan vidne for Gud paa den yderste Dag, paa hvilken Du ogsaa skall møde og giære Regnskab for allt det uskyldige Blod, som er udøset og for de harde Gjerninger, som du har øvet med dine Fjender og andre fattige Mennesker. Du skriver i lige maade at vi have overrumplet den stad, Calmar og at Vi med Forræderi have erobert Slottet tillige med Borgeholm; saadant er usant, thi Vi have indtaget Slottet med ære og Du burde skamme Dig, saa ofte Du tænker derpaa, at Du ikke haver forsynet det med fornødne Ting eller undsat det, ja at Du haver ladet det intage for din Næse og at Du alligevel vil hafve Navn af en god Soldat.

Hvad den Enekamp angaar, som Du tilbyder, så synes saadant Oss meget latterligt, efter di Vi vide at tu est skrøbilig og at det er Dig tjenligere at blive bag en varm kakkellovn end at fægte med Os; at Du har meer en god Medicus for noden, der kan curere din hierne end at møte Os udi en Duel. Du burde blues ved, Du gamle Gjæk! at angribe en ærekiær mand. Du har maaskee lært saadant blandt gamle kiærlinger, som ere vante til at bruge munden.

Lad av at skrive, medens Du endun kan giære någet, og jeg haaber med Guds hjælp at Du skall have alle Dine kræfter nødige. Imidlertid erindre Vi Dig at Du løslader Vor herold og de to Trumpetere, som Du mod Krigsbrug hafver ladet arrestere, hvorved Du har givet Din ringe Forstand tilkjende. Men Du maa træ at hvis Du tilføier Dem mindste skada, at Du derved ikke har vundet Danmark og Norge. Tag Dig i vare at Du herudi ikke gjør andet end hvad Du bør. Dette är vor svar paa Dit grove og uhøffige Brev. Givet paa vort Slot Calmar den 14 Augusti 1611.»

Sedan Karl IX under vexlande sinnesrörelser genomläst denna ovettiga och en konung högst opasande skrifvelse, kramade han den våldsamt tillhoppa under det han sprang upp.

»Låt genast kalla hit prinsen», ropade han med hela styrkan af sin röst och den förskräckte adjutan-ten, som mer än en gång sett förfärliga yttringar af konungens häftiga lynne, för af som en pil. Han måste genomleta mer än halfva skansen innan han fick tag i Gustaf Adolph.

När denne ändteligen inträdde i fadrens rum stod kung Karl och slätade ut det papper han nyss i uppbrusande vrede så våldsamt hopkramat. Vid åsynen af den ljuslockige sonen spred sig en ljusning öfver hans bistra drag och han sade i det han öfver-räckte honom skrifvelsen:

»Läs!»

»Hvad ämnar du göra fader», sporde Gustaf Adolph sedan han slutat läsningen och betraktade den gamle konungen ej utan oro.

»Han skall aldrig mera återse sin härold och sina två trumpetare», utbrast Karl IX och slog harmfullt värjfastet upprepade gånger i fönsterkarmen, så att djupa märken syntes efter hvarje slag.

Då prinsen såg fadren så uppretad ansåg han det ej vara lönt att söka vända honom på andra tan-
kar. Han förebar alltså trägna göromål vid vallarne och fick äfven konungens tillåtelse att begifva sig

dit ut. Men när de träffades några timmar sednare och Gustaf Adolph märkte att fadrens vrede lagt sig betydligt, vågade han komma fram med talet om härorden och trumpetarne. Väl mörknade Karls ansigte för några ögonblick, men fick snart ett blidare uttryck då han sade:

»Vid noggrannt eftersinnande fann jag att det var bäst att skicka dem tillbaka. De äro redan för länge sedan i jutska lägret.

Den framgång, som de holländska sändebuden ej hade hos konung Kristian, rönste de istället hos kung Karl. De undfägnades med präktiga skänker och hade ibland ganska långa öfverläggningar med kungen och prinsen, hvilken den gamle monarken alltid ville hafva vid sin sida, på det att han i förväg skulle få sätta sig in i regeringsbestyren, ty den gamle kungen började mer och mer känna på sig, att han ej skulle hafva särdeles lång tid öfrigt att lefva. Den sista spiken i hans likkista blef också detta olyckliga kalmarkrig, som nära nog ryckt kronan från hans hjesa. Endast konung Kristians oskicklighet som härförare räddade den åt Wasaätten.

I stället för att kunna bemedla en ärofull fred, fingo nu de utländska sändebuden, i följd af kung Kristians omätliga äre- och krigslystnad blifva vittne till, såsom Sylvander säger i sin »Kalmar slotts och stads historia», åttonde delen, sidan 322, »en bland de blodigaste och mest förtviflade strider, som utkämpades under detta krig från både danska och svenska sidan och genom hvilken strid konung Kristian ämnade i ett enda slag krossa konung Karls återstående motståndskraft för att öppna vägen åt sig till Stockholms slott.»

20.

Kapten Bidstrups raseri vid underrättelsen om att hans fånge sluppit undan låter ej beskrifva sig.

Han sprang som en galning rundt om i förhuggningen och utöste de gröfsta eder hans tunga kunde få fatt uti. Slutligen stannade han i midten af förhuggningen och skrek med af vrede skälfvande stämma:

»Bringa mig den uslingen, som lät honom undkomma, men genast!»

Knektarne började att söka öfverallt men det dröjde en god stund innan de hittade på den olycklige, som, skälfvande af dödsångest, gömt sig längst in bland ett par stockar. Kaptenen spände sina skarpa ögon i den stackars syndaren och pekade derefter med en betecknande åtbörd på ett närstående träd. Befallningen måste åtlydas och de stockholm-ska slägtingarne kunde ej mera vänta sig något besök från det hållet vid det intåg, som kung Kristian och hans män sanguiniskt nog hoppades att inom kort få göra i Sveriges hufvudstad.

Under tiden framtågade Peder Staffansson och Niklas Mårtensson i spetsen för hvar sin bondhop och på skiljda vägar för att kunna taga den af dem öfvergifna förhuggningen mellan tvenne eldar. Marschen på den eländiga marken gick ej fort och någon skyndsamt var ej af nöden, ty danskarne vöro ändock så godt som i fällan.

Påwel medföljde den trupp, som anfördes af Peder Staffansson och som var den största.

Herr Peder hade strängeligen tillsagt sitt folk att ej skjuta förrän i högsta nödfall, ty han ville så litet som möjligt väcka danska hufvudhärens uppmärksamhet. Bönderne lofvade honom också, att noga iakttaga hans föreskrifter. De tyckte äfven mycket bättre om, att få nedmeja fienden med sina liar och hötjugor.

»Om nu inte allt är stäldt på tok, så ska' vi väl göra ände på de der jutarne», utbrast herr Peder, der han och Påwel gingo i spetsen för tåget. »Vet du hvem, som är deras anförare?»

»Nej, namnet känner jag inte, men nog påminner jag mig att jag sett honom mer än en gång förut. Han är inte att leka med, det vet jag.»

»Hur så?»

»Jag såg det vid Galgkrogen.»

Vid ljudet af detta namn öfverdrogs byfogdens ansigte af en skugga och han betraktade Påwel med besynnerliga, halft sorgsna blickar. Påwel såg dem och sporde:

»Hvarför ser ni på mig så der?»

Efter en stunds tystnad sade herr Peder:

»Jag har en ledsam nyhet att berätta dig från Galgkrogen.»

En dyster aning genombäfvade den unge Påwel och med lindrigt darrande röst sade han:

»Jag gissar att det gäller far. Är han kanske död?»

»Ja, du har gissat rätt», svarade byfogden. »Han stupade som en tapper man.»

Påwel gick en stund försänkt i djupa tankar och för då och då med händerne öfver ögonen. Slutligen utbrast han:

»Af hvem har ni fått veta det?»

»Af Nils, er granne. Din far slogs som en hel karl och hindrade länge danskarne från att intränga i stugan. Det fall han gjorde utför trappan var ej farligt; han var snart på benen igen och lika modig som förut. Men öfvermakten var för stor och inom kort inträngde juten i stugan, der alla nu blefvo nedhuggna utom Nils, som med största svårighet lyckades att undkomma och för ett par timmar sedan stötte till oss — — —.»

»Ja, det är allt rätt som byfogden säger», hördes i detsamma bakom dem en röst som tillhörde Nils. Sedan han varmt tryckt Påwels framräckta hand, öfvertog han på herr Peders uppmaning, berättandet. »Ja, far din dog som en tapper karl och de sista orden han yttrade, voro dessa: 'Gud låte pojken min få lefva, så att han kan hämnas min död och — — —.' Längre kom ej gubben. Han menade naturligtvis att du skulle öfvertaga hans tjenst, men döden hindrade honom från att uttala det. Nu har jag kommit hit

för att söka upp den, som gaf din gamle far bane-såret då han redan låg sårad och värnlös vid ärilen.»

»Känner du honom då?» sporde Påwel häftigt.

»Ja. Det var samme man, som anförde de jutske ryttare, som kunskapade vår ställning.»

»Ah», utbrast Påwel och slog händerne tillsammans, »då ska' du snart få träffa honom.»

»Hur kan du veta det?»

»Jo, det är han, som är anförare i förhuggningen der borta. Jag vill hjälpa dig att söka upp honom och — —.»

Samtalet blef här afbrutet af en kunskapare, som skyndade fram till byfogden.

»Nå», sporde denne, »hur är det ställt der borta?»

»Bra, tror jag. Herr Niklas Mårtensson har redan kommit fram och väntar bara på — — —.»

»Då måtte han ha gnoth i väg duktiga tag,» afbröt herr Peder. »Men, det är sannt, han tog den kortaste vägen. Talade du med honom?»

»Ja.»

»Hur sinnadt är hans folk?»

»Argt på juten, förstås.»

»Ja, ja», svarade herr Peder, småleende, »det begriper jag nog. Hur långt framme var du?»

»Åh, kanske femtio alnar ifrån förhuggningen.»

»Hvad såg du der?»

»Ingenting. Rakt ingenting. Inte så mycket som en katt en gång.»

»Det var ett besynnerligt svar. Förklara dig tydligare.»

»Kan inte det, herre», svarade kunskaparen.

»Hvarenda jute sof förmodligen, ty jag såg inte en skynt af någon enda.»

»Godt», menade Peder Staffansson. »Jag skall nog väcka upp de karnaljerne, jag.»

Marschen ökades derefter och inom en stund kunde bondehären se förhuggningen skynta fram mellan träden. I den händelse att danskarne skulle ha

vaknat, befalldes herr Peder därför sitt folk att krypande på händer och fötter, närma sig målet så mycket som möjligt utan att gifva eld förr, än han gaf tillåtelse dertill.

Påwel och Nils ville nödvändigt krypa aldri först, och som båda voro pålitlige och förslagne, lät herr Peder dem hållas.

Sedan kapten Bidstrup väl sett att den försumlige knekten erhållit sitt straff, gick han sjelf bort till hufvudingången och lade sig der på bara marken, för att i egen person kunna hålla utkik, ty efter Påwels flykt vågade han ej obetingadt lita på sina knektar.

Natten var ganska kylig och kaptenen, som ej var så väl klädd, började snart att frysa. Han satte fältflaskan till läpparne, men den var redan tom. Då han nu såg att en af de knektar, som lågo endast några alnar ifrån honom, rörde på sig, ropade han honom. Knekten kom genast så yrvaken han var.

»Hör du hvarifrån är du?» sporde kaptenen.

»Från Århuus», svarade knekten.

»Alltså en äkta jute», tänkte Henrik Bidstrup, hvarefter han fortfor:

»Vet du någon, som har något bränvin; jag fryser.»

»Ja, min kamrat der borta hade nog sin flaska full för en stund sedan, men hur det nu är stäldt, det vet jag inte.»

»Sofver han?»

»Ja, som en stock, stränge herr kapten.»

»Aha», tänkte Bidstrup, »då har han nog tagit så mycket ur flaskan, att ingenting finnes kvar. Jag vill dock försöka. »Gå efter den der flaskan åt mig», fortfor han derefter, »men laga så att karlen inte vaknar. När han sofver behöfver han ej något bränvin.»

»Men, han brukar vakna ibland», svarade knekten, »och det första han då gör är att taga sig en klunk.»

»Lyd», befälde kaptenen barskt. »Hvem vet om någon af er mera kommer att anlita flaskan!»

Efter några minuters väntan, hvarunder kaptenen frös ordentligt, kom budet tillbaka och lemnade honom flaskan, som kändes ganska tung. Kaptenen skakade den och hörde då ett sqvalp, som för hans öron var den ljufvaste musik han i dessa ögonblick kunde få höra, ty det borgade honom för, att det efterlängtrade innehållet fanns i flaskan.

»Gå nu tillbaka och lägg dig», befälde han derefter med kort stämma, och utan att fästa sig vid de sneda blickar, som århuusaren kastade på flaskan.

»Nu skall jag väl få någon smula värme i mig», tänkte Henrik Bidstrup och satte flaskan till munnen, samt tog sig en rätt försvarlig klunk. Derpå följde en till och så fortfarande ända till dess icke en enda droppe mer fanns att få.

Men, nu kände sig också kaptenen både uppvärmd och betydligt tung i hufvudet. Hade han tillförne haft svårt för att få en blund i sina ögon, så lät den nu icke vänta på sig synnerligt länge. För att likväl ej gifva knektarne något ämne till prat, slungade han den tomma flaskan ut genom den smala hufvudingången. Derpå stödde han sig mot venstra armbågen och började fundera på hvad han nu skulle göra. Men detta funderande blef ej långvarigt. Hufvudet började att småningom sjunka djupare ned mot bröstet, venstra armens senor slappades också och snart låg han raklång på marken, snarkande af alla krafter.

Men sömnen var orolig och han kastade sig ibland häftigt från den ena sidan till den andra. Än tyckte han att han störtade utför ett bråddjup, än att han befann sig i de svenska böndernes våld och att de gjorde sig redo att hänga honom. Förskräckt gaf han till anskri och vaknade upp. Och mera förskräckt,

än han i verkligheten nu blef kunde han ej varit i sömnen, ty samtidigt med att han gaf till anskriet, besvarades det af ett dånande hurrarop utifrån. Lyckligtvis hade han, under det han kastade sig i sömnen, kommit på sidan om ingången. Ruset flydde ögonblickligen då han såg bönderne som tigrar störta fram och kasta sig öfver hans knektar. Skulle han skynda fram och samla de sina? Nej, ty utan tvifvel skulle han blifvit nedhuggen innan han kunnat hinna målet. Hvad gjorde nu den tappre kaptenen? Jo, han kröp försigtigt under de stora trädstammar, som lågo på sidan om ingången och qvarblef der ända till dess den sista bonden hunnit in i förhuggningen. Lika varsam samt kröp han då fram igen och lyckan var honom så gunstig, att han obehindradt kom ifrån det farliga grannskapet. Han stannade ej ens så länge att han kunde höra sina stupade knektars dödsrosslingar och jemmërskri, utan han, den tappre, storskrytande hjälten, sprang allt hvad krafterna förmådde ända till dess han påträffade en dansk ströfkår, som upptog honom i sina led.

Kapten Bidstrup var den ende, som kom undan; alla de andra blefvo antingen nedhuggne eller tillfångatagna.

»Jag har inte sett till *honom*», sade Nils, då han efter stridens slut träffade Påwel.

»Inte jag heller», svarade denne och såg betydligt snopen ut.

»Men, du sade ju, att han skulle finnas här?»

»Ja, nog var han qvar då jag flydde härifrån.»

21.

Då Kristian IV ändteligen hunnit ordna sina stridskrafter framför Ryssby skans, började han genast stormningen af densamma.

Vid Ryssby skans.

Ett par timmar förut hade konung Karl samlat alla sina fältöfverstar till ett krigsråd och utnämnde der prins Gustaf Adolph till öfverbefälhafvare i den förestående kampen. Denna utnämning mottogs med allmän tillfredsställelse, ithy att den unge konungasonen hade blifvit allas gunstling och när de simple knektarne fingo höra att det var han, som skulle leda försvaret, utbrusto de alla i jubel.

Grefve Brahe yttrade också vid bortgåendet från sammankomsten till den tappre Nils Stjernsköld, samme man, som ett par månader derefter ånyo dref danskarne från Ryssby och som sexton år sednare dog hjeltedöden utanför Danzig mot Arendt Dickman:

»Om jag inte misstager mig, så får danske kungen ett temligen svårt göra att drifva vår unge prins härifrån. Han tyckes besitta alla de egenskaper, som fordras för att dana en fältherre.»

»Ni har fullkomligt rätt, grefve», svarade herr Nils. Det var också rätt af gamle kung Karl, att draga sig tillbaka, ty det unga modet har i många fall större utsigt att segra, än det gamla.»

»Sannt till en del», svarade grefve Brahe. »Men», fortfor han leende, »ni känner väl också ordspråket, som säger att ungdom och visdom ej alltid följas åt?»

Nils Stjernsköld blef ej svaret skyldig.

»Nå, i sådant fall har han ju sin fader och er, herr grefve, att hemta råd utaf,» inföll han förbindligt.

Grefve Brahe tyckte ej illa om denna komplimang, det framgick tydligt af uttrycket i hans anlete. Till gengäld yttrade han också några smickrande ord om Stjernskölds redan ådagalagda förtjenster, som kung Karl tillfyllest vissta att uppskatta hvarefter de båda herrarne åtskiljdes för att bereda sig till den strid, som i deras tanke ej länge skulle låta vänta på sig, och som i verkligheten kom förr, än de ens kunde ana.

Med hela sin styrka vågade konung Kristian stormningen mot skansen, och han anföll, såsom Syl-

vander skrifver, »med hela sin härmakt och den moraliska kraft, som vunna segrar och en oafbruten lycka ingifver hos befäl och gemena».

»Nu kommer *vår* tid», utbrast Thomas der han och Sorvad lågo gömda bland strandbuskarne vid Ryssbyån.

»Ja nog märker jag det», mumlade Sorvad, »men tror du att vi äro säkra här?»

»Säkra! Ja, det kan du lita på! I denna villervalla skall ingen komma att tänka på de två stumma bönderne. Ha, ha, ha!»

»Skratta inte ännu», menade Sorvad allvarligt. »Jag har sett mera än du!»

»Hvad har du då sett», utbrast Thomas trotsigt.

»Du har väl ännu ej glömt de der två, som för några timmar sedan förföljde oss genom hela skansen?»

»Nej bevars», inföll Thomas med likgiltig stämma.

»De sitta nu som bäst hos Öl-Greta, och der bli de nog qvar ända till dess hennes öl tagit slut.»

Om de båda danskarne haft ögonen med sig, skulle de i de närmast belägna buskarne kunnat upptäcka två par ögon, som oafslätligt följde deras rörelser och minspel. Dessa två ögonpar tillhörde Erland och länge Olle.

Ju häftigare striden blef, desto lugnare blefvo Thomas och Sorvad. De ville endast invänta ett mera gynnsamt tillfälle att verkställa sina planer.

»Vi ska' nog vakta ut dem», hviskade Olle, utan att taga ögonen från danskarne.

»Ja, det är jag med om», svarade Erland. »Du kan nu tydligt se, att de ej äro stumma, såsom de utgifvit sig för att vara.»

»Sådana karnaljer», mumlade Olle. »Men, vänta bara till dess jag får er i vingkranken, så ska' ni nog

få känna hvad det vill säga att kramas af svenska näfvar. Jag har god lust att först som sist anamma dem.»

»Nej, vänta du», förmanade Erland. »Vi ska se hvad de ämna företaga sig.»

Den i häftighet mer och mer tilltagande striden tycktes gynna de båda danskarnes förehafvanden. Ingen af de hundra — ja, tusentals knektar, som svärnade om hvarandra under det kulorna bokstaffigen regnade öfver skansen, bemärkte dem, der de, smidige som ormar, närmade sig det hus, der Fredrik Lögstrup satt fången. Erland och Olle lemnade dem likväl ej ur sigte.

Lögstrup var i en ej liten ångest. Då och då slog kulorna in i väggen och till råga på olyckan började ett närliggande träskjul att brinna, itändt af danskarnes fyrbollar. Och dörren, som var stängd! Väktarne hade försvunnit.

Lögstrup försökte att spränga dörren, men den var låst utifrån. Han sprang derefter till fönstret, men det var så litet, att han ej kunde krypa ut genom det. Hvad skulle han nu göra? Kulorna slog oupphörligt in i väggen och elden från det brinnande skjulet hotade att hvilken minut som helst antända huset. Den förfärliga ångest, i hvilken han befann sig, aftvang honom ett anskri af raseri och fasa.

I detta ögonblick hörde han en bultning på dörren. Han rusade fram och skrek med en röst, som lät onaturligt hes:

»Hvem är der?»

»Thomas», svarade rösten utanför.

En suck af lättnad höjde Lögstrups bröst då han hörde detta namn.

»Dörren är stängd», ropade han. »Kan du ej öppna?»

I den villervalla, som herrskade rundt omkring, ansågo sig Thomas och Sorvad kunna försöka att bryta upp dörren. De började också att göra detta, när i detsamma en tung hand lades på Sorvads axel och en grof stämma yttrade:

»Nu är du fast, jute.»

Lögstrup, som tydligt hörde dessa ord, vacklade mot väggen, slog handen för pannan och utbrast:

»Slut! slut!»

Och Sorvad? Han vacklade också tillbaka, men endast för ett par ögonblick. Bibehållande sin själfbeherskning började han att göra åtskilliga tecken med fingrarna och grimacerade på samma gång alldeles som stumma personer bruka, men detta båtade honom föga. Medan Olle höll honom kvar hade Erland fattat Thomas i nacken och ryckt honom ifrån dörren. Och ehuru Thomas, som ej var svag hvad kroppskrafterna beträffade, gjorde ett energiskt motstånd, kvarhölls han ändock som i ett skrufståd af den unge fiskarens bastanta näfvar.

Öfverraskningen och raseriet tillsammans gjorde att Thomas ej längre kunde till slut spela rollen af en stum person. Slående omkring sig med båda armarna skrek han:

»Släpp mig! släpp mig!»

»Aha», utbrast Olle, som också fasthöll Sorvad, »ni ä' således inte stumma. Ja, var det inte det jag kunde tänka!»

I detsamma sprängde Magnus Brahe förbi på väg ut till striden. Han kom omedelbart från konungen.

»Är det en fånge?» sporde han och höll inne hästen då han var midt för den stuga, der Lögstrup var innesluten.

I få ord redogjorde Erland för hvad han tänkte om saken. Raskt kom också grefve Brahes svar:

»Förvara dem till dess vi fått reda juten ifrån oss. Det skall snart vara gjordt.»

Och med dessa ord sprängde han åter bort för att kasta sig in i striden.

Denna hade inom kort öfvergått till det vildaste handgemäng. Uppmanade af konung Kristian, som själf kastade sig in i den hårdaste kampen, trängde danskarne ett par gånger modigt upp på skansvallarne,

men här mötte dem svenskarne, anförde af den unge Gustaf Adolph och båda gångerna blefvo danskarne neddrifna igen. Kung Kristian skummade af harm och för tredje gången förde han sina skaror till stormning på alla punkter.

Men emot sig hade han sådana hjeltar som Gustaf Adolph, Magnus Brahe, Nils Stjernsköld och Jakob Jakobson Bååt och de motade honom hvar han än visade sig.

Under det den hetaste striden pågick hade ett litet danskt ströfparti lyckats arbeta sig fram till kyrkan, det vill säga i ryggen på försvararne. Det motstånd de här rönt var temligen lamt, och småningom hade de hunnit fram ända till den koja Lögstrup satt fången i.

Af bullret väcktes dennes uppmärksamhet. Han hörde genast att det var landsmän och nytt hopp började att ingjutas i hans själ. Han ropade an knektarne och de beredde sig att lyda uppmaningen. Men i detsamma skyndade en svensk knekthop fram och efter en kort strid voro danskarne dels nedhuggna, dels tillfångatagna eller också körda utur lägret igen.

Elden i bräskjulet hade emellertid blifvit dämpad så till vida, att ingen fara var för dess vidare spridning, åtminstone för den närmaste tiden.

Med hvilken grämselse Fredrik Lögstrup skulle följa dessa så hastigt på hvarandra timade händelser kan man nog förstå. Från glädjen öfver att snart bli räddad, till förtviflan öfver detta svikna hopp var steget ej långt. Han betedde sig också som en galning. Den ena förbannelsen, mustigare än den andra, banade sig vägen öfver hans läppar, och han förbannade högljudt de män, som så oförmodat korsat hans planer.

Hans förtviflan och raseri gaf sig också luft i detta utrop:

»Och hur skall det gå med Holmfrid! Hennes far är naturligtvis här, så framt han ej stupat vid Kalmar eller under striderna hit, och om han lever

skall han nog göra allt, för att återfå sin dotter. Om jag bara vore fri!»

I ungefär liknande sinnesstämning med Lögstrup befunno sig Thomas och Sorvad. Hvad hade de nu för att de spelat stumma? Jo, repet hägrade redan för deras inbillning, och de höga galgar, hvilka först och främst tagit deras uppmärksamhet i akt vid deras första inträde i lägret, skulle må hända inom kort blifva deras sista utsigt. Ty att de skulle blifva ansedda för och behandlade som spioner, det höllo de för alldeles gifvet. Och de måste äfven för sig sjelfva medgifva, att skenet var helt och hållet emot dem.

Dock fanns det äfven vissa ögonblick, då de hoppades att en lycklig utgång skulle kröna deras farliga äfventyr. Kung Kristian skulle nemligen ej nöja sig med denna första stormning, ty de kände till hans afsigt, att göra allt för att drifva kung Karl ut ur skansen. Af den andra stormningen väntade de således bättre resultat än af den första och föresatte sig därför att visa sina fiender ett så kallt lugn som möjligt.

Kung Kristians första stormning hade blifvit manligt afslagen. Vål hade skansens besättning förlorat ansenligt mycket folk, en följd af danskarnes bättre beväpnning och öfverlägsna »skytte» (kanoner och bösor), men ifvern att försvara fosterbygden och visa sig värdig de hjeltar som anförde, jemte hatet mot danskarne, sporrade den till ännu större ansträngningar. Det fanns inom skansen ej en enda man, som icke var fast besluten att med samma trotsiga mod som förut möta de förnyade angreppen.

Vål hade kung Kristian återkallat sina trupper från stormningen, men striden var därför ej slut. Den fortfor hela tiden med små skärmytslingar här och der och hade åtminstone den nyttan med sig, att skansens besättning ej vågade hängifva sig åt någon verklig ro. Dock var det en lycka, att den var så pass stor, att den delvis kunde tura om med hvila och strid.

22.

Den natt, som nu inbröt, var regnig och obehaglig på många sätt. En följd hade den likväl, och det var att hvarken danskar eller svenskar kunde begagna sig af eldgevär eller kanoner, ty det strida regnet släckte luntorna och genomblötte krutet i fångpannorna. De strider som här och der utkämpades mellan större och mindre ströfpartier, skedde därför med blanka vapen.

Denna regnnatt hade Fredrik Lögstrup bestämdt sig för att med all makt arbeta på sin befrielse, äfven om han derunder skulle sätta sitt lif på spel.

Ändteligen inbröt midnatten, men i det svenska lägret var det därför ej någon hvila. Det troddes nemligen allmänt att danskarne åter skulle göra ett försök att bemäktiga sig skansen i förlitande på det lama motstånd, som de väntade sig möta.

Efter ifriga ansträngningar hade det ändteligen lyckats Fredrik Lögstrup att bryta sönder en del af fönstret. Hur han än ansträngde sina blickar, kunde han ej upptäcka en enda lefvande varelse i närheten.

Slutligen hade han gjort öppningen så stor, att han trodde sig kunna tränga ut sin kropp derigenom. Ja, han hade ej missräknat sig. Friheten skulle nu blifva hans, om icke — —.

Han afbröts i denna sin glada tanke af smygande steg utanför.

»Se så, skall jag nu åter bli hindrad», mumlade han för sig sjelf, men fick i detsamma höra en röst, som han till sin stora glädje igenkände tillhöra Thomas.

»Du här igen», hviskade han. »Hur har detta gått till?»

»På ett mycket lustigt och enkelt sätt, herre. Just som vi skulle föras in i en usel koja ett godt stycke härifrån och ej långt ifrån galgarne, låtsade jag snafva och föll dervid rakt på den ene af våra fiender. Oförberedd som han var, tumlade han öfverända. Hans kamrat skulle hjälpa honom, och just

härunder passade Sorvad och jag på att kila undan. Mörkret och regnet ha gynnat oss, och nu — —.»

»Hvem är Sorvad?» sporde Lögstrup sakta, afbrytande Thomas' svada.

»En god vän till mig och ärlig dansk.»

»Godt. Hjelp mig då ut.»

Utan svårighet kom Fredrik Lögstrup ut i det fria. Han vände sig genast till Thomas och sade:

»Visa mig nu hvar *hon* befinner sig.»

»Följ oss bara», hviskade Thomas, »men se er väl för, ty inom kort hafva vi kanske de karnaljerne öfver oss igen.»

Thomas hade sagt sannt. Det hade ej förflutit en halftimme efter flykten, innan Erland och Olle, svärjande närmade sig Lögstrups fängelse.

»Borta», utbrast den först nämnde. »Jo, jag kunde nog tro det. Hvarför narrade du mig att följa dig åt annat håll?»

»Narrade dig», svarade länge Olle stött. »Inte kunde jag veta att de skulle skynda hit tillbaka igen! För resten tyckte jag att de styrde kosan åt det håll vi sedan togo. Men, var du lugn, det går ej så lätt att smya sig ut ur skansen vid den här tiden, så att vi ska' nog snart få dem fast igen.»

»Nu har jag det», utbrast Erland och slog sig för pannan.

»Hvad har du?»

»Jag tror att jag vet hvart de tagit vägen.»

»Jaså. Hvart då?»

»Hör du, Olle, vet du hvar den der vackra danska jungfrun tagit vägen?»

»Jaså, henne, som du lyckades rädda utanför Skäggenäs?»

»Ja, just hon.»

»Ne-nej, det vet jag inte.»

»Men jag vet det.»

»Nå, hvarför frågar du då? Eller hvad menar du?»

»Jag tror att de två jutarne ha för afsigt att stjåla bort henne.»

»Det vore lustigt nog. Jaja, du kan allt ha rätt. Hvad vill du nu att vi ska' göra?»

»Sätta efter dem, förstår du väl. Men låt oss först undersöka, om vi hafva våra vapen i ordning.»

Sedan undersökningen utfallit efter deras önskan, ilade de så fort de kunde bort mot den stuga, der Sigward Höök var boende.

Kanondundret, handgevärselden och bullret af den förbittrade striden hade ökat de båda flickornas ängslan. Långt ifrån att stillas af de vänliga uppmaningar, som de fingor mottaga af gubben Höök, blefvo Holmfrids bekymmer ännu större, då hon tänkte på, att fadren kanske var med i kampen och utsatt för alla dess hotande faror.

Såsom varande gammal knekt hade Sigward Höök ej ro i sig att sitta inne. Han ville med all makt ut för att se »hur de svenska pojkarne mejade de jutska käringarne», såsom hans ord oförsigtigt nog föllo. I häftigheten hade han alldeles glömt bort att han bredvid sig hade en jutsk flicka. Något förlägen öfver sin häftighet, urskuldade han sig genast med dessa ord:

»Ja, sköna jungfru, räkna ej så noga med hvad en gammal knekt säger. Han tänker ibland inte så mycket, förrän det är för sent.»

Holmfrid lofvade att ej fästa sig vid de sårande orden, men gjorde till vilkor, att Sigward Höök skulle stanna hemma.

En god stund höll han också ut bland fruntimren, men då svenskarnes hurrarop blefvo allt starkare, kunde han ej längre styra sig. Innan någon kom sig för att hålla honom tillbaka, var han redan utanför dörren och på god väg fram till södra delen af skansen.

»Bara han inte kommer midt upp i striden och tillfogas något ondt», klagade fru Ebba. »Jag känner gubben min, jag; han har alltid varit så oförvägen

och därför har han nu bara en arm i behåll. Ingeborg, gå ut och stäng noga till dörren, så att ingen må kunna smyga sig in hit under villervallan.»

Efter den afslagna stormningen följde något lugn. Ju större det blef och Sigward Höök ej ännu visade sig, desto mera bekymrade blefvo fru Ebba och Ingeborg. Slutligen, inemot midnatt knackade det på ett af fönstren, hvarjemte slamret af vapen förnams utifrån.

Fru Ebba bleknade och förmådde ej resa sig upp för att öppna. Ingeborg skyndade istället ut, men knappt hade hon kastat en blick ut, förrän ett anskri bröt fram öfver hennes läppar och hon vacklade in till modren igen.

Med detsamma varseblef denna grefve Brahes allvarliga och sorgsna ansigte i dörren.

»Store Gud!» utropade hon. »Jag ser att ni kommer med ett sorgebudskap.»

»Ja», svarade grefven utan tvekan. »Sigward Höök är ej mera. Hänförd af stridsbullret kunde han ej stå overksam, utan kastade sig i spetsen för en trupp, som hade till ändamål att hindra juten från att på ett ställe öfvergå vallen. Min tappre enarmade vän slogs som en hjelte och efter ett hårdnackadt motstånd från de anfallandes sida lyckades det honom att drifva dem tillbaka. Men med sitt lif fick han plikta för sitt mod och sin fosterlandskärlek. Det är ändock en tröst, att veta det han stupat som en redlig och käck soldat. Vi hafva bragt eder hans lik, vill ni att vi föra in det hit?»

»Ja», snyftade fru Ebba våldsamt. »Jag vill ej att han skall blandas bort med alla de öfriga.»

Båren, på hvilken den tappre Sigward Höök låg, blef införd och öfverlemnad åt den sörjande enkan och dotren.

23.

I och med den inbrytande morgonen började regnet att aftaga. I danska lägret var det så tyst och

stilla som om antingen alla hade sofvit eller också lägret blifvit öfvergifvet. Men småningom började Här och der misstänkta rörelser att visa sig och länge dröjde det icke, förrän hela danska hären ånyo framstörtade mot skansen.

Biträdd af Ingeborg och Holmfrid var fru Ebba just sysselsatt med att svepa sin trogne följeslagare, då krigsbullret ånyo nådde deras öron. Bäfvande lyssnade de till hvad som försiggick der ute.

Plötsligt upplystes hela skansen af ett intensivt olycksbådande fladdrande sken och samtidigt hördes en kraftig stämma kommendera:

»Till kyrkan, gossar! Fienden har inträngt öfver norra vallen och satt eld på templet!»

Så var också förhållandet. Snart stod Ryssby kyrka i ljus låga och som det ej fanns nog med folk, alldenstund de svaga trupper, som i en hast blifvit ditsända, hade all möjlig möda att afhålla danskarne från att intränga djupare i skansen, fick elden husera allt hvad den kunde.

Det döfvande larmet gjorde att de tre fruntimren, som nu befunno sig så godt som midt i heta striden, nära nog förlorat all fattning.

»Ingeborg», utropade plötsligt fru Ebba, »se efter om dörren är väl stängd.»

Den unga flickan sprang ut, men just som hon skulle fatta tag i dörren, slogs den så häftigt in, att hon nära nog fallit omkull. Nära nog på samma gång visade sig Fredrik Lögstrup och bakom honom Sorvad och Thomas i dörröppningen.

Från det inre rum, der Sigward Höök låg på bår, hade Holmfrid genast igenkänt sin fiende. Blodet isades i hennes ådror och hon kunde ej få fram ett enda ord öfver läpparne. Hvit, som en bildstod af Carraramarmor, hade hon sökt skydd bakom fru Ebba.

Fredrik Lögstrup hade dock genast bemärkt henne. Ett hänleende spelade kring hans läppar, då han tilltalade henne sålunda:

»Ändteligen har jag träffat er. Den säkerhet ni tröstat på, är icke mycket värd i denna stund.»

Och utan att akta på fru Ebbas böner och motstånd ryckte han till sig Holmfrid och släpade henne ut ur stugan under det han jublande och hånande föreställde henne hvad hon nu hade att vänta. Thomas hjälpte till, men Sorvad syntes ej till. Detta föranlät Lögstrup att utropa:

»Hvar är din kamrat?»

»Han var här nyss», genmälde Thomas, sjelf betydligt snopen öfver att Sorvad ej syntes till.

»Ja, det såg jag nog», inföll Lögstrup, »men hvar är han nu?»

Thomas var svarslös.

De båda danskarne ämnade just föra bort Holmfrid åt det håll der deras landsmän fortforo att kämpa, då hastiga steg plötsligt hejdade dem. Fru Ebba, som också förnam dem, började nu att ropa på hjälp.

Med ansträngning af alla sina krafter skyndade Lögstrup och Thomas bort, släpande den halft medvetlösa Holmfrid med sig. De hade likväl ej hunnit särdeles långt, förrän de hejdades af de brådskande stegen och snart stängdes vägen för dem af Erland och länge Olle.

Mot den plats, der de nu befunno sig och hvilken klart upplystes af elden från den brinnande kyrkan, skyndade i detsamma en dansk afdelning vägledd af de rop, som Thomas uppgaf. Men från motsatt håll fingo äfven Erland och länge Olle hjälp. Danska afdelningen anfördes af en äldre, ståtlig man, i hvilken Lögstrup till sin förbittring igenkände öfverste Blöcker. Vid hans sida red kapten Bidstrup, glödande af begär att hämnas sitt i förhuggningen lidna nederlag.

Den, mot dem framskyndande afdelningen fördes af den unge Gustaf Adolph. Under honom kommanderade Magnus Brahe och Nils Stjernsköld. I de främsta leden syntes Pável, Peder Staffansson, Antt' Olsson, Peter Snabb och flere af här handlande personer, Jösse Ölskalle ej ens undantagen. Begäret efter att

hämnas tempelbranden lyste ur allas ögon och det var äfven med raseri, som svenskarne kastade sig öfver den med dem jennstarka danska truppen.

Handgemänget blef förfärligt och öfver denna skiftande blodiga taffla kastade tempelbranden sitt fladdrande hemska sken.

Under stridens virrvarr hade Lögstrup och Thomas lyckats föra den halft medvetlösa Holmfrid något åt sidan. Men deras tilltag observerades af Sorvad, som hemligen undanstuckit sig i de närbelägna buskarne. Och när de båda danskarne till slut måste försvara sig mot Erland och länge Olle, passade han fintligt på och bemäktigade sig den unga flickan.

Enviget mellan de fyra blef allt mera hårdnackadt. Danskarne voro svenskarne betydligt öfverlägsna i att handtera vapnen och snart låg Olle blödande på marken. Erland hade också erhållit ett par sår, men höll sig dock mot Lögstrup och drog sig endast fot för fot tillbaka ända tilldess han kom midt in i den allmänna striden.

Härunder hade kaptén Bidstrup skiljts från öfversten och förde sin egen skara mot den plats, der Påwel befann sig.

Hastigt stötte hans granne, Nils från Galgkrogen honom i sidan och utbrast:

»Der står din fars baneman.»

Påwel riktade sina blickar åt det angifna hållet och störtade fram mot kaptenen, hvilkens häst han genast sträckte till marken med en pistolkula. Derpå rusade han oförväget på den nära nog oberedde Bidstrup och borrade sin långa pik in i hans axel. Kaptenen vacklade, men hade nog kraft att tilldela sin motståndare ett värjhugg i hufvudet, så att han qvidande sjönk ned på den blodiga marken.

Öfverste Blöckers blickar hade under hela striden sökt Lögstrup. Ändteligen fann han honom. Äfven under öfversten hade hästen blifvit skjuten och han måste för den skull kämpa till fots.

»Hvar har du mitt barn, niding?» dundrade han

för den skull, då han kom fram till Lögstrup. »Jag är kommen för att utkräfva en blodig räkenskap af dig för din uselhet.»

Både svenskar och danskar hade förnummit detta den bekymrade fadrens utrop, och upphörde liksom genom en tyst öfverenskommelse för några minuter med striden. Den sällsamma anblicken af två danskar, kämpande med hvarandra en förbittrad envigeskamp just under det svenskar och jutar med raseri anföllo hvarandra, hade fångslat alla och förmått dem att stillatigande åse kampen.

Lögstrup, som nu insåg, att han ej skulle kunna draga sig undan den förbittrade öfverstens hämnd, och som dessutom var en ganska skicklig fäktare, det hade nog Erland fått erfara, der han, förd ur striden af fadren och Peter Snabb, omhuldades på bästa vis, svarade spottskt och hånleende:

»Länge har jag väntat på ett tillfälle, sådant som detta, för att kunna få tillfredsställa min hämnd, och nu har ändteligen detta tillfälle yppat sig. Länge har jag burit på den smärta jag erfor när du blef den lycklige vinnaren af hennes hand. Ja», fortfor han då han såg grefve Brahe tränga sig fram, »för att hämnas och tillfoga ditt hjerta det smärtsammaste såret, bortförde jag ditt enda barn från Kalmar. Olyckan ville att galären led skeppsbrott och att vi båda fördes hit, jag som fånge. Men, nu ser jag att det står oss fritt att med värjan i hand uppgöra vår mångåriga tvist. Endera af oss måste qvarblifva på platsen, eller — — — också — — — båda — — —.»

Lögstrup hann knappt uttala det sista ordet, förrän han vildt störtade emot Blöcker. Denne, som var mera kallblodig af sig, mottog det rasande anfallet med det största lugn i verlden. Här af retades hans motståndare ännu mera och blottade sig härunder gång på gång. Slutligen gjorde han ett så oförsigtigt utfall, att Blöcker ej med bästa vilja i verlden kunde skona honom. Hans värjspets inträngde djupt i Lögstrups underlif. Ett anskri och den dödligt sårade

föll under krampaktiga ryckningar ned på den slipp-riga marken.

Detta var signalen till den allmänna stridens början. Härunder lyckades det grefve Brahe, att i trängseln öfvermannas öfverste Blöcker. Och som kapten Bidstrup fallit och danskarne nu voro utan anförare, vågade de ej längre stanna qvar, utan drogo sig långsamt och ihärdigt kämpande tillbaka.

Snart var ej heller någon dansk man qvar i skansen. Kung Kristians andra stormning hade blifvit afslagen.

Kyrkans brand aftog småningom, men innan de sista flammorna slocknade, belyste de kapten Bidstrups och unge Påwels dödskamp.

»Mitt barn! Hvar är mitt barn?» klagade öfverste Blöcker, då han, eskorterad af tvenne knektar, kom utanför den stuga, der Holmfrid sednaste tiden erhållit en tillfällig bostad.

»Här, ädle herre», ljöd i detsamma en stämma från sidan, och den trogne Sorvad, som under stridens lopp hållit vakt öfver den unga flickan och återväckt henne till medvetande, ledde fram Holmfrid. Vid åsynen af fadren kände hon sina af förskräckelsen medtagna krafter återkomma.

»Min far, min älskade far! Så har jag dig ändteligen åter», utropade hon, slet sig lös från Sorvad och störtade fram, men studsade tillbaka då knektarnes hvassa pikar sträcktes emot henne.

I detta ögonblick trädde grefve Brahe fram, gaf med en vink knektarne befallning att släppa fram Holmfrid och sade derefter, sedan han en stund åsett fadrens och dottrens ömsesidiga smekningar:

»Herr öfverste, om ni gifver mig edert hedersord att ej fly undan, skola ni och er dotter få en gemensam bostad här i lägret.»

Utan att betänka sig gaf öfversten med glädje det affordrade hedersordet, hvarefter han och dottren fördes till en låg byggnad i närheten af den rykande kyrkan.

Efter ytterligare en våldsam stormning måste kung Kristian draga sig tillbaka från Ryssby så hårdnackadt försvarade skans. Detta återtag skulle dock bli ännu mera ödesdigert för honom, ity att den unge Gustaf Adolph med stor skicklighet satte sig i spetsen för ett mördande utfall, hvarigenom danskarne förlorade en myckenhet folk och sågo sig nödsakade att återgå mot Kalmar.

Härunder var den käcke bondanföraren och bråteförsvararen Jakob Jakobson Bååt framme igen. Endast steg för steg förmådde den danska hären slå sig fram genom de massor af förhuggningar, som reste sig i dess väg och bokstafligen tycktes växa upp som svampar ur jorden.

Betydligt försvagad och med glödande harm i hjertat återkom konung Kristian till Kalmar, der han genast vidtog de mest omfattande åtgärder för att kunna företaga nya ströftåg uppåt landet.

Kriget fortfor emellertid med oförminskad häftighet och skiftande lycka på bådadera sidorna.

Några dagar efter striderna vid Ryssby, kände sig Erland så pass återställd, att han kunde infinna sig hos grefve Brahe med begäran att få en plats bland hans ryttare. Detta bifölls genast och den unge öländingen visade fortfarande ett så okuffigt mod och en så glänsande tapperhet, att Sveriges unge konung Gustaf II Adolph på Brahes begäran gjorde honom till fänrik efter det olyckliga slaget på Wittsjön.

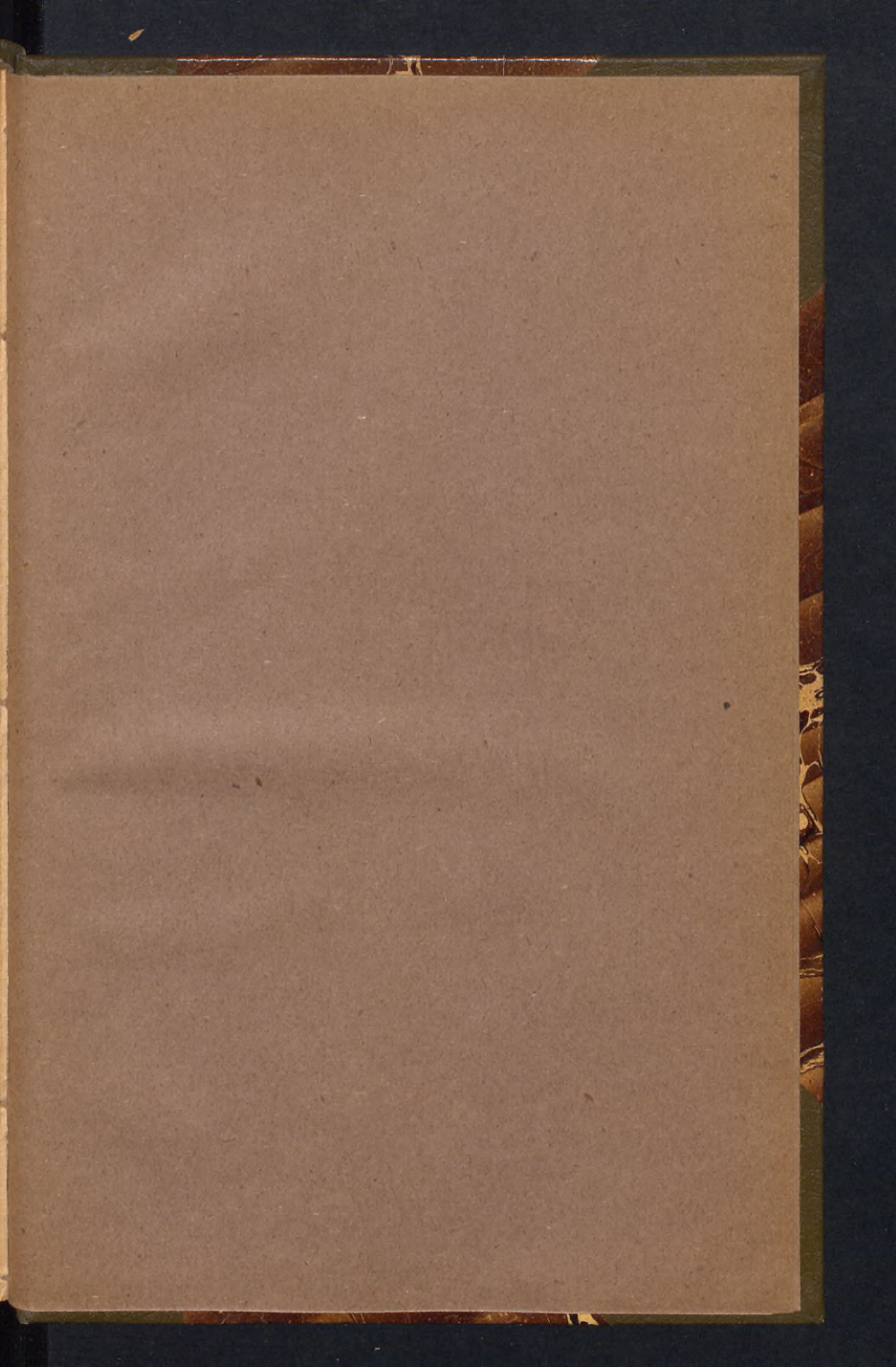
Efter fredens afslutande i Knäröd frigåfvos alla fångarne på ömse sidor. Så äfven öfverste Blöcker och hans dotter. Men öfversten, som alltid blifvit väl behandlad, hade funnit sig så godt i Sverige, att han, istället för att återvända till Danmark, frivilligt erbjöd Gustaf Adolph sin tienst. Anbudet antogs och Blöcker inköpte en liten gård i närheten af Ryssby skans, der han ämnade tillbringa sina återstående dagar i lugn.

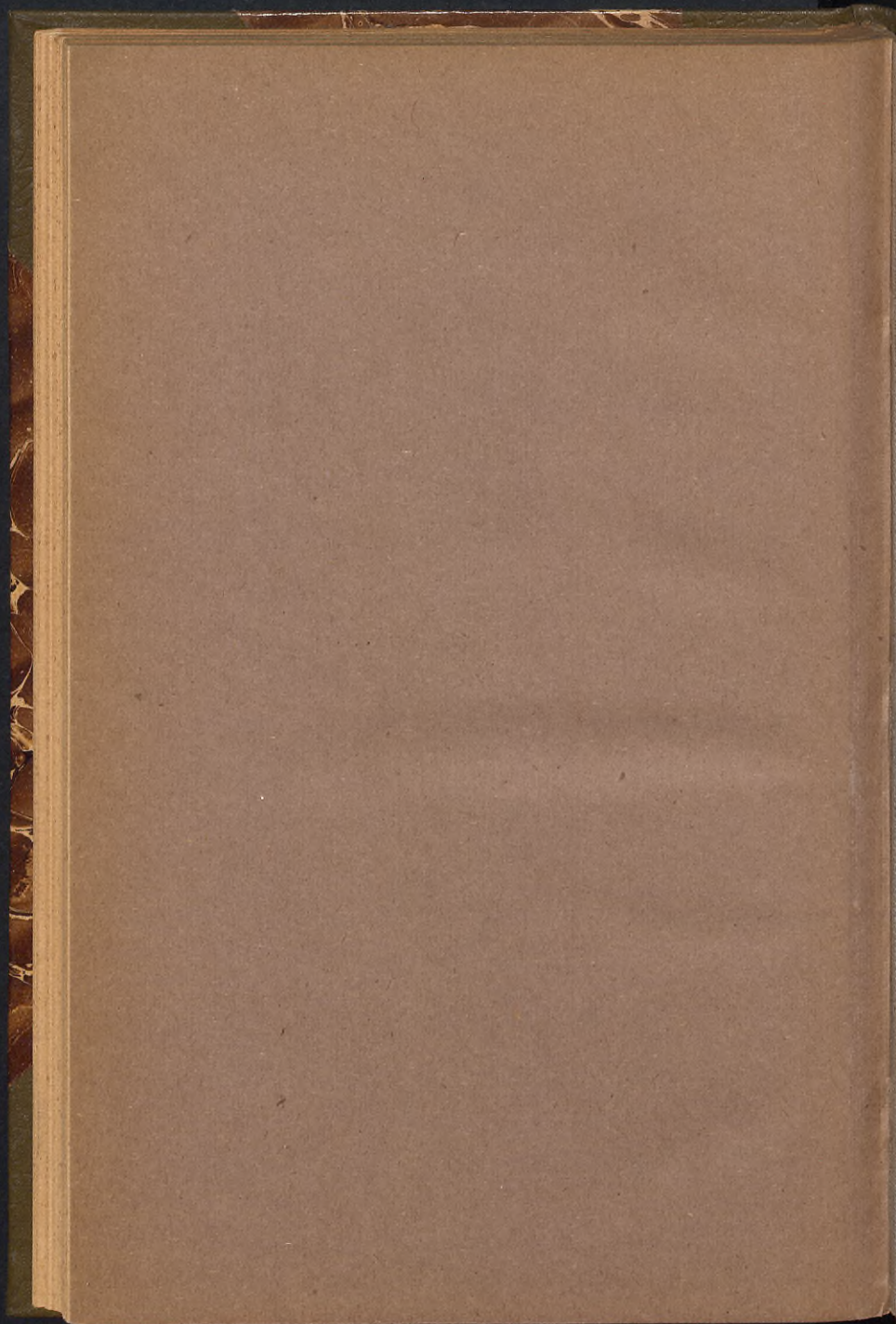
Då Ryssby kyrka ånyo blifvit iståndsatt firades der på samma gång som den första gudstjensten hölls, en storartad vigsel mellan den unge lycklige fänriken

Erland och hans ej mindre lyckliga brud, Holmfrid Blöcker.

Och så hade det ändteligen blifvit frid och lugn igen efter så många strider. Som ett talande minnesmärke från denna tid, qvarstodo länge delar af skansen vid Ryssby. Nu äro de försvunna, men ännu i dag kan man af de väldiga höjder der finnas, se hvar denna i vår historia så ryktbara skans, hvilken genom sin fasthet och sitt ypperliga läge en gång räddade Sveriges krona åt Gustaf Vasas son och sonson, var belägen.

6000196044

Göteborgs universitetsbibliotek

